

Jan Vedral:

Xaver

Český rozhlasový příběh 20. století

Zvukový román

Tento seriál vznikl s podporou Nadace Český literární fond
Verze po připomínkách – červenec 08- 30.06.08

1. kapitola Servíte, promiň

Reportér
Editor
Elévka

Remarka – Scénická poznámka
Hvězdička – Poznámka pod čarou
Krásný hlas – Krásný ohlašovací rozhlasový hlas

Esoterik Ludva
Xaver
Vydavatel

Chór jako Lidé v anketě: Občan
Občanka
Vetchý posluchač
Mladice

Autentický Xaver
Autentická hlasatelka

/Opulentní zvuková skrumáž, v níž posluchač musí identifikovat úryvky bývalých i dnešních rozhlasových znělek, jež patří a patřily k tzv. zvukové grafice stanic, a to ještě dříve, než se vžilo toto označení. Poznává patrně Smetanovy tóny ze znělky Prahy, pochod Přes spáleniště stanice Hvězda, Hajaju, Haló, zákrutu, Mikroforum – a asi i znělku českého vysílání BBC či Svobodné Evropy. Bude to jedna z mnoha příležitostí v tomto seriálu, kdy se „zvukoví designéři“ budou moci osvědčit jako znalci akustické paměti rozhlasu./

Krásný hlas

Český rozhlas uvádí zvukový román Jana Vedrala Xaver s podtitulem český rozhlasový příběh dvacátého století. Kapitola první: Servíte, promiň.

/Gong. Ticho prázdných chodeb a studií./

Remarka

Ticho.

Hvězdička

Ve vysílání není ticho nikdy. Vždycky slyšíme aspoň prázdnou frekvenci. Slyšet ticho ve vysílání je nemožné - podobně jako vidět nic na jevišti. Pokaždé je tam to prázdné jeviště, je tam něco, a ne nic. Ve vysílání je vždycky slyšet modulaci, je slyšet něco, ne ticho.

Remarka

Ticho prázdných chodeb a prázdných studií v rozhlasové budově. Je noc. Proč to neohlásíš, ohlašovači?

Krásný hlas

Protože je noc, nic se tu neděje, nikdo tu není a tak není co ohlašovat.

Hvězdička

/mluví vždy rychle/ My totiž jsme nikdo. Nejsme lidé, jen stíny hlasů, jež tu ulpěly ve zdech. Když jsou tu za dne lidé, říkají „proč to nejde dělat jinak?“

Remarka

„Protože je to ve “, zní odpověď, při níž se krčívá rameny.

Hvězdička

„Proč se to nedaří?“ vztekají se. Nebo naopak – „Dík jakému zázraku se tohle povedlo?“

- Remarka „Přál si to duch rozhlasu,“ odpovídá se a lehce se přitom trhne hlavou nahoru, jako by se poukazovalo k něčemu esoterickému.
- Krásný hlas A to jsme právě my. To ve zdech. Ten duch rozhlasu. Jeho hlasy.
/ Ve zvuku se s náhalem ozve těžké dopadání hole na podlahu, někdo na chodbě vláčí nohu a píská si Kupředu levá./
- Remarka Ve zvuku se s náhalem ozve těžké dopadání hole na podlahu, někdo na chodbě vláčí nohu a píská si Kupředu levá.
- Hvězdička Už je tu zas.
- Krásný hlas Proč to říkáš, když to všichni slyšíme?
- Hvězdička Musí. Je to scénická poznámka. I když je jen prostředkem, kterým lze sdělit skutečnosti neobsažené v dialogu, bývá pro méně zdatné autory, k nimž náleží i ten náš, nesmírně důležitá.
- Krásný hlas A to se nemůže pochlubit sama, bez tvého vysvětlení?
- Hvězdička Musím vysvětlovat. Jinak zhynu na úbytě. Jsem hvězdička, poznámka pod čarou, vysvětlivka pro méně soustředěné posluchače.
- Krásný hlas A proč tak drmolíš? Což nevíš, bláhová, jak se hovoří na mikrofon?
- Hvězdička Musím mluvit rychle. Poznámky pod čarou jsou přece vždy psány malým písmem.
/Tam, kde Remarka, Hvězdička a Krásný hlas plní své svrchu deklarované funkce, zní vždy z jiného prostoru, než ve kterém se odehrává příslušná reálná situace. Pokud se jejich repliky týkají akustického řešení, vždy se také ve zvuku děje to, co říkají./
- Remarka Zvuky z chodby se neúprosně přibližují, zní už po celé bázi.
- Hvězdička Báze při rozhlasové stereofonii vzniká mezi levým a pravým reproduktorem jako pomyslné jeviště rozhlasového prostoru.
- Krásný hlas Hlasy Remarky a Hvězdičky se chvějí špatně skrývaným napětím.
- Remarka Proč ohlašuješ něco, co může každý slyšet?
- Krásný hlas Musím. Od toho jsem krásný rozhlasový hlas, abych ohlašoval.
- Hvězdička Ještě bych asi měla vysvětlit, proč my tři, když jsme nikdo, si vzájemně říkáme věci, jež jsou nám naprosto jasné.
- Remarka To je prostě expozice.
- Hvězdička Úvodní část dramatu, v níž autor podle svých schopností seznámí

posluchače s fakty nezbytnými k pochopení příběhu. A o schopnostech našeho autora už byla řeč.

- Krásný hlas Bud' s ním loajální a nepomlouvej ho! Být náš autor schopnější, nedostaneme příležitost zaznít ve vysílání.
- Hvězdička Nemůžu nebýt loajální! Autorská poznámka je přece vždycky tak chytrá či tak hloupá, jako je autor sám.
- Remarka Kroky, klepání hole a pískot se přibližují.
- Xaver */opilecky pozpěvuje/* Kupředu levá, kupředu levá... Pochcaná hůl!
- Krásný hlas A zase to začne. Hodina mezi psem a vlkem, tu si vybírá nejradši.
- Hvězdička Obchází tady pořád. V noci, i ve dne.
- Krásný hlas */tiše/* Za dne ho lidé nevnímají, zato v noci, když je ticho...
- Remarka */šeptá/* V rozhlase nikdy není ticho...
- Xaver */klepe na dveře/* Děťátka moje, kůzlátka... Otevřete vrátka. Váš pohádkovej dědoušek s gramlavou haksnou vám jde dělat laskominy. Hádejte, co pěkného mám pro vás v kapsáři? Že by medaili? Nabítej revolver? Bytovej dekret? Rozsudek smrti? Zašátrám... už to bude... Sakra, já si pochcal i kaťata... no, to nic. Otevřete. Chci se jen podívat, jak si tu pořád žijete.
- Hvězdička Myslíš, že taky on – podobně jako my – je tady ve zdech?
- Xaver */buší holí do dveří/* Jménem zákona! Otevřte! Zde kráčí revoluční spravedlnost! Vy skety! Reakcionáři zasraní! Naši vědí, že jste tam!
- Krásný hlas Ještě že nemám ruce, jinak bych poslechl. Jsem jenom hlas, žádný hrdina.
- Remarka Je jako my. I on je – duch rozhlasu.
- Xaver */zuřivý nápor/* Kdysi jsem míval větší páru! I studiový dveře jsem vyvrátil, když za mnou stála strana! Ve jménu dělnicko rolnický vlády – přestaňte vysílat! Vyklid'te studia! Všechnu moc nad éterem přeberou teď jen prověřený soudruzi! Kdo se vzdá dobrovolně, nemusí mít strach – jen ho trochu převychováme! Ale kdo neustoupí, toho dřívě či později rozdrťí naše pěst! Kdo nejde s námi, jde proti nám! Kupředu levá, kupředu levá, pochcaná hůl!
- Remarka Zaslechneme zpěv kohouta.
- Krásný hlas Zaplať pánbůh!
- Xaver */přestává bušit/* Kohout! Zatracenej Kohout! Pořád jen ten Kohout...
- Hvězdička A teď až do rána bude klid.

Xaver */s klepáním holí táhne nohu, vzdaluje se/* Počkejte příště. I na vás dojde. Na každého dojde – dřív a nebo později. Dojde i na Kohouta! Dobrý den vám přeje Xaver.

Remarka Střih.
/Prudkým střihem reálná akustická situace rozhlasové kanceláře./

Krásný hlas */ohlašuje – zvukový titulěk/* Budova Českého rozhlasu na Vinohradské třídě v Praze, zasedačka u kanceláře editora denního vysílání, 09 03 hodin.

Remarka Reálná situace.
/Herci hrají realisticky, rychle, je to profánní obrázek./

Editor Tak prosím, prosím, panstvo... Začneme s tou poradou, ano?

Redaktor Jistě, šéfe. Já jsem připraven.

Elévka Chcete kafičko?

Editor Co máme na programu? Aha! Příprava pořadů k výročí vysílání, ale nejdřív běžná denní agenda... Díky, Blaničko.

Elévka A tady mlíčko...

Redaktor Já bych taky prosil, slečno kolegyně.

Elévka Lituju, došla horká voda.

Editor Vy se, Blanko, neztratíte. Ještě rok, dva u elévů a budete naše.

Elévka Zmákla jsem tu anketu, jak jste si přál.

Editor Ze správy budov si stěžovali. Zase jsou zablokovaný dveře do režie. Jako by do nich někdo mlátil.

Redaktor Ještě večer jsem tam stříhal, abych vám dnes mohl... A všechno bylo v pořádku.

Editor No nic, to je pořád něco. Takže, před námi je to výročí... Taky pořád, co? Nějaký výročí. Až budete starší, Blanko, pochopíte, že se náš život ubírá od výročí k výročí a mezi tím – nic.

Redaktor Smím pustit tu nahrávku?

Editor Mládí má přednost. Blanko?

Elévka Já tedy, jestli můžu, navrhuju udělat takovej vtipnej pořad o těch začátkách ve stanu ve Kbelích. Jak tam měli jen jeden mikrofon a jak jen stovka lidí vlastnila krystalky a poslouchali to a obecně se soudilo, že rozhlas je jen takovej módní technickej výstřelek.

Redaktor Promiňte, ale něco podobného už se vysílalo tisíckrát.

Elévka Ale já bych to pořádně naspídovala! Všechno bych to refrešla, aby to bylo dynamický a šlo to lehce do ucha... Moh by to bejt nosnej seroš, s dobrým marketingem by se pak dal prodávat i na empétrojkách, nebo streamovat...

Editor To zní zajímavě, Blanko... Moderně!

Elévka Dík. Pak bych připomenula ty slavný rozhlasový osobnosti, jako byli, co já vím, Gel, Laufer, Kožík, Bezdíček, zkrátka, tydle dinosaury...

Redaktor Opuštěte, že vám opět skáču do řeči, jsem vlastně rád, že slečna kolegyně studuje skriptu, ale už minule jsem navrhoval...

Editor Co tak komisně, Petře? Taky jsme začínali...

Redaktor Navrhoval jsem připomenout slavnou, tedy, promiňte, známou, ale neslavnou rozhlasovou osobnost.

Editor Ach tak. Toho Xavera.

Redaktor Ano. Toho Xavera...

Elévka K čemu vzpomínat na někoho, o kom nikdo ani pořádně neví, zda vůbec byl?

Redaktor To, že o něčem nevíte, s dovolením, nevypovídá nic o tom, zda to bylo či nebylo, ani o tom, zda to bylo podstatné.

Elévka Šéfe! Tohle snad nemusím poslouchat, nejsme ve škole...

Editor Klid! Xaver skutečně byl, ale nikdo ho už naštěstí nepamatuje.

Redaktor Na něj se nedá zapomenout.

Editor Přemýšlel jsem o tom vašem návrhu... Vás jsem sem, příteli, stáhnul z akademického prostředí, ale tohle je masmédiu. Téma, který možná zrovna teď vnímáte jako pupek světa, a já vám to neberu, se v našem kontextu může jevit jako nezajímavá kuriozita.

Redaktor Z pohledu historie...

Editor Mějte přece rozum, Petře. Nejsme v historickém ústavu. Sám dělám v rozhlase... no, celej život, neposlouchejte, Blanko, taky jsem už dinosaur...

Elévka Ale šéfe! Vy koketujete!

Editor ... a sotva si Xavera vybavím... Naprosto okrajovej zjev... Vhodnej tak na komentář, ale na dokumentární seriál?

Elévka Já navrhuju Kbely, krystalky, Gela, Kožíka a tak... Ne?

Reportér A proč bych měl, prosím pěkně, lidi seznamovat s tím, co už znají?

Editor To jen feťáci a nymfomanky chtějí pořád něco novýho! Posluchač chce slyšet to, co zná, aby měl jistotu, že se vyzná.

Redaktor Chcete mi namluvit, že vy si na Xavera vůbec nevzpomínáte? Jsme jedna generace. To jste zapomněl na přeškrtané nápisy „Servít je vůl“ a jak pod nimi bylo dopsáno: „Servíte, promiň, vůl je Xaver!“ ?

Editor Záchodkové historky, koho to zajímá...

Elévka Mám, šéfe, tu anketku o Servítu! S jednou výjimkou nikdo nic moc...

Editor Tak vidíte.

Redaktor Ale já mám Xavera! Jeho pořady.

Editor Cože? Vždyť přece všechno mělo být... /zarazí se/ No to vám gratuluju! Obecně se soudí, že všechno smazali...

Redaktor Kdo?

Editor No oni!

Redaktor Kteří oni?

Elévka Tak můžu konečně pustit tu anketu?

Editor Mlčte, Blanko! Člověče, kde jste to vystrachal?

Redaktor Od posluchačů. Nemá to sice vysílací kvalitu, ale zato... Prosím.

Remarka /odjinud/ Redaktor zapne přehrávač a ozve se autentická relace Československého rozhlasu v roce 1971.

/Ve zvuku – originální nahrávka Xaverovy promluvy. Hudba, pak původní hlas hlasatelky./

Původní hlasatelka Slovo má Xaver.

Původní Xaver Dobrý den. Dřímá v lehátku jeden náš prominent a nyní emigrant a probudí ho ze spaní cvakání fotokamer a otázka: „Cítíte se být ještě komunistou?“ „Samo sebou!“ zvolal ten rozespálý muž, pak si ale uvědomil, že je otázka kladena v cizím jazyce a cizími pány, polkl, probral se a dodal: „Samo sebou, že ne, protože jsem se probudil.“ A tak asi vznikl ten politický článek ve Sternu Komunistická emigrace z Československa se probouzí ze spánku.“ Hezký den vám přeje Xaver.

/Původní hudba pryč./

Reportér Už si vzpomínáte?

Editor Brr. Jako by na mě sáhla zubatá. To byla zlá doba.

Elévka Nikomu mladýmu to dnes nic neřekne. Je to pryč.

Editor Mlč, ty huso! Máte toho víc?

Redaktor Mám. Chcete?

Editor To snad ani nebude nutné...

Remarka Ale Redaktor už zase pouští přehrávač.

/Původní záznam. Hudba./

Hlasatelka A teď – hovoří Xaver.

Xaver Dobrý den. Až někdy uslyšíte bílého elegantního Američánka vykřikovat, že se mu ve Spojených státech roztahují negři, připomeňte tomuto jenkyovi, že jeho pradědeček v roce 1790 přitáhl v železech do Států 698 00 černých otroků z Afriky, v roce 1810 se přísun zvýšil již na 1 milion 101 tisíc černých otroků, to jsou, prosím, americká data, a že tito nešťastníci ukradení ze země svých otců jako lovná zvěř měli navěky rodit syny a dcery v postavení otroka. Jenže do toho plánu bílých mocipánů v dálce zahřměla rána z Aurory, slyšet ji bylo až do Spojených států. A je to tak dobře, že se mnohým ještě tají dech. Kolik že je ve Spojených státech již procent černých? Hodně, že? Ani domyslet se nechce. Někomu. Zdraví vás Xaver.

/Hudba./

Elévka Mluví o lidskech právech, co je na tom špatného?

Reportér Všechno! Co má co společného mýtický výstřel z Aurory s válkou Unie s Konfederací?

Elévka Spletl se... To je lidský...

Reportér Neznal historii! Neznal nic! A ze své nevzdělanosti udělal normu. Přibližná neznalost je přijatelná, znalost je na obtíž.

Elévka Jestli narážíte na mě... reklamujte mou neznalost u našich kantorů!

Reportér Milá slečno kolegyně, takových minutových agitek odvysílal Xaver v našem slavném rozhlase na začátku normalizace několik stovek. Dvakrát denně po ránu! Vymývání mozků. Nebylo úniku. A vy mi chcete namluvit, že dnes by nikoho nezajímalo, kdo to skutečně byl, ten Xaver?

Elévka To je špinavý prádlo vaší generace! Já se narodila až v roce 88.

Editor Klid, prosím, klid! To, co kolega říká, je podstatný, a my teď musíme odpovědně a v klidu uvážít, jak s tím naložit. To se dotýká zájmů a dobrého jména naší instituce. Petře – jsou naše osobní vzpomínky a pocity jsou tak důležitý, abychom oslavili rozhlasový výročí ostudou?

Reportér Ne ostudou! Pravdou!

Editor Hlavně, že vy jste si tak jistej tím, co je pravda.

Elévka Pravda je, že ty vaše Xavery a Servíty dnes skoro nikdo nezná.

Remarka A přehrávače se zmocňuje elévka.

Elévka Moment, moment, pustím vám anketu, už to bude...

Hvězdička Připravovat ankety s náhodnými chodci na zadaná témata je jedním z prvních úkolů těch, kteří se chtějí stát rozhlasovými reportéry.

Elévka Tak!

/Ruch ulice, nepříliš dobře sestříhaná anketa Elévky./

Elévka */záznam/* Dobrý den, jsem z Českého rozhlasu.

Občan To vidím. Nemám čas...

Elévka Jak – vidíte? Jsem z rozhlasu, ne z televize.

Občan Máte to napsaný na mikrofonu.

Elévka Co vám říká, když se řekne Servít?

Občan Proč?

Elévka Protože mi to uložili. Zeptat se, co vám říká Servít. A pak, když se řekne Xaver.

Editor */z reálu, přes záznam/* Ale Blanko, kolikrát jsem vám opakoval, že když kladete otázku, musíte sama mít zájem...

Redaktor */dtto/* Tiše, prosím...

Občan */záznam/* Vaše starosti na mou hlavu. A teď už fakt pospíchám.

Elévka No jo, po (rád)...

/Špatný stříh./

Občanka Jeden se tří králů, ne? Servít? Hele, není to spíš nějaká sprostárna?

Elévka Ne, to ne. My jsme veřejnoprávní! A ten Xaver?

Občanka Někdo od Arbese, ne? Romaneto, nebo co? Toho myslíte?

Elévka To asi ne, ale já ještě Arbese nemám načtenýho, tak...

/Špatný stříh./

Vetchý občan JÓ, děvenko, mládí...

Editor */z reálu, přes záznam/* A ty stříhy, Blanko...

Redaktor */dtto/* Pozor! Tenhle musí vědět, o kom je řeč...

Elévka Prosím? Ptala jsem se...

Vetchý občan To jsme psávali zamlada na hajzlíku, víte... Byli jsme taky uličníci! Servít je vůl!

Elévka A ten Xaver?

Vetchý občan Jo, jo, to bylo mládí, to byly časy. Měl recht! Do lágrů s něma, utnout jim žílu u pytlíka, a byl by pokoj!

Elévka Prosím? Ptala jsem se...

Vetchý občan Zradili nás! Prodali! Ale to si stejně netroufnete odvysílat...

Elévka Proč bych...?

Vetchý občan Protože vám to světovej kapitál, kterej vlastní i to vaše rádio, nedovolí. JÓ, Xaver, Servít, záchodky... Kde to dnes všechno je?

/Špatný střih./

Esoterik Xaver... Xaver... to by takovej normalizační hazl... Dejte mi na panáka, povím vám víc...

Elévka Já nemám...

Esoterik Peníze?

Elévka Ne. Zájem, dávat vám...

Esoterik Tak si to zjistí, krávo, sama! Mráz se jmenoval, Mráz... Miroslav. Jdi se podívat do spisů! A nebo jdi rovnou...

Reportér */z reálu, přes záznam/* Okamžik, toho znám.

Elévka */z reálu, přes záznam/* Sprosták!

/Špatný střih./

Mladice To je nějakej módní návrhář, ne? Nebo snad celebrita ze superstar?

Elévka Reportérka Blanka pro Český rozhlas.

Reportér */z reálu, přes záznam/* Kde jste ho potkala? Byl hubený a jako by jurodivý?

Elévka Prosím?

Reportér Blázen?

Elévka Jako že sjetej?

Reportér S největší pravděpodobností.

Elévka Někde... Žebal na refýži... Na Palačáku... Houmlesák.

Reportér Ach bože... A byl z nás nejchytřejší... Toho jsem se bál.

Editor Budeme muset končit. Mám další poradou. Až budete starší, Blanko, pochopíte, že náš život se ubírá od porady k poradě a když se za ním nakonec ohlédnete – nic.

Reportér Počkejte, šéfe. Nemůžeme se zase rozejít bez závěru.

Editor Běžte dál po tom Xaverovi. Ale... opatrně. Blanka vám pomůže.

Elévka Já? Jak?

Editor Jste pro mě záruka, že všemu, co tady kolega připraví, bude rozumět i posluchač vaší generace. Běžte do archivu. A ještě něco - všechno musím první slyšet já, chápete?

Reportér Ale, s dovolením, snad už mám nějakou zkušenost, abych...

Editor První já! Co vám na tom není jasný?

Reportér Děláte, jako byste se bál toho, co by mohlo...

Editor Jsem odpovědný za vysílání! I za vás. Nemůžu si dovolit ten přepych entusiasmů, já musím vnímat a vážit věci v souvislostech, copak to nechápete? Končím poradou.

Remarka Střih.

Krásný hlas Režie. O dvě minuty později.

Remarka Reportér vytočil číslo a netrpělivě čeká na spojení...

Reportér Marie! Ahoj, to jsem... Ano, Petr. Já vím, že jsem se ti dlouho... Promiň, vím, že máš práci, ale tady jde o život... Ne, o můj ne, vážně, už netrpím depresemi. ... Ne, jde o Ludvu... Viděli ho... Už zase? Já vím, že je to dávno, co jste se rozešli... Já vím, že už léta nedělá na Bisce...

Hvězdička /odjinud/ BIS – bezpeční informační služba. Zkušený zpravodajci estébé, dnes uznávaní a nepostradatelní bezpečnostní odborníci, říkají, že po svém vzniku zaměstnávala opravdu kdekoho.

Reportér Utekl z odmašťovny? Už potřetí?... A dnes? Marie, já vím, že to je jeho život a ne tvoje odpovědnost.... Ano, moje taky ne, rozhodně. ... Kde bych ho našel? Proč? On má možná klíč!... Ne, od bytu ne, ale od tajemství... Hospoda u pantáty. Rozumím. Je to bez záruky,

chápu. ... Ale to víš, že s s tebou rád sejdu, jen co toho nebudu mít tolik... Zavolám!

- Remarka Střih.
- Krásný hlas Ve stejné budově ve stejné chvíli. Kancelář editora denního vysílání.
- Remarka Elévka si pouští ze záznamu Reportérův materiál.
- Reportér */ze záznamu, obrací se „vltavsky meditativně“ k posluchačům./* Dámy a pánové, vážení posluchači. Člověk by si myslel, že osudová setkání se mu nějak nápadněji předem ohlásí. Že to, co mu hodlá změnit život, bude mít tolik slušnosti, aby si ho předem připravilo.
- Elévka */v reálu průběžně komentuje nahrávku./* Přibližná neznalost... Ale kde z těch jejich keců brát tvrdý fakta? ... Tak dělej! ... To fakt všechno, co považují za důležitý, musí bejt taková nuda?
- Reportér */ze záznamu/* Čekal bych, že přinejmenším na nebesích zahřmí a zvedne se varovný prst – pozor, teď to přijde! Kdepak. Všechno začalo docela nenápadně pracovní návštěvou Písku, kam mne náš editor poslal na reportáž o nějaké nové knize. Začínající nakladatel byl nejspíš jeho kamarád, nebo kamarád jeho kamaráda...
- Remarka Přehrávání je náhle zastaveno.
- Reportér Kolegyně, posloucháte cizí pracovní snímky?
- Elévka Když už na něčem mám dělat, chci vědět, na čem.
- Reportér To jistě... promiňte. A co tomu říkáte?
- Elévka Vy než začnete, tak ten pořad skončí. Dáte si teď to kafe? Došla jsem zatím pro vodu.
- Reportér Rád.
- Remarka Ozve se mírně zašuměný záznam reportážního magnetofonu.
/Což se děje i ve zvuku./
- Reportér */ze záznamu/* Tak já to zapínám. Raz, dva. Vydali jste v novém píseckém nakladatelství první knihu. Můžete ji představit?
- Vydavatel */dtto/* Ano, je to vlastně reprint dost hustýho kousku, kterej je tady v městě fakt děsně profláknutej...*/Sám se zarazí./* Já to zkusím znovu, jo? Aby to znělo jako víc to... marketingově. Přece jen, knížka je produkt a musí si koupit svýho čtenáře.
- Reportér Kniha je fenomén... Ale nechme toho. Já to pak sestřihám.
- Vydavatel */snaží se hovořit marketingově/* Naše malé nakladatelství přináší na trh nové vydání slavné písecké knihy I hrobaž zaplakal. Toto dnes již kultovní dílo se odehrává v Písku ve třicátých letech dvacátého

století. Autorem románu je místní rodák Miroslav Mráz, významný spisovatel, který byl donucen totalitním režimem emigrovat...

- Reportér Počkejte... Mráz? Ten Mráz?
- Vydavatel Jakej ten Mráz? Byl to originální židovskej myslitel, který měl celej život potíže s bolševikama a zkraje osmdesátek...
- Reportér To je ale, dovolte, dost absurdní, co mi tady povídáte...
- Vydavatel Jak – absurdní? Ta knížka dokonce poprvý musela vyjít pod cizím jménem...
- Reportér Když jste to chystali, nikdo vám neřekl, co to bylo za člověka?
- Vydavatel Sázeli jsme to z jednoho potrhanýho exempláře, co tady v městě šel z ruky do ruky! Co by kdo měl říkat?
- Reportér A jste s ním ve spojení? S tím Mrázem? Teď? Ještě žije? Kde?
- Vydavatel Jak to mám vědět? Říkám vám, za jeho názory ho donutili vystěhovat se do Izraele...
- Reportér Přece jste řešili autorská práva, a tak...
- Vydavatel Jaký práva? Co je vám po tom? Myslel jsem, že, jste v obraze, že nám zapíráujete dobrou věc, ze který kouká slušnej vejvar...
- Reportér Dobrou věc, to bych rád, to mi můžete věřit, dobrou věc.
- Vydavatel Vy to snad ještě pořád točíte?
- Reportér Jé! Promiňte. Vyrázil jste mi trochu dech...
- Remarka Zde brutálním vypnutím záznam končí.
- Elévka No – to je fakt stíha. Oni z kolaboranta udělaj disidenta a ještě mu s velkou slávou vydávaj knížky?
- Reportér Nejde o ty knížky, slečno kolegyně...
- Elévka To lžou naschvál, nebo z blbosti?
- Reportér ... ale o ten – stav naší paměti.
- Elévka O tu – přibližnou neznalost.
- Reportér Neznalost není nevinná. Pomůžete mi?
- Elévka Nejdřív mě musíte pořádně nabřífovat.
- Remarka Střih.
- Krásný hlas Budova Českého rozhlasu. Zvukový archiv. Téhož dne, 12 hodin 46

minut.

- Remarka Elévka s mikrofonem pronásleduje Archivářku.
- Archivářka Archiv Českého rozhlasu je, abych tak řekla, nejbohatší klenotnice akustické paměti národa. Máme tu desetitisíce hodin záznamů, řadu skutečných unikátů, například projevy všech hlav státu včetně posledního habsburského císaře... Máme tu také tony scénářů...
- Elévka No nazdar! A jste schopný dohledat...
- Archivářka Prakticky cokoliv. Podívejte, slečno, podstatnou část fondů se postupně daří digitalizovat, takže badatel může poměrně snadno najít, co ho zajímá. Kdyby hledal třeba vaše pořady, pokud jste tedy už nějaké natočila?
- Elévka */dttto/* Nejde o mý pořady. Ale kdyby mě třeba zajímal, řekněme, chlápek, kterej tu působil na přelomu padesátek a šedesátek, a pak, zdá se, tři léta od roku 1970?
- Archivářka Vy mě překvapujete.
- Elévka A to jako proč?
- Archivářka Většina vás, mladých, datuje vznik světa teprve svým narozením.
- Elévka Dělán to pro kolegu. Šéf poručil. A šéf je šéf.
- Archivářka To jistě. Takže, padesátá, šedesátá léta. Víte, za normalizace, to se spousta věcí smazala, ale, nevěřila byste, řadu z nich se nám podařilo znovu získat díky technikům, kteří je někde před normalizátory ulili. Takže – o koho vám jde?
- Remarka Střih.
- Krásný hlas Praha, Hospoda u pantáty. 17 hodin 32 minut, ale zdá se, že většina hostů už má dost.
- /Akustický reál hospody./*
- Hvězdička Jak by ne. Otevírá se tu v pět ráno a v sedm večer je možné zavírat.
- Esoterik */v reálu/* Vole! Tak Marie ti řekla, která je má oblíbená hospoda? Ona mě, holka moje, snad pořád ještě miluje...
- Reportér Nezněla tak, že by se to dalo vykládat jako projev lásky.. A přišel jsem za tebou...
- Esoterik Já vím! Přiznej se, taky jsi s ní chtěl chodit, co?
- Reportér Téma není Marie! Téma je Xaver!
- Esoterik Nahlížel jsem se do různých spisů, to víš, že jo, ale víš ty, kolik je to let, co mě vylili ze státních služeb? Vylili nalitýho. Prej, že jsem živel.

Reportér A nejsi? Ani sem nás nechtěli pustit, dokud jsem vrchnímu neslíbil, že za tebe zatáhnu útratu.

Esoterik Všechny dluhy se nakonec srovnají, to je zákon dharmy, víš.

Reportér K čemu ti je, že ses zabýval esoterikou? Skončil jako bezdomovec.

Esoterik Já domov mám! Zahradní domov. Tedy... chatku... Na Spořilově, v zahrádkářský kolonci. Čistě preventivně, Péťo – kdybych to dnes náhodou nezvlád... tady je adresa.

Reportér Přestaň chlastat! Víím, že jsi z protialkoholního utekl už třikrát...

Esoterik Takže Xaver... Miroslav Mráz... Nějakej herec to byl, taky spisovatel, práskač, divná existence, to mi věř...

Reportér Blance jsi sliboval, že jí povíš víc... Naší elévce!

Esoterik Jo, ty si žiješ, ty máš elévky! Já jen tu opici a kocovinu.

Reportér Cos jí slíbil povědět, když ti dá na panáka?

Esoterik Já toho ženskejm naslibuju... A nalžu – kvůli panákům. Ale mně už blbne paměť, víš. Zeptej se, svýho táty... Měl by o Xaverovi vědět...

Reportér S otcem nežiju.

Esoterik To si ještě pamatuju... A taky, že se s tím tvým Mrázem znal... To jsem si, vole, zapamatoval, kvůli tobě, našel jsem nějaký záznam – kdybys mě zabil, nevím jaký, přísahám – ale oni se určitě znali všichni, svazáčci, co tady dělali v padesátech kulturu, zatímco starší soudruzi hopem skákali z voken, prostřelovali si palice kulovnicí a i jinak bizarně páchali sebevraždy...

Hvězdička Bezdomovec Ludva zde naráží na sebevraždy komunistických umělců Konstantina Biebla, Jiřího Frejky, Saši Machova...

Remarka */přerušit ji/* Reportérovi v kapse zazvoní mobil. Volá Elévka.

Reportér Moment. To je z rozhlasu. Musím si to vzít... a raději venku, aby si nemysleli... Ne, že všechno hned vypiješ, Ludvíku!

Esoterik Petře! Jestli v ničem, v tomhle je na mě spoleh!

Remarka Střih.

Krásný hlas Téhož dne, o čtvrt hodiny dříve, budova Českého rozhlasu, archiv.

Archivářka Dobře, že jdete, slečno. Hledala jsem toho Mráze jako blázen... Je to prazvláštní. Nic tu totiž není - jen na pár starých záznamech ho najdete mezi účinkujícími.

Elévka Aha. Takže ty jeho agitky, ty si kolega nakonec vymyslel?

- Archivářka Ne. Já to taky pamatuju... Z vysílání. Moc to nechápu, ale tady nejsou k dohledání ani jeho osobní spisy, ani ty xaveriády...
- Elévka A jak si to, paní, archivářko, vysvětlujete?
- Archivářka Snad si to nenahráváte?
- Elévka Jasně. Učím se dělat dokudrama.
- Hvězdička Dokudrama, dnes módní rozhlasový žánr. Za časů Miroslava Mráze se tomu říkalo repodrama, ale to se dozvíte až v páté kapitole.
- Archivářka Aha. Tedy – v archivu můžou být jen věci, který sem redakce předaly. Byl-li ovšem, pochopte, zájem nic nearchivovat...
- Elévka Kolega tvrdil, že ten Xaver prý taky pro ředitele... jo, tady to mám, pro Chňoupeka psal nějaký bonzácký analýzy...
- Hvězdička */odjinud/ Bohuš Chňoupek, 1925 - 2004, vlivný komunistický politik, normalizační ředitel Československého rozhlasu v letech 1969 – 70, za jeho éry byly provedeny personální čistky a vyhozeny desítky rozhlasových programových pracovníků. Posléze diplomat, ministr zahraničí, člen ústředního výboru KSČ. Po roce 1989 napsal monografii o Andy Warholovi.*
- Archivářka Ne. Nic tu není. A poté, co jsem po devadesátém nastoupila, to nikdo odstranit nemohl. Tedy – legálně.
- Elévka Ale o tom se po rádiu vyprávěj legendy, jak se tu mazalo rukama nohama. Redaktoři čistili své pořady, o nichž si mysleli, že by je mohly zkompromitovat. A jeden zpěváček prej nabízel tisíce, když zničeš mástr s jeho písni o nějakým rozvědčikovi, či co.
- Archivářka Podle předpisů by o každém smazaném záznamu nebo zkartovaném spisu měl být pořízen záznam, kde bude uvedeno, kdo a proč o tom rozhodl. Takže to, co hledáme, se muselo ztratit dřív. Ale udělali to opravdu důkladně, všechna čest.
- Elévka To zní děsně spiklenecky, jak z nějakého románu Dana Browna!
- Hvězdička */odjinud/ Dan Brown, narozen 1964, americký spisovatel thrillerů, proslul zejména nejúspěšnějším bestsellerem 21. století Šifra mistra Leonarda. Tvorba Dana Browna se neustále pohybuje na hraně mezi fikcí a skutečností.*
- Remarka Zbytečné podrobnosti! Rušíš i tak škobrtavý běh děje!
- Hvězdička Ještě jednu větu! Tu náš nepřítel schopný autor považuje za velmi důležitou pro pochopení všeho, co bude následovat. */Důrazně/ „Čtenář většinou neví, ve které oblasti se právě nachází a spisovatel onu hranici záměrně rozmazává“.*
- Archivářka Víte co, slečno, pošlete za mnou radši svého kolegu. Tohle byla

práce profesionálů, co se vyznají v archivnictví.

- Elévka A kdo myslíte, že na tom mohl mít zájem?
- Archivářka No – kdo asi? Přece oni.
- Elévka Aha. Ale kteří?
- Archivářka Jak mám tohle vysvětlit čtenářce Dana Browna? Stíny, slečno. Kam se můžeme dopracovat s poznáváním minulosti, když na dezinformace, které prefabrikovali profíci, nasazujeme elévy?
- Elévka To jako, že vlastní svinčík dokážete uklidit jen vy? Abyste se v nás nespletla. Hned volám kolegu!
- Remarka Střih.
- Krásný hlas Hospoda u pantáty, 17 hodin 8 minut.
/Opět hospodský halas./
- Esoterik Takže – všechno je smazaný, říkala... Stíny! Něco o nich ještě vím.
- Reportér Tohle, promiň, nemá cenu. Telefonoval jsem sotva deset minut a ty ses zatím stačil sežrat pod obraz.
- Esoterik Jak, sežrat? Všechno kapíruju! Jak mi to líčíš, je to úplná orweliáda. Jáma pamětnice. Minulost se dá změnit, víš. */Škytne./*
- Hvězdička */odjinud/* George Orwell (1903 - 1950), britský spisovatel, proslul zejména alegorií Farma zvířat a vizionářským románem 1984.
- Esoterik Ještě objednej, vole. Je pro mě svátek, že sis mě našel. Objednej - a já ti za to pak povím něco o paměti a jak se s ní pracuje.
- Reportér */objednává nahlas/* Ještě jednou pro mě turka a tuplovaný rum – a tady pro kamaráda sodovku.
- Esoterik Víš, vole, na co si v životě pamatuješ nejvíc? No naschvál...
- Reportér Na bolest... zranění... nepříjemnosti...
- Esoterik Jasně! Bebíčka se v paměti nehojej, kdežto ty chvíličky štěstí, ty vole, pominou... Zůstane jen – rozmazanej pocit. Dyť já už si ani pořádně nepamatuju všechny svý holky, jen Marii...
- Reportér K věci, prosím.
- Esoterik Jasně. Ale ze všeho nejvíc si pamatuješ na věci, který se nestaly, nebo u kterejch si, vole, ani nebyl.
- Reportér No to snad... Kecáš.
- Esoterik Třeba ten můj soud... Víš, jak mě chytili, když jsem zkusil udělat tu

lékárně. Kdy to bylo?

Reportér No kdy... Před maturitou, ne?

Esoterik Opravdu? A co si o tom ještě pamatuješ?

Reportér Hájíš ses tam... no ano, byl jsi frajer, citoval jsi u soudu výroky o svobodě... má svoboda končí tam, kde začíná svoboda druhého, když ti vyčítali drogy, dával jsi za příklad Janis Joplin a Jimi Hendrix, utřel jsi je citacema z muzikálu Hair...

Esoterik Hovno! Bylo to rok po maturitě a líčení bylo neveřejný. Na zdraví! Byl jsem vyděšený, měl jsem absták, nezmoh jsem se na kloudný slovo.

Reportér Vidiš, a já bych se vsadil, že si to pamatuju. Že jsme tam seděli celá třída, tolikrát jsme na to už na třídních srazech s Marií vzpomínali...

Esoterik No právě! Minulost lze změnit, už tomu začínáš rozumět? Tohle je jeden ze způsobů. Když vyřvaný historik sdílíš s jinejma, za nějaký čas jsou si všichni jistí, že to tak bylo. A když se o tom vzájemně ujišťují, vytahují se jeden na druhého, jak skvělou mají paměť. /Škyt./ A takhle se všichni existenciálně zakotvujeme – dobrovolně sdílenou lží. Tak to s náma dělej, rozumíš? Tohle je jeden způsob. Na svou paměť se nespolehej, je manipulovaná! Nemáš cigáro?

Reportér A na co se tedy můžu spolehnout? Archivy vybrakované. Paměť, jak tvrdíš, zmanipulovaná. ... Blbost. Ne já, to ty jsi experimentoval s rozšiřováním vědomí... To ty nevíš, co se stalo opravdu a o čem se ti jen zdálo, když jsi byl v rauši...

Esoterik /objednává/ Tady ještě rum pro kamaráda. On to zaplatí! Experimentoval jsem, ale nikdy jsem nebyl tak mimo, jak o tom píše Burroughs.

Reportér Myslíš, jak ani nevěděl, že si v opilosti hrál na Viléma Tella a zastřelil svou ženu?

Hvězdička /odjinud/ Teď už ale vážně musím... Jimi Hendrix, Janis Joplin i William Burroughs, významní umělci spojení s hnutím hippies, excesivní uživatelé měkkých i tvrdých drog.

Esoterik Nepřičetnost! /škytne/ Další způsob manipulace. Nepřičetnost uznávaj jako polehčující okolnost, protože nevíš, vole, co děláš, ani si pořádně napamatuješ, cos proved... A teď se soustřed. Na zdraví! Co když je takhle nepřičetná celá společnost?

Reportér To jako – že vůbec netušíme, co přesně se stalo?

Esoterik Do černýho. Protože – kdo ti udělá bordel v minulosti, zbordelí ti taky budoucnost. Zbordel a panuj! /Škytne./ Chtěli jsme lásku, ne válku! Chtěli jsme vteřinový lidský vztahy, ne vzájemný zneužívání! Chtěli jsme jen skromně uspokojit základní potřeby, ne šroubovat nesmyslnou spotřebu, která likviduje deštný pralesy, ledovce, velryby

a raka říčního! Chtěli jsme ráj teď!... Kouříš drahý cigára, máš elévky, je vidět, vole, že se ti vede! Hnusnej establishment.

- Reportér Posluž si. Ale věř mi, ti, co se jim vede, se nestarají o minulost.
- Esoterik Přesně. To oni, vole, oni do toho hnutí, prvního a zároveň posledního globálního hnutí, co za něco stálo, protože myslelo na člověka, ne na kšeft... to oni, posraný strachy, že přijdou o svou moc, pustili mezi květinový děti drogy, nechali jejich guru pochcípát na předávkování, skomírat v cvokhausech, nasadili mezi ně fízly, aby vyprovokovali pouliční kravály a nějaký to ničení fabrik, škol a divadel... a tak tomu vzali hodnověrnost...
- Reportér Ano. Viděl jsem nejlepší mozky své generace zničené šílenstvím, nebo tak nějak to píše Ginsberg.
- Esoterik Jo! A tak přišly sedmdesátky – normalizace všude, nejen v Československu, všude, vole - a ve všem! Namísto Jesus Christ Superstar Horečka sobotní noci. Už žádný neučesaný hároši a holky s nahejma prsama, teď ulízaný mikádo a sex jako odměna za výkon! /Škytne./ Každá revoluce končí tam, kde se nová prasata dostanou ke korytům. To je taky z Orwella. /Škytne./ Manipulují to! Manipulují to už dlouho! A vyhrávají! Oni jsou čím dál tím dál za vodou a my pořád hlouběji a hlouběji v prdeli.
- Reportér Kdo? Ne, už si neobjednávej. Kdo to manipuluje?
- Esoterik Stíny budoucích dějin. U řeky Léthé pijí stíny, aby zapomenuly... Nemají těla, víš, je to... průhledný nic. Musíš jim dát napít ... Napít ... /nahlas/ Ještě jednou, naposled, slibuju... Když chceš, aby si vzpomenuly, musíš jim dát napít krve, jako Odysseus, víš, aby se na chvíli zhmotnily, aby se paměť vrátila...
- Reportér Počkej. Nespi. Co to má společného s mým Xaverem? A jak s tím souvisí můj otec? Cos našel v těch spisech?
- Esoterik Všecko je utopený. Jak v řeckejch mýtech. Jezero Mnemosyné ... temná voda paměti, zarostlá orobincem zapomnění... Zkus do ní hodit kámen... Pořádnej šutrák, aby prorazil ten hnusnej zelenej parazitní příkrov... Hod' ho tam silou... a uvidíš!
- Remarka Dělá to sedmnáct set šedesát tři korun padesát haléřů i s dluhy, které tady Ludva měl... To je dobrý, děkuju. A odvedte si ho, nebo zas něco provede a já budu mít oplejtačky, mám zakázaný mu nalejvat, je to známá firma, já se vám divím, že se s ním vůbec bavíte, to já vím, že to není vaše útrata, ale tahal jste z něj rozumy, tak abyste věděl, že za blbost se platí, že, řekl vrchní. Stříh.
- Krásný hlas Praha, jižní spojka, taxík míří na Spořilov. 20 hodin 12 minut...
- Remarka Interiér jedoucího auta. Jednou rukou podpírá reportér opilého Ludvíka, ve druhé drží mobil.
- Reportér Haló, Blanko... Ano, mluvil jsem s ním... Prosím vás, dávejte na

sebe pozor, může to být... Já nejsem paranoidní, to on je... Ještě v práci? Proboha. Cože? Přestřiháváte? Ale proč? Aby tomu rozuměl mladý posluchač?... To víte, že jsem zvědavý, ale teď musím... Ano, někam na Spořilov. Kdyby něco, volejte Marii, je to naše spolužačka, nechával jsem vám číslo... Blanko... neměl jsem vás do toho tahat... děkuju.

- Remarka Střih.
- Hvězdička Ticho prázdných chodeb a studií v rozhlasové budově. Je noc.
- Krásný hlas Budova rozhlasu, 22 hodin 15 minut.
- Hvězdička Proč ohlašuješ?
- Krásný hlas Nejsme tu sami. Dnes jsou tu lidé. Ve své kanceláři sedí Editor se sluchátky na uších, upíjí vodku, kouří a po zpoceném obličeji jako by se mu koulely slzy.
- Remarka Ze záznamu.
- /Procítěný hudební podkres pod celým textem./*
- Xaver Dobrý den. Na jedné schůzi jsem seděl s jedním starým generálem, který strávil kus svého života po boku Sovětské armády jako vojenský letec. Nechce být jmenován. A ten mi vyprávěl: Byl jsem letos na Hradě, a byly nám tam předávány vládou vyznamenání k výročí konce druhé světové války. A já najednou, po létech, jsem viděl opět ty beznohé, bezruké nebo oslepené soudruhy, kteří se vesměs v doprovodu svých blízkých shromažďovali v předsíni, jako by přicházeli z neznámé země. A tak jsem měl, soudruhu, najednou plné oči slzí. Bože, jak se zapomíná...
- Editor */v reálu, průběžně komentuje nahrávku./* Ty svině! Ty mizerná svině. Proč pořád vylejzáš, když už je dávno po tobě... Kdo to říkal? Ne každé flek se dá vyčistit? A čím víc se o to pokoušíš, tím víc vyniká? A tak namísto fleku máš najednou díru... Svině! Měls dávno držet hubu! I na tu vodku jsi mě v Liberci naučil! Flek na charakteru. Díra v paměti. Cos to s náma udělal?
- Xaver */pokračuje/* To říkal můj přítel generál. A já dodávám – zapomíná? Proč? Protože o těchto hrdinech mlčeli léta naši publicisté, naši spisovatelé, naši dramatici, naši filmaři? Ano, točily se gangsteriády, točily se sexuální přiboudliny a psychopatické existencionální šokující hry, psaly se horory, a přitom tito hrdinové, kteří prožili velká, statečná dobrodružství ve jménu lidství dosud jsou pro kulturní tvorbu kdesi v zemi neznámé a zapomenuté. Ale ne navždy. Ne. Nevěřím, že zapomenuti. Vždyť za nás dali to, co se nejvíce cení v lidském životě. Zdraví anebo život. Právo na normální život zdravého člověka, který chce dožít. Nezbyvá, než jim zatím poděkovat tímto občanským pozdravem – hezký den jim přeji. Xaver.
- Editor */v reálu, přes záznam/* Věřil jsem, že už je po tobě, ale pak si přijde on, kavárenskej intelektuál, a zase tě vzkřísí. No tak... dobrej den,

Xavere! Budem to muset zas nějak zmáknout, co? Poradíš? Jak bys na to šel ty? Po zlým už to nejde, ale pořád ještě to umíme, jak jste nás to učili. Soudružsky. Myslím to s nimi se všemi přeci dobře, ne?

- Remarka Střih.
- Krásný hlas Budova rozhlasu, režie, 22 hodin 36 minut.
- Remarka Elévka pouští Reportérovi nahrávku.
- Hvězdička Ne zase, že by se v rozhlase pokaždé dělalo přes noc a přes moc, ale když se zdejší lidé do něčeho zakousnou a očekávají odpor nadřízených, dokážou zázraky.
- Elévka Tak jsem to trošku refrešla, dala tomu koule...
- Reportér Blanko, prosím vás.
- Elévka Vy jste mi citlivka! Jde přece o to, aby nám to šéf nezatrhl.
- Remarka Pustí záznam. Ozve se hudba jako z detektivního seriálu.
- Krásný hlas */jako by daboval Marlowa./* Seděl jsem, milý posluchači, od rána ve své kanceláři, přerovnával tužky a trpělivě čekal, odkud tentokrát přiběhne nějaký velký příběh, kterým bych tě pobavil.
- Reportér */přes záznam/* Blanko, kdo to má být?
- Elévka */dtto/* Vy! Jinej hlas nebyl momentálně k dispozici. Poslouchejte!
- Krásný hlas */záznam/* Když v tom zazvonil telefon!
- Esoterik */ze sluchátka, vzrušeně./* Čau, Petře! Konečně! Mám ho!
- Krásný hlas */v situaci./* Prosím? Tady je Český rozhlas, reportérské oddělení.
- Esoterik Vole, jsi to ty? Nebo už tě vyhodili? Máš nějaký divnej hlas.
- Krásný hlas Jsem to já.
- Esoterik Bezva! Hned přijed'. Mám tady pro tebe bombu!
- Krásný hlas Aha. Na nic nesahej, prosím tě. Volal jsi už policii?
- Esoterik Nech toho! */Někomu jinému./* A ty taky, sakra, zalez! */Do mluvítko./* Petře, vezmi aparát a okamžitě přijed'! Tohle je parádní prda! Tohle z nás obou udělá mediální hvězdy!
- Remarka Za vzrušeným hlasem na druhém konci linky je slyšet rány, zdá se, že telefonista zápasí nejen se svým vzrušením. Reportér znejistí.
- Krásný hlas Ludvo, co přesně tam máš?
- Esoterik Myslíš, že ti to vykvákám, když to máš zaručeně napíchnutý?

Krásný hlas /do telefonu/ Nezkoušel jsi zase... rozšiřovat si vědomí?

Esoterik /ze sluchátka/ Vole! Co jsem na invalidním, už dávno se nesjíždím.

Krásný hlas Tak s čím si to tam hraješ? S výbušninou?

Esoterik Bratři mě varovali, že Stíny se začínají hemžit...

Krásný hlas Jací Bratři? Jaké Stíny? Zase paranoia?

Esoterik Neso! Víš, co říkal Warhola! Nejsem paranoidní, ale to ještě neznamená, že po mně nejdou!

Hvězdička /odjinud, rychle/ Andy Warhol, narozen patrně 1928, zemřel 1967, americký malíř, grafik, filmař, spisovatel, zakladatel pop artu. Jeho rodiče byli Rusíni, emigrovali do USA ze Slovenska. Už v dětství byl Andy nervově labilní a trpěl záchvaty, zvanými tanec svatého Víta.

Krásný hlas Kdo po tobě jde?

Esoterik Ti, co vědí, že po Něk přijde On.

Krásný hlas Chápu. Jedu. A ještě zavolám Marii!

Esoterik Ne! Ať tě ani nenapadne ji do toho tahat, užila si se mnou dost.

Krásný hlas Dobře, dobře, hlavně se uklidni.

Esoterik Proč tu ještě nejseš? Reportér má bejt akční. Nikdo tomu nevěřil. Ale já ho vzkřísil a ty můžeš bejt první, kdo to zaznamená. /Někomu jinému./ Sakra, vole, buď zticha, telefonuju. /Do mluvítko./ To nebylo na tebe, to on...

Krásný hlas Kdo? Koho tam máš?

Esoterik Tomu bys nevěřil... Už je to tak! Jsem lepší než rabi Loew. On oživil Golema, ale já, panečku, zdá se, vzkřísil Xavera.

Remarka Konec záznamu.

Elévka /v reálu/ Tak co? Co tomu říkáte...

Reportér /dtto/ Ale to je... Blanko... Nezlobte se... přece něco úplně jiného.

Elévka To bych řekla! Tohle má šanci na vysílání v prime time.

Reportér No... možná...

Elévka Tuhle návnadu spolkne šéf i s udicí. Vsaďte se!

Reportér Patrně. Jenomže... Vždyť to není pravda.

Elévka A co je pravda? Že Xaver psal odporný agitky? Že mu teď vydali

knížku a udělali z něj málem hrdinu protikomunistickýho odboje? Že někdo vyčistil archiv beze stop? Že tomu vašemu kámošovi, když se díval do spisů na bisce, definitivně hráblo? Co z toho, co víte vy, je víc pravda, než to, co tady mám já?

Reportér No... Svým způsobem... s vámi musím souhlasit. Co tam máte dál?

Elévka Nic. Pokračování příště. A vy?

Reportér Já? Hodil jsem kámen do jezera zapomnění a teď čekám...

Elévka Takže?

Reportér Taky nic.

Remarka Konec první kapitoly. Pokračování příště. Gong.

/Což se děje i ve zvuku./

2. kapitola

Tonutí v jezeru paměti

Reportér
Editor
Elévka

Remarka – Scénická poznámka
Hvězdička – Poznámka pod čarou
Krásný hlas – Krásný ohlašovací rozhlasový hlas

Esoterik Ludva
Xaver
Otec
Starý režisér
Stará celebrita

Chór jako Pamětníci: Jiný režisér
Básník
Herečka
Spisovatelka

/Znělka sestavená ze znělek, stejná, jako v 1. kapitole./

Krásný hlas Český rozhlas uvádí zvukový román Jana Vedrala Xaver s podtitulem český rozhlasový příběh dvacátého století. Kapitola druhá: Tonutí v jezeru paměti.

/Gong./

Krásný hlas Brzy po ránu na břehu bájného jezera Mnemosyné. Jezero je dcerou prastarých bohů a obsahuje paměť vesmíru. Ale teď je voda téměř nehybná a nikdo netuší, co a v jaké hloubce se skrývá pod její hladinou. Na břeh přichází člověk, obtížen nejasnými vzpomínkami jako balvanem. Už se rozhodl, potězkává kámen, napřahuje ruku, ptáci utichají, aby mohli za dozvuků roztržité vodní plochy odletět... Ticho. Nad jezerem zní jen můj hlas...

Hvězdička Říkáš to krásně... Rozhlas s tebou musí být spokojen.

Krásný hlas Ale já nejsem spokojen! Přišel jsem o roli!

Remarka Copak? Dali tě na index? Cos provedl?

Hvězdička Být na indexu znamenalo v letech normalizace, že texty, které autor napsal, přestaly být uváděny a herec přestal být obsazován. Takový seznam se ale v archivu přirozeně nikdy nepodařilo dohledat, všechny zákazy se vyřizovaly ústně.

Krásný hlas Hrál jsem chvíli Reportéra, ale prý to byl záskok.

Hvězdička Ale ohlašuješ krásně, to ti nikdo nevezme! Prosím – do toho!

Remarka Střih.

Krásný hlas Budova Českého rozhlasu, zasedačka editora denního vysílání, od událostí první kapitoly uplynuly dva dny. 9 hodin 05 minut.

Hvězdička Editor si vzal jeden den dovolené. Inu, vodka je vodka.

/Reálná situace./

Editor Tak prosím, panstvo. Ještě jste toho Xavera nenechali?

Redaktor Naopak, šéfe. Co jste odpočíval, máme hned dvě verze.

Elévka Chcete kafičko?

Editor Díky, Blaničko. A minerálku. Dvě? Něco jste ještě vyhrabali?

Elévka A tady pro vás, kolego. To uslyšíte, šéfe.

Editor Nemáte, Petře, prášek na hlavu? Ten věčnej stres...

Elévka Tak já to pustím... Tohle je můj návrh, jak to natočit pro mladý posluchače, chápete? Na internetu by k tomu mohla bejt taková pařba, kde se postupuje z jednoho levelu do druhýho, a spousta odkazů, kam je možný si odkliknout...

Redaktor Blanko, prosím vás...

Editor To zní zajímavě... moderně. */Zarazí se./* Blanko?

Remarka Elévka zapne přehrávač. Slyšíme konec Reportérova telefonátu. Záznam.

Esoterik */z telefonu/* Proč tu ještě nejseš? Reportér má bejt akční. Nikdo tomu nevěřil. Ale já ho vzkřísil a ty můžeš bejt první, kdo to zaznamená.

Reportér Kdo? Koho tam máš?

Esoterik Tomu bys nevěřil... Už je to tak! Jsem lepší než rabi Loew. On oživil Golema, ale já, panečku, zdá se, vzkřísil Xavera.

Remarka A zavěsil.

Reportér I když jsem měl oprávněné pochybnosti o jasném rozumu svého bývalého spolužáka, něco mi říkalo, že musím vyrazit. Ludva, který rozšiřováním vědomí, nákupem starých knih a esoterickými pokusy proexperimentoval všechny rodičovské úspory, měl už léta základnu v zahrádkářské kolonii na Spořilově. Nevěřil bys tomu, milý posluchači, co jsem spatřil, když jsem tam dorazil. Zchátralá bouda uprostřed zpustlé zahrádky se doslova otřásala v základech.

Remarka Exteriér. Prudce brzdí auto, dvířka, slyšíme zvuky poplašené předměstské přírody a z dálky rány a výkřiky.

Reportér */v situaci/* Ludvo! Jsi tady!?

Xaver */v pozadí/* Ty zrádče! Ty darebáku! Cos to se mnou provedl?

Esoterik */dtto, současně/* Tak ty nedáš pokoj? Tu máš. */Rána./* Auu!

Reportér Ludvo! Vydrž. Běžím ti na pomoc!

/Další rána, Reportér srdnatě vyráží dveře./

Reportér Vylomit zpuchřelé dveře bylo dílem okamžiku... Ludva bydlel hrozně, na samém sociálním dně, ale teď, milý posluchači, nebyl čas o tom příliš přemýšlet.

Xaver */naplno/* Vrať mi to!

Esoterik */naplno a všichni přes sebe/* Nevím co!

Xaver Však ty si vzpomeneš, až ti šlápnu na krk!

Reportér */v situaci/* No tak! Pánové, pánové! Jděte od sebe!

Esoterik */dusí se/* Řekni, co to bylo, vole, a nějak už se dohodnem...

Reportér */v situaci/* Pustíš ho! Dědku, zbláznil ses?

Reportér */jako vypravěč/* Bylo to, milý posluchači, k nevíře. V koutě boudy, u teplometu žhnoucího na propanbutanové bombě, ležel Ludva a zběsilý stařec, oblečený, no ano, zrak mě nemámil, oblečený ve zvetšelé rubáši, stařec s mohutnýma, chlupatýma rukama se právě chystal přišlápnout mu krk pravou nohou!

Esoterik Petře! Zachraň mě!

Reportér */v situaci/* Hned! Hned! Hned!

Xaver Přiznej se, cos se mnou provedl, nebo...

Reportér */jako vypravěč/* Snadno se řekne „hned, hned, hned“, když ale musíš, milý posluchači, přeskočit něco, co podezřele vypadá jako otevřená rakev či sarkofág...

Esoterik */dusí se/* Udusí mě!

Xaver */soptí/* Pravdu! Pravdu, kdo jsem?!!

Reportér */jako vypravěč/* ...vyhnout se pulpitu, na kterém jsou rozložené esoterické knihy, plné klikyháků...

Esoterik */dusí se/* Xaver! Měl jste to napsáno na rakvi!

Xaver */vytočen na nejvyšší míru/* Lžeš! V životě jsem o žádném Xaverovi neslyšel. Rozdrtím tě jako štěnici!

Reportér ...prokličkovat mezi baterií vypitých lahví od rumu...

Xaver */strašlivě zaúpí/* AUU! Moje noha... To je bolest, to je bolest!

Esoterik A máš to, vole!

Xaver Já to nevydržím!

Reportér */v situaci/* Ludvo. Jsi v pořádku?

Esoterik */chytá dech/* Dobrý, dobrý... Přišel jsi právě včas.

Xaver Zato já nejsem v pořádku! O mě se, sakra, starejte... Nesnesitelná bolest... tady, u kyčle!

Reportér */jako vypravěč/* Zlovolný stařec omdlel. Měl jsem, milý posluchači, alespoň čas postarat se o svého přítele. Starce jsme zavřeli tam, kde, podle všeho, měl jediné trvalé bydliště, totiž do rakve. Ludva zabouchl víko a vyčerpaně na ně dosedl.

Esoterik Málem mě... ty vole! Pak, že nemrtvým nemaj sílu...

Reportér */v situaci/* Kdes ho sebral? Kamarád z mokré čtvrti?

Esoterik Přivezli ho v týchle bedně. Vzkřísil jsem ho!

Reportér */dtto/* Leda tak z kocoviny. Tohle všechno jste spolu vypili?

Esoterik Jakýpak spolu? Jsou věci, o který se chlap s nikým nedělí. Tak kde máš mikrofon? Co váháš? Zapni to...

Reportér */dtto/* Nezlob se, ale neměli bychom nejdřív... něco s ním?

Esoterik Nemáme moc času, každou chvíli se tu můžou objevit Stíny.

Reportér */dtto/* Třeba, já nevím, zavolat pro něj sanitku?

Esoterik To tak! Nemá žádný doklady... A já ostatně taky ne.

Reportér */dtto/* Ludvo, všechno dobrý... ale, upřímně: Jsi při smyslech?

Esoterik Cejtím se, jako nikdy, vole! Náš řád má pravdu! A tady je živej důkaz, že magie funguje. Všechno ti řeknu – ale až na mikrofon. Vše, co mi dovoluje říct přísaha. Je to největší příběh křesťanského světa. Tak už mě neseř a pusť to!

Reportér */jako vypravěč/* Co bys, milý posluchači, dělal na mém místě? Všechny indicie nasvědčovaly tomu, že Ludva si rozšířil vědomí tak, až se ocitl někde za hranicemi našeho světa. Psychopatům se neodporuje. A tak jsem zapnul svůj reportážní záznamník.

Esoterik */pateticky/* Světe, světe, div se a procitni. Hovoří k vám bratr Repasiáš, to jest Obnovitel, z tajného řádu nesmrtelných rytířů Sempervivánů.

Reportér */na nahrávce/* Hele, přestaň blbnout...

Esoterik Náš tajný řád po tisíciletí přechovává nejvyšší tajemství, tajemství života věčného. Celé generace bratří a velmistrů uchovávaly toto tajemství před nepřátelskými Stíny, neboť dosud nenastal čas, jenž byl předpovězen. Ti vymaštěnci z inkvizice, vole, měli pravdu, když po nás šli, ale bratři byli pevný a díky zásadě trojitýho jištění zůstalo tajemství skryto...

Reportér *Iv situaci/* Zbláznil ses z četby všech těch esoterických kýchů.

Esoterik Až já byl vyvolen, abych tajemství vyjevil! Já! Nehodný člověk, nádoba hříchu a slabosti, esoterik a alchymista amatér, recidivista a invalidní důchodce! Na mě Semperviváni po dlouhé generace čekali, já jsem, vole, pochop, Obnovitel. Znamení na nebi a znamení v moři mne přivolala. Moc Stínů nad světem začala sílit. Pád molocha hrabivosti 11. září v městě Nový York! Vlny tsunami, jež pohřbily hříšné slunící se zbohatlíky! Arktický ledovec tající před očima! To byla ta dávno předpovězená znamení.

Hvězdička Ludva zde poněkud nejasně hovoří o geopolitických událostech začátku třetího tisíciletí.

Remarka Ve zvuku je slyšet, jak se pomaličku odsunuje víko rakve.

Esoterik Sofia, moudrost tohoto světa, klesla dnes tak hluboko, až se z ní stala Prunikos, to značí Kurva! A v této hvězdné hodině přicházíme my, abychom obnovili řád a zahájili poslední soud!

Reportér */vypravěč/* Sám sebou uchvácený Ludva pobíhal po místnosti a já ho pronásledoval s mikrofonom. Nevšimli jsme si ani, že divný stařec procitl.

Esoterik */pateticky/* Modleme se! Vrací se Ahasver, vrací se věčný Žid, který byl naším řádem omlazen.

Xaver Jestli mi okamžitě neposkytnete první pomoc, oba vás udám!

Esoterik Vystupuje z této tomby nalezené v palestinské poušti, muž, jenž spojí podle knih našeho učení minulost s budoucností...

Xaver Ostatně, udám vás v každém případě, tak si to nedělejte horší!

Reportér */na záznamu/* Vy oba jste se zbláznili!

Esoterik Neboť bylo předpovězeno, že všechna minulost znovu ožije v budoucnosti, aby se očistila! On to byl, kdo se vysmíval Kristovi cestou na horu Olivetskou, a jemuž Ježíš pravil: „Já jdu, ale ty tu na mne počkáš, dokud se nenavrátím!“ A vrací-li se dnes, díky mně, Věčný Žid, vrátí se brzy i Kristus, to je jasný jak facka. Nastane soudný den. Ó, promluv, kdo jsi?

Xaver Já... Já... Já nevím, kdo jsem.

Reportér Neříkals něco o Xaverovi?

Esoterik Věčnej Žid měl tisíce jmen! Kdo ví, na který z nich teď uslyšíš?

Hvězdička Příběh o Věčném Židovi se v Evropě traduje už od 4. století.

Esoterik Ó, ty, jehož jsme pomocí tajemných formulí vyvolal z nebytí, vyzývám tě podruhé, vyjev nám, jsi-li ty onen pretorián Josef

Cartaphilo, jenž se Kristu posmíval cestou na Olivetskou horu?

Xaver Nikdy jsem o žádném takovém neslyšel.

Esoterik Nebo ten, jehož Italové nazývali Bouttedeo, což značí ten, jenž uhodil Krista železnou rukavicí.

Xaver Mám v palici vymeteno. A začínám bejt dost nasranej!

Esoterik Kurva, soustřeď se. Naposled a s největší sakrální transcencí ti přikazuji – řekni, jak se jmenuješ a čím jsi byl za života.

Xaver Nemůžu sloužit, pitomče. Říkám, že jsem všechno zapomněl. Nevím, kdo jsem, ani co jsem dělal.

Reportér Kašlu na vás, kašpaři! Dělejte si srandu z někoho jiného!

Remarka A Reportér vypne nahrávací zařízení. Ticho.

Krásný hlas Jen připomínám, stále jsem v zasedačce u kanceláře editora denního vysílání, je 9 hodin, 19 minut.

Editor */v reálu/* Proč jste to vypínali právě teď?

Elévka Hustý, co? Dál to ještě nemám.

Reportér Já ano. Po delší době jsem navštívil otce. Poslouchejte!

Remarka Reportér zapne přehrávač. Ozve se Xaverův mladší hlas čtoucí dopis. Přes něj probíhá reálný dialog Reportéra s jeho otcem, divadelním režisérem na penzi. Záznam.

Xaver */autor dopisu/* Milý příteli, víš, že naše poslední schůzky byly u mne poznamenány živým nesouhlasem nad mnohými tvými názory osobního i uměleckého rázu.

Reportér */vypravuje/* Tohle byl mladší Xaver, z roku 1959. Když to psal, mně byly čtyři roky a měl jsem za sebou první rodičovský rozvod. Dopis po určitém nátlaku našel otec ve svém archivu.
/v situaci/ Nesouhlasí nad něčím? Čeština mu moc nešla.

Otec V té době pracoval jako ty v rozhlase. Asi to ani tehdy nevadilo.

Reportér Papír je samá díra. Mlátil do stroje.

Otec Měl obrovské, chlupaté ruce. Chlupy i na zápěstí. Zpocené dlaně. A když sevřel pěst...

Xaver */starší, opilý, odjinud/* Touhle pěstí jsem je tloukl, nepřátele naší strany! A teď – pochod invalidů. */Vyřává./* Kupředu levá, kupředu levá, pochcaná hůl!

Otec Nedávám ti to čist jen kvůli němu. Ledacos o mně nevíš.

Reportér Vždycky jsi mi říkal pouze to, cos byl ochoten říct.

Otec Obezřetnost. Taková byla doba. Život mě naučil.

Xaver */autor dopisu/* Když jsem s tebou polemizoval o Kohoutovi, mohl jsi časem postřehnout, že subjekt Kohout vymizel pro přesnější diagnózu „kohoutovština“. Ne, že by Kohout byl zakladatelem tohoto směru, ale je jeho nejtrapnějším a nejnemocnějším pacientem.

Hvězdička */rychle/* Pavel Kohout, český spisovatel a dramatik. V době, kdy byl dopis psán, se už svou tvorbou distancoval od svazáckých tvůrčích začátků. Adresát Xaverova dopisu tehdy jako režisér poprvé uváděl na scénu Kohoutovy tak zvané problémové hry.

Reportér Má tam hrubky.

Otec Obdivoval, jako tehdy my všichni, Gorkého. Tvrdili nám, že univerzity života stačí...

Xaver */starší, opilý, odjinud/* Hrubky jsou to nejmenší! Vystudovali, mladí soudruzi, za naše dělnický peníze, tak teď ať koukají bez řečí ty naše dělnický hrubky opravovat!

Reportér Nezlob se, ale se vzděláním měla vaše generace vůbec potíže. Přijatelná přibližná neznalost. Teprve až někteří z vás přičichli ke skutečným znalostem, začalo být zle!

Otec Za to mohla válka a třídní společnost. Nebyla příležitost!

Reportér Tuhle mantru osmašedesátníků znám. Za nic z toho, co jste, s prominutím, podělali, jste vlastně nemohli. To buď hospodářská krize, nebo mnichovská zrada, tu zase válka a pak to, že nás osvobodil Stalin a jeho Rudá armáda, a nakonec, že vám nedovolili jít třetí cestou.

Otec A dovolili snad?

Reportér Vždyť říkám! Totalita potřebuje přibližnou neznalost.

Otec Zaplatil jsem za důvěřivost svým životem!

Reportér Částí mého taky. Na to bys neměl zapomínat.

Xaver */dopis/* Kohoutovština je konglomerát svazáctví, které se v líhni vylíhlo v ptáky, kteří dostali na svět tolik pohledů, že pro jejich hojnost zapomněli ten gnoseologicky nejcennější, pohled třídní!

Reportér Hleďme! On na vás s Kohoutem ještě tehdy, úplně vážně, neváhal vyrukovat s třídním hlediskem?

Hvězdička Tou dobou už bylo tři roky po 20. sjezdu komunistické strany Sovětského Svazu, kde byl kritizován kult osobnosti. Této době komunisté říkali „ótěpel“, doba uvolnění a oblevy.

- Otec Řekneš „ne“ autorovi špatné hry – a on ti pošle tohle!
- Xaver */autor dopisu/* Kohout jako prototyp a ty, žel, jako jeho epigon jste opustili základní pozice – pozice strany, dělníka, proletariátu – a vidíte svět a snažíte se jej řešit z pozice intelektuála a odtud – jak málo je k rudému měšťákoví.
- Remarka Se vzrůstající útočností! Papír začíná být jak řešeto.
- Xaver */rozvášňuje se/* Mnoho mně na tobě vadí. Tvé kostýmování, tvůj povýšený, chladnokrevný škleb. Ty už nebojuješ. Vypouštíš dým intelektuální cigarety a čekáš, až na tvoje slova dojde!
- Otec Připal mi, prosím tě. Dodnes mě to rozčiluje.
- Xaver */dtto/* Ztratil jsi dětství proletářského kluka – a to ti neodvál věk – a vyměnil si jej za masku. Jakou? Tváříš se, že hledáš a zatím shrabuješ a prskáš plevy! Myslíš, že jsi plodný v návalech práce a zatím rafinovaně a talentovaně lepíš. Nemáš kdy pracovat, protože jen jednáš. Ohromuješ sebe i okolí výkonností, ale nechápeš, že kormidluješ na mělčinu.
- Otec Cítíš už za tím také můj příběh?
- Reportér Promiň, tohle čpí banalitou. Šlo mu o tantiémy.
- Hvězdička Tantiémy jsou autorovým podílem z tržeb za představení.
- Otec Ne. Jemu nešlo o peníze! Byl pravověrný. Čti dál!
- Xaver */dtto/* Není to po čertech podobný osud s Kohoutem|? Ty čekáš od něho nové věci? Příliš mnoho balastu natahal do svého srdce a pod i na svůj stůl. Já už ho nesoudím, jen lituji talenta! Nemohu s tebou spolupracovat v této fázi tvé cesty.
- Otec Jemu opravdu šlo o ideály! Bylo to tak svůdné.
- Reportér Čím levnější blbost, tím pevnější přesvědčení?
- Otec My po sjezdu pochopili a hledali čestné východisko. Kdežto on?
- Xaver */dtto/* Jdu kontra. Jdu dobře, ale nemám vyzkoušeno, zda s dosti silami a dosti vlastního talentu.
- Reportér A nemohl mít – ze svého hlediska – pravdu?
- Otec A koho se teď snažíš pochopit? Mě, nebo jeho?
- Xaver */dtto/* Mohu klidně prohrát, ale, příteli, ne pro svou cestu, ale pro svou neschopnost! Kohout a ty pro cestu!
- Reportér Samozřejmě, záleží mi na tom, co to znamenalo pro tebe.
- Otec Tehdy? Nic. Tu svou hru vnutil mému mladšímu kolegovi. Hrála se

sotva patnáctkrát. Mé inscenace Kohouta se udržely na repertoáru několik sezón!

- Hvězdička Řeč je o hře Miroslava Mráze Myši a hvězdy, kterou v listopadu roku 1960 uvedlo Realistické divadlo Zdeňka Nejedlého.
- Reportér A jaké to bylo?
- Otec Nikdy jsem tu inscenaci neviděl.
- Reportér Proč?
- Otec To je snad jasné. Abych nemusel mít názor. Kdyby se mě někde ptali, mohl jsem s klidným svědomím říci – soudruzi, lituji, plnil jsem jiné úkoly, nemohl jsem soudruhovo dílo zhlédnout.
- Reportér Ano. Takový postoj ledacos vysvětluje.
- Xaver */autor dopisu/* Příliš jsem zabouřil na buben. Já však potřebuji vedle sebe buď toho, kdo jde stejným rytmem, anebo nikoho.
- Otec Kulhal. Chodil o holi. Kdo by s ním mohl udržet rytmus?
- Reportér To myslíš obrazně?
- Xaver */jako by se vnucoval/* Odpověz: pracuješ poslední dobou jako umělec jen proto, abys zvedl svůj životní standart, nebo se plně a houževnatě snažíš najít novou cestu uměleckého vyjádření v boji proti intelektualismu za nové socialistické umění?
- Otec Ne. Měl něco s nohou. Byl původně herec v Realistickém, docela dobrý herec, všichni to o něm říkali, ale najedou, na začátku padesátých let, zmizel, nebyl. A pak ho zmrzačili.
- Reportér Kdo?
- Otec To nikdo neví. Byl u nich.
- Reportér U kterých?
- Otec U kterých, u kterých... U našich přece! Tedy – u jejich. Vrátil se jako invalida.
- Xaver */starší, opilý, odjinud/* Já vím, že se o mně a mý gramlavý noze ledacos říká. A víte proč? Protože to o sobě šířím sám! To je taktika práskaného spícího agenta. Ale ať to bylo, jak bylo, o haksnu jsem přišel ve službách straně. A teď... Pochod invalidů: Kupředu levá, kupředu levá, pochcaná hůl...
- Otec Nárokoval si cosi jako vděčnost!
- Reportér To je taky generační rys! Žádat vděčnost za něco, co se vám nepodařilo.

Xaver */autor dopisu/* Chceš-li slyšet to správné slovo, slyš je. Žárlil jsem na tebe, když si se začal propadat do ilusí a pavučin sebevědomí a bohorovnosti Pavla Kohouta. Ne jeho slova, jeho činy jsou měřítkem. Ne jeho sny, jeho dílo. Ne jeho pružnost námětů, ale jeho konjunkturalismus. Žárlil jsem, že odešel rozcuchaný kluk, který voněl periférií a laciným mejdlem, když se mi vrátil chlapec v červené vestičce, kterému bylo všechno jasné, jen ne život.

Reportér Bože! Kazatel! To je kýč!

Otec Ne. To opravdu byl náš život. Chtěli jsme... chtěli jsme všechno změnit, a hádali se o to...

Reportér A když jste mě přinesli z porodnice, přijíjeli jste si nad mou kolíbkou ve svazáckých košilích – právě jste se vrátili z brigády, kde jste z knihoven vyřazovali Čapka a Demla a Peroutku – s radovali se, že už budu šťastně žít v komunismu.

Otec To je tak levný, dnes to soudit. Snaž se spíš pochopit. Všechno jsem uspořádal tady v šanonu. Mé vítězství i prohry. Má ocenění, prebendy, tituly, mé přesdržky a pády...

Reportér Promiň, ale snažím se rekonstruovat jiný příběh.

Otec Nezasloužíme si snad, po tom všem, aby se vědělo? Chtěli nás vymazat z paměti národa, a ty jim v tom dnes chceš pomáhat?

Reportér Nakonec vás ale z paměti nevy mazali. Kdežto vy se snažíte vymazat ty, kteří, stejně jako vy, sloužili, ale přitom neprorazili...

Otec Jak to, že neprorazil? Po okupaci se z něj stal Xaver.

Reportér Jak dlouho si to užil – na vrcholu?

Otec Tak rok, dva počítám...

Reportér Stáhli ho, když se přestal hodit.

Otec Nám vzali práci, kdežto on...

Reportér Co on? Co s ním bylo pak?

Otec Nevím... Zase se někam ztratil. Pak už se jen po divadlech povídalo, jak s humbukem vrátil stranickou legitimaci a emigroval. Proč plýtváš silami na někoho, kdo za to nestojí?

Reportér Jsem přímý dědic toho, co za nic nestálo. Musím se nějak vypořádat s tímhle dědictvím.

Remarka Konec záznamu.

Krásný hlas A my jsme stále, připomínám, v reálné situaci v zasedačce editora denního vysílání. Je 9 hodin 35 minut.

Remarka Editor při poslechu zrudnul, zlomil tužku, nyní beze slova odchází... až mezi dveřmi... přeci jen...

Editor Kolego. Petře. Pojdte ke mně. Musíme si promluvit.

Elévka A já?

Editor To se elévů netýká! Vy pokračujte dál!

Remarka Střih.

Krásný hlas Kancelář editora. Za půl minuty.

Editor Petře, upřímně. Proč mi tohle děláte?

Redaktor Říkal jsem Blance, že s těmi Stíny a Sempervivány přehání...

Editor Ne, to je naopak v pořádku, ale to s vaším otcem...

Redaktor Já ten dopis mám.

Editor Přece jste si nemohl myslet, že tohle odvysíláme. Vždyť náš posluchač to po minutě odladí.

Reportér Proč by měl?

Editor Proboha! Vy jen moralizujete, mentorujete. On sedí u rádia, ne ve škole! Spadl jste z višně? Posluchač se chce bavit!

Reportér Ale lidi přece zajímají názory...

Editor Bavit!

Reportér ...souvislosti...

Editor Bavit!

Reportér ...problémy...

Editor Až takhle je to jednoduchý!

Reportér Jakým právem z lidí děláte hlupáky?

Editor Petře, když nebudete mít poslechovost, já vás tu nedokážu udržet. Věřte mi, znám svého posluchače líp než sebe sama! Máme analýzy, výzkumy, měření! Nebavíte, odladí!

Reportér Jak potom mám lidem, proboha, vůbec něco říct!?

Editor Ale prosím vás! Dnes by každé jen kázal a mudroval! Jak to, že ta naivní elévka tomu rozumí, a vy, akademik, ne? Zapište si! Všechno, co děláme, je příběh.

Reportér S prominutím... nepoučujte mě o příběhu!

Editor Příběh!

Reportér Musíme hledat, co jednotlivosti spojuje...

Editor Příběh!

Reportér ...a dává jejich zřetězení smysl...

Editor Zřetězení! Smysl! Jste vedle! Posлуhač očekává pohodu.

Reportér Lidé jsou ale něco víc než přežvýkavci na syté louce.

Editor Pohodu! Není v pohodě, odladí. Věřte mi. Já to s vámi myslím dobře. Nechcete přece, aby vás odsud vyhodili pro nevyváženost vlastních názorů?

Reportér Prosím?

Editor Je nepřijatelné, aby reportér měl osobní interes na tom, o čem vysílá! Kam byste šel? Kde by vás dnes vzali, s tím, co umíte?

Reportér Dobře. Natočím to jinak.

Editor Pamatujte! Všechno, co jsme, je příběh! Smažte, co jste natočil, a pokračujte s Blankou v tý šílený story. Petře! Tady nemůžete přehnat. Každá pohoda může být ještě pohodovější. Chápete?

Remarka Střih. Záznam. Přenášíme se do Ludvovy chatičky v zahradní kolonii na Spořilově.

Elévka */jako vypravěč/* Věř nebo nevěř, milý posluchači... Mystické vlny onoho okamžiku byly tak intenzivní, že zcela vyřadily z činnosti naše moderní rozhlasové nahrávací zařízení. Náš Reportér se domníval, že nahrává, ale na záznamu nebylo nic.

Hvězdička Nic v rozhlase neexistuje. I ticho zní.

Elévka Ale poslouchat ticho je děsná stíha. Musíme se proto spokojit s tím, co Reportér později uvedl.

Reportér */jako vypravěč/* Ludva, nyní bratr Repasiáš, obdržel od svých bratří Sempervivánů z podzemního kláštera na území Palestiny kurýrní poštou zapečetěnou rakev. Jediné, co napovědělo, byla cedulka, popsaná hebrejsky. „Zde navěky odpočívá Xaver, po smrti stejně hodnověrný jako za živa.“ Další nápis byl anglicky: „Za žádných okolností neotevírat. Křehké! Výbušné. Před použitím nemíchat, protřepat.“ Asi žertík nějakého infantilního archeologa... Nuže, pomocí formulací z tajných foliantů bratří Sempervivánů se Repasiášovi podařilo mrtvého oživit. S jakými následky, toho jsi byl, milý posluchači, částečně svědkem. Xaver si nic nepamatoval. Buď Ludva udělal při repasi nějakou chybu, nebo byl Xaver vždycky takový a vyšším záměrem bylo, aby právě muž bez paměti vyvolal druhý příchod Mesiáše a poslední soud. Důkladně, milimetr po

milimetru jsme prohledali rakev – a našli jsme první vodítka našeho příběhu. Masivní, léty vyhlazenou hůl špacírku. Zvětšelou, očenou knihu s názvem I hrobař zaplakal a potom cédečko, na němž byly vypáleny nahrávky Xaverových agitek ze začátku 70. let. Xaver ale jen kroutil hlavou.

- Xaver */v situaci/* Chlapci moji! Lituji! Na nic si nepamatuji. A teď mi, chlapci, prosím, podejte hůl. Musím se jít vymočít. Asi jsem před smrtí hodně chlastal. To zase bude... pochod invalidů!
- Remarka Konec záznamu.
- Reportér Ne, Blanko, ne... takhle se to přece nesmí vyprávět!
- Elévka Jen takhle se to musí vyprávět! Neslyšel jste šéfa? Jinak si to můžete nahrát do šuplíku. Zůstala tam přece ta klíčová věta! LITUJI. NEVZPOMÍNÁM SI.
- Krásný hlas Záznam Reportérových pokusů oslovit Xaverovy, respektive Mrázovy spolupracovníky.
- /Celá tato sekvence je vlastně reportáž, v níž Reportér komentuje sestříhané rozhovory, v nichž též vystupuje./*
- Starý režisér */ze záznamu/* Ale to po mně nechtěj. Já o tom fakt nechci mluvit, já na něj nechci ani vzpomínat. Pro mě je mrtvej.
- Reportér */komentuje/* To byl jeho kolega, rozhlasový režisér, se kterým na přelomu padesátých a šedesátých let sdíleli společnou kancelář a točili spolu jeden dokumentární cyklus.
- Hvězdička Přičemž jiný pamětník, tehdy jejich asistent, říká: „Byla to nerozlučná dvojka, v rádiu se jim přezdívalo Hýta a Batul.“
- Starý režisér */ze záznamu/* Hýta a Batul? Ne, to jsem o nás nikdy neslyšel.
- Reportér */kom./* NEVZPOMÍNÁM SI. Kouzelná věta. Zaklínadlo, používané s nadějí, že umí vyléčit všechny bolesti světa.
- Stará celebrita */ze záznamu/* Nevzpomínám si, že bych Mirka Mráze, nebo někoho jemu podobného, vůbec kdy v životě potkala...
- Reportér */ze záznamu/* Zasedali jste spolu ve výboru organizace svazu komunistické mládeže...
- Stará celebrita */ze záznamu/* Nepamatuju si, že bych vůbec někdy byla v nějakém výboru. Máte o tom snad nějaké dokumenty?
- Reportér */dtto/* Dokumenty se ztratily. Ale říká se...
- Stará celebrita */dtto/* Nikdy nedejte na řeči! Je to moc dávno, byla jsem mladá holka a co si teda dobře pamatuju je, že jsem měla jiný starosti! Slyšel jste, mladíku, jak mi tehdy náš slavný filmový režisér nabídl manželství, a já ho dostala skoro až k oltáři a pak, měl už v klopě

myrtu, jsem mu přede všema řekla Ne? /*Směje se.*/

Reportér /*kom.*/ Tak... Tady jsem vystříhl hodinu vzpomínek a...

Stará celebrita /*záznam*/ Tak na takovej scénář si teda už vůbec nepamatuju!

Reportér /*dtto*/ Mráz prý chtěl, abyste mu v tom hrála hlavní roli.

Stará celebrita /*dtto*/ Ale netočilo se to, že? Takže - máte to někde písemně? Nějaký dopis, záznam, že proběhlo podobný jednání...

Reportér Záznamy se nedohledaly.

Stará celebrita Takže zase jen pomluvy. Je těžké být svědomím národa! Někdy bych chtěla být prostá, nenápadná, neviditelná...

Reportér /*komentuje*/ A po další hodině intimit.

Stará celebrita /*ze záznamu*/ Jo Xaver! Tak toho pamatuju. To byla strašná svině, ublížil, spouště z nás, slušnejch lidí.

Reportér /*dtto*/ No ... a to mě právě zajímá! Máte na to nějaké doklady, dopisy, zápis ze schůze, cokoli...

Stará celebrita /*dtto*/ Cha! Spadl jste z višně? Copak oni dělali něco písemně? Takhle soudružsky se to praktikovalo už od padesátých let. Nic písemně, nejlíp ústně přes prostředníka, nebo po telefonu. Vědělo se, že je svině, protože se to o něm říkalo.

Reportér Nikdy nedejte na řeči.

Stará celebrita /*rozčílí se*/ Nebuďte drzý, mladíku. To si vyprošuju!

Reportér /*kom.*/ Rozhovor se zapomětlivou herečkou měl následky.

Editor /*záznam*/ Přišla na vás stížnost! Prý jste zmanipuloval rozhovor s jednou z mnoha prvních dam našich mnoha předních scén. Píše – domluvili jste se na tématu Všichni báječný chlapi jejího života... zneužil rozhovoru k tomu, aby ji bez důkazů politicky napadal a očerňoval její minulost... všichni ji znají jako vzor mravnosti... a tak dále... dlouho na indexu... zásadové postoje... ble, ble... tady: obracím se na vás a současně na příslušné orgány, aby zabránily zneužití veřejnoprávních médií k osobní diskreditaci a štvanici...

Reportér Ač by moc chtěla být vnímána jako dáma, lže jak trhovkyně!

Editor Pozor! Tyhle všerežimní celebrity mají dlouhý pazoury! Slíbil jsem, že ji pozvete do besedy o kulturní politice, to ji ukonejší.

Remarka Střih.

Krásný hlas Budova rozhlasu, režie, 21 hodin 15 minut.

Elévka Jak dlouho tohle chcete snášet?

Redaktor Nevím.

Elévka Čílil jste se na mou generaci kvůli vztahu k historii. Už chápete? Lepší než se brodit lží zasranou skutečností je surfovat v alternativním, ale pravdu respektujícím vesmíru.

Krásný hlas Spořilov, zahrádkářská kolonka, 14 hodin, 37 minut.

Reportér */v situaci/* Proč jsi tak nervózní?

Esoterik Neznáš Stíny! Jsou schopný všeho. Na začátku dvacátého století zničily bombou klášter Sempervivánů na Sibiři.

Reportér Jakou bombou?

Esoterik Jakou asi, vole? Stínovou! Co teď dělá Xaver?

Reportér Je na zahrádce. Ulevuje si.

Esoterik Maskovaly to tenkrát jako pád Tunguzského meteoritu.

Reportér To máš z Dänikena? Nebyl on taky Semperviván?

Esoterik Vole! Zapomněls, že jsem měl z vás ze všech nejlepší studijní výsledky, ale nesměl jsem na vejšku kvůli bráchovi v emigraci?

Reportér A co ta lékárna? Ta krádež barbiturátů, abys měl z čeho vařit?

Esoterik To bylo až pak, vole. Takhle oni to dělali! Nejdřív tě protáhnou žumpou a pak svatouškovsky vykřikují – nevíte se, že ho nechceme pustit do slušný společnosti! Smrdí! Začal jsem vařit a píchat si až pak, až když mě nikam nevzali a sebrali mi pas.

Reportér No... mě vzali na školu až po dvou letech, na odvolání a ještě jen dálkově, mezitím jsem byl ve fabrice a na vojně a stal se tak dělnickým kádrem, tentokrát s posudky na sebe, nejen na tátu.

Esoterik A co tě tam naučili? Vědeckej komunismus? Zatímco ty jsi šprtal závěry sjezdů, já, když jsem abstinovat, zmáknul nejen latinu, ale i řečtinu, aramejštinu. S Dänikem si polib, já čet v originálu Kellyho Tractatus de lapide philosophorum...

Hvězdička Pojednání o kameni mudrců.

Esoterik Já, vole, prostudoval Corpus Hermeticum, zabejval se Talmudem... a zároveň zkoumal krajnosti svý vlastní duše!

Reportér Snad se nepohádáme, kdo z nás víc doplatil na normalizaci!

Esoterik Hele, teďka... neměl bys... Však víš...

Reportér Proto jsi tak nervózní? Kocovina? Abst'ák?

Esoterik Jdi do prdele s moralizováním. Stačila by stovka. Kousek odtud maj Vietnamci stánek. Myslíš, že duchovno je zadara? Dík, vole. Za chvíli jsem zpět. A – pozor. Nikomu neotvírej! Buď ostražitej! Můžou to tu monitorovat satelitem.

Reportér Jakým?

Esoterik Jakým asi? Stínovým, ty vole! Co asi myslíš, že se děje v Bermudským trojúhelníku? Ohejbaj si tam časoprostor, jak se jim hodí. Stíny maj techniku, vo který se nám nesní...

Reportér */jako vypravěč/* A byl pryč. Stařec naopak zpátky.

Xaver Šel si dát do trumpety, ne? To známe. Nenajdete-li mne na mém pracovišti, jsem právě na cestě ke komunismu.

Reportér Prosím? Co jste to řekl?

Xaver Nevím... Jen mě to tak napadlo, jak jsem tam venku...

Remarka A v tom zazvonil našemu reportérovi v kapse mobilní telefon.

Xaver */lekne se/* Sakra! Co je tohle za diverzní hračičku?

Reportér Obyčejný mobilní telefon. Musím to vzít, to je šéf!

Remarka Záznam telefonického rozhovoru objektu. Záznam je zašuměn, nahrávka nebyla pořízena za účelem vysílání.

/Zašuměný telefonický rozhovor./

Reportér */v telefonu/* Haló, zde Český rozhlas, reportérské oddělení...

Editor */dtto/* Sakra, chlape, kde jste se tam vůbec vzal?

Reportér Jsem na reportáži...

Editor Neslyším. Máte špatnej signál. Běžte ven! Ven z tý chatky.

Remarka Interiér se mění na exteriér.

Reportér Jsem venku. Už mě slyšíte líp?

Editor Na Spořilově je mizernej signál. Dál od chatičky, ještě dál!

Reportér Jak víte, že jsem na Spořilově? Jak víte o chatičce?

Editor Na tom teď nesejde. Něco tam syčí, neslyšíte? Hlavně pryč...

Reportér Už to slyším taky... */řve na Xavera mimo mluvítko/* Hej, vy tam! Chlape! Xavere! Utíkejte! Pryč z té chatky...

Editor */současně do telefonu/* Ať zůstane, kde je! Sakra, co to děláte?

- Remarka V té chvíli se ozve obrovská detonace a Ludvova chatička i s kusy vedlejších parcel vyletí do vzduchu.
- /Mohutná detonace ve zvuku, která zmutuje do akustické podoby pádu velkého předmětu do vody a eruptivního bublání./*
- Reportér */jako vypravěč/* Tlaková vlna mě odhodila několik metrů do pámelníku na další zahrádce. Mobil mi vypadl z rukou. Ztrácel jsem vědomí, a tak si nejsem jist, zda se mi jen nezdálo, že nad Spořilovskou kolonkou se vznáší velký stín. Bermudský trojúhelník – UFO – zakřivený časoprostor... Pak jsem omdlel.
- Krásný hlas A muž na břehu jezera Mnemosyné hodil své břemeno do vody paměti. Hladina vybuchla a ode dna začaly stoupat vzpomínky.
- Remarka Xaverovo ranní vysílání.
- Xaver Dobrý den. Viděl jsem Spojené státy americké jako nejhanebnější děvku s roztaženými nohama! Jednou nohou v podobě vesmírného korábu Apollo se dotýkaly Měsíce, ale tou druhou, nohou z napalmu, šlapaly na hrdinný bojující vietnamský lid! Hezký den vám přeje Xaver.
- Remarka Zaznamenaná vzpomínka kolegy na Mráze ze začátku 60. let.
- Jiný režisér A další takový moment, kdy jsem s Mirkem Mrázem setkal, byl, když zcela rozhněvaný Mráz oznámil, že objevil strašné věci v činnosti šéfrežiséra a bůhví koho všeho v rozhlase, a že tedy udělá shromáždění, kde všechny tyto hrůzy odhalí.
- Remarka Zaznamenaná básníková vzpomínka na začátek normalizace.
- Básník Bylo to někdy na jaře roku 1970, kdy přišel na schůzi slovesného uměleckého programu do rozhlasové zasedačky. Nevím vlastně přesně, jakou funkci v rozhlase vykonával. Ale v každém případě připomínal takového revolučního komisaře, který přišel s mimořádnými pravomocemi přímo do doupěte třídního nepřítele. A teď tam bude provádět radikální očistu. Připadalo mi, že se asi viděl v těch Dzeržinského čekistech nebo Stalinových agentech NKVD v koženém kabátku a s nagajkou. Držel k nám dlouhou řeč, velice expresivní. Byl to taky herecký výkon.
- Jiný režisér */přes to/* No a byli jsme nahnáni do zasedací místnosti, bylo nás tam spousta, a upřímně řečeno nikdo jsme nevěděli, oč tam půjde, kromě toho jsme si říkali: dva partneři, kteří se zneprátelili, to se někdy stává. No a v napětí jsme čekali, protože už minula hodina, kdy měl Miroslav Mráz přijít, pořád nikde nikdo, až po dlouhé době telefonát, ve kterém Mráz sdělil, že jeho odhalení jsou tak hrozná, že si je nechává radši pro sebe a dává okamžitou výpověď.
- Básník */přes přes to/* Mělo to patos a obraznost starozákonního proroka nebo barokního horlivce - a hned se ovšem omlouvám těmhletěm úctyhodným okruhům za tohle srovnání. Spouštěl hrůzu, strašlivě napadal zejména režiséry. Zvlášť se pamatuju, že se obracel na

šéfrežiséra přímo adresně. Mám dojem, že i tehdejší šéf příslušného útvaru najednou zezelenal a odešel.

- Remarka Zaznamená vzpomínka herečky na Mrázovo působení ředitele Divadla Vítězslava Nezvala v Karlových Varech na konci 80. let.
- Herečka Co se týče vzhledu, ve Varech trochu vypadal jako Werich, velký, silnější – prý měl v bytě kromě Lenina velký katolický kříž, židovskou hvězdu a podobně. On sám nebydlel ve Varech, dojížděl z nedaleka. Pamatuji si, že jsme jednou četli jeho hru snad o Marxově životě – vidíte, jak tyto věci z paměti mizí – mělo se to hrát, ale nedošlo k tomu.
- Xaver */vykřikuje/* Přišel jsem, abych vložil meč do lůžek vašich!
- Básník */do toho/* A Xaver vyprávěl dál, že tam, kde žije mimo Prahu, poslouchá zároveň Československý rozhlas a Svobodnou Evropu. Je to pro mne k nerozlišení, řekl. Byly to všechno samozřejmě nesmysly, ale říkané vážně, jako axiomata. Pak také vyprávěl, že utrpěl jakési těžké zranění, když honil v autě diversanty. A s jakým gustem tuto situaci pojednával!
- Hvězdička Svazek Stb Mirek, 1. ledna 1953, tajné: V prosinci minulého roku se přihlásil na zdejší zprávě bývalý herec Realistického divadla v Praze, pozdější spolupracovník vojenské zpravodajské služby Miroslav Mráz, který nám předal poznatky získané z místa jeho bydliště a zaměstnání.
- Xaver */vykřikuje/* Přišel jsem, abych oddělil zrno od plev!
- Jiný režisér */do toho všeho/* A ještě jedno takový setkání. Vešel jsem do jídelny, která byla ještě ponuřejší než v současnosti, a byla prázdnější než obvykle, kde seděl Miroslav Mráz, ještě opuštěnější než obvykle. A zase na mě volal – pocem, pocem, pocem. Začal bušit tou holí a říkal – sedni si ke mně. A teď se mě snažil přitáhnout tou holí, abych si k němu sednul.
- Herečka */prosazuje se se vzpomínkou/* A jednou v noci mi zazvonil telefon a mužský hlas říkal, že ví, že jsem proti režimu, že jsem nebezpečná a podobně. Podle hlasu v telefonu to vypadalo na Mráze, zřejmě měl takové různé šlehy mysli.
- Xaver */vykřikuje/* Přišel jsem se zeptat, jak je to možné, že se z vás, orlů, stali červi a žížaly zemské.
- Básník */stále pokračuje/* Říkal taky bizarní věci, tvrdil, že všechno zlo začíná elektronickou hudbou, a tím, že je studio od režie odděleno vakuovanými skly, neslyší se režisér s herci, a tak začne vznikat odcizení. A to pak pokračuje Franzem Kafkou a nakonec končí krvavou kontrarevolucí.
- Remarka */do všeho toho zmatku/* Svazek Ředitel vedený okresní správou Stb v Karlových Varech, rok 1973, tajné: Jelikož jde o osobu bezzásadovou, která se domnívá, že si může dělat vše podle sebe i ve zpravodajské práci, navrhuji styk s Mrázem ukončit. Náčelník major podpis nečitelný.
- Jiný režisér */ještě to stupňuje/* A říkal: Víš, proč se mnou nechce nikdo sedět? – a začal bouchat tou holí – protože jsem maoista, maoista, maoista. A ten poslední zbytek lidí se vytrousil, protože u toho nechtěl být nikdo z nich.

Básník	<i>/snaží se prosadit/</i> Vůbec ta krev, smrt a všechny ty představy tvořily jednu ze základních oblastí, ve kterých on se pohyboval velice rád. Taky popisoval život na Západě, plný žebráků, vředů, chorob, a nad tím ten blahobytný požívačný život té buržoasie a tak dále, mělo to zkrátka –abych tak řekl – grády.
Xaver	Nenajdete-li mě na pracovišti, jsem na cestě ke komunismu!
Herečka	<i>/prosazuje se/</i> On byl prý taky dost nemocen – pravilo se, že když vyjel na západ, po návratu roztrhal knížku KSČ, že soudruzi lhali, je tam vše k dostání a podobně. Potom zakrátko se vystěhoval do Izraele, kde asi za rok zemřel.
Xaver	A pochod invalidů – Kupředu levá, kupředu levá, pochcaná hůl.
Remarka	Vyplouvá vzpomínka židovské spisovatelky Ruth Bondyové, která v listopadu roku 2003 píše z Izraele.
Spisovatelka	Pamatuji si na pana Mráze a jeho rodinu, jela za nimi do domova pro nové přistěhovalce v Chedere, protože to bylo tenkrát, v roce 1981, tak něco neobyčejného, že někdo vyjel z komunistického Československa legálně, s rodinou, z náboženských důvodů! Měla jsem s ním dlouhý rozhovor a článek byl otištěn v příloze novin Davara. První slova pana Mráze, když jsem se s ním setkala, byla: Já jsem Xaver.
Editor	Uznejte sám, Petře, takhle to nejde! Proč si namlouváte, že když stojíte v epicentru výbuchu, dokážete zároveň věci nezaujatě pozorovat a popisovat? A ten výbuch roku 89 ještě doznívá! Furt to s náma třese, nikdo nemá pevnou půdu pod nohama! Utopíte se v tom, kolego, když nepřijmete pomoc starýho rutinéra. Ještě doznívá, a tak se nedivte, že nemůžete najít nikoho, kdo by vám dokázal říct, co se skutečně stalo. Stále doznívá – a vy už chcete vyprávět historii! Jako by v Česku vždycky neměla větší úspěch pouhá historika... Veselá historika. Laskavej humor. Pábení. Dejte na mě. Vyhodte to všechno, co máte, dřív, než vyhodím já vás, aby ti nahoře nevyhodili mě, a vraťte se na Spořilov...
Krásný hlas	Spořilov, zahrádkářská kolonka, 15 hodin 05 minut.
Remarka	Exteriér po výbuchu. Z dálky slyšíme troubení záchranných vozů... Ludva našel Reportérův mobil, zkontroloval poslední volající číslo a nyní třese s naším Reportérem.
Esoterik	<i>/Opilý/</i> Hej, prober se... Prober se... Ty zrádče!
Reportér	<i>/probírá se/</i> Co to bylo?
Esoterik	Stínovej výbuch! Víím, s kým jsi mluvil. Ty jsi od nich.
Reportér	Neblni, Ludvo. Nekrvácím někde?
Esoterik	Tohle je... tohle je stínový číslo. Zabiju tě! Zkazil jsi celý dílo obnovy! Dvoutisíciletý úsilí bratří Sempervivánů – na hovno!

Reportér Neper se! Táhne to z tebe a podlamujou se ti nohy. To volal můj šéf, musel jsem to vzít.

Esoterik Potom ale... ten tvůj šéf taky... No jistě! Monitorovali mě... Všechno to byla past a bác ho – zaklapla. Kde je Xaver?

Reportér Nevím.

Esoterik Unesli ho! Měls ho, vole, hlídat! To je v prdeli!

Reportér Tady je! Je po něm. Mám ho na svědomí... I když, vlastně už byl jednou mrtev, takže...

Esoterik */nadšeně/* Ty vole! Dejchá! Kdepak, Ahasver je prostě věčnej!

Xaver */probírá se/* Chlapci moji! Co to bylo? Výbuch! Výbuch! TEN výbuch. Vzpomínám si! Rozsvítilo se mi v palici. Už si na všechno vzpomínám. Já – byl jsem Xaver. Přeju vám dobrý den.

Remarka Konec druhé kapitoly. Pokračování příště. Gong.

/Což se děje i ve zvuku./

3. kapitola

Jen hrobař zaplakal

Reportér
Editor
Elévka

Remarka – Scénická poznámka
Hvězdička - Poznámka pod čarou
Krásný hlas – Krásný ohlašovací rozhlasový hlas

Esoterik Ludva
Xaver
Spolužačka Marie, lékařka
Starý režisér
Spisovatelka

Chór jako Xaverovy představy: Fialová, svedená a opuštěná Xaverova matka
Mráz, financ, Xaverův otec či ujec
Neumann, Žid jak z antisemitské propagandy

/Znělka sestavená ze znělek, stejná, jako v 1. kapitole./

Krásný hlas Český rozhlas uvádí zvukový román Jana Vedrala Xaver s podtitulem český rozhlasový příběh dvacátého století. Kapitola třetí: Jen hrobař zaplakal.

/Gong./

Remarka Někdy mě, zvlášť takhle v noci, kdy v rozhlasu kromě služeb skoro nikdo není, napadne – jak asi vypadá život tam venku, za zdmi budovy na Vinohradské třídě 12?

Hvězdička Ve zpravodajství se dozvíš vše, co k životu potřebuješ.

Remarka Ale jak to vypadá... opravdu?

Krásný hlas To já radši ani nechci vědět. Můj život je zde.

Remarka Ale je-li život tady – co je pak tam, venku? Co dělají ti lidé, kteří tu přes den hekticky pobíhají, když jsou zdejší mimo zdi?

Hvězdička Myslí na rozhlas. Říkají přece: „Rozhlas je můj život.“

Remarka Ale proč?

Hvězdička Protože je to ve zdech?

Krásný hlas Ve zdech jsme my.

Remarka Jsme my život rozhlasu?

Xaver */zdálky, po chodbě, s klepáním hole./* Kupředu levá, kupředu levá, pochcaná hůl...

Remarka I on? Xaver? Který tu straší už skoro čtyřicet let? I on je život?

Hvězdička Nechcete toho moc po ubohé autorské poznámce? Zvlášť když má takového autora, který se hned na začátku kapitoly zamotá v takhle nesmyslných úvahách? Já říkám – nezaměňuj život s rozhlasem. Rozhlas ti vezme vše a nevrátí ti nic.

Krásný hlas	My ale ke své existenci nepotřebujeme nic, co by bylo mimo tyto zdi. Ať je to cokoliv, vždy dokážeme rozhlasovými prostředky vyvolat představu toho, jak to vypadá! Vzpomínám na to, když se ještě rozhlasové hry nenatáčely, ale vysílaly živě ze studia. Tehdy jsem se něco naohlašoval, jak to tam, venku vypadá. Naše zlaté časy. Ve studiu všichni pohotově, nervózní herci, hudebníci s naladěnými nástroji, rekvizitář s pomůckami na výrobu ruchů – a také my, všichni připraveni čarovat, až se rozsvítí červená a půjdeme do éteru.
Remarka	Červená!
Krásný hlas	Přenášíme se na osamělý lesní palouk ve smrkovém lese. Polštářky mechu tlumí kroky milenců, kteří se sem ubírají z nedaleké vesnice. Kukačka kuká...
Hvězdička	<i>/kuká./</i>
Krásný hlas	... a vánek jemně šelestí ve smrkoví...
Remarka	<i>/jemně šelestí ve smrkoví./</i>
Krásný hlas	Zkrátka, dokonalá rurální idyla, obrázek venkova, který nikdy nebyl, ve kterém můžete běžet travou, aniž byste šlápli do kravince a milovat se na mechu, aniž by vás kousali mravenci.
Xaver	<i>/pateticky/</i> Mé jižní Čechy! Zde jsem se narodil 11. listopadu 1925, dva roky poté, co v Československu začalo rozhlasové vysílání, v rodině Josefa Mráze. Byl chudý, ani na krystalku neměl, abychom mohli poslouchat začátky vysílání. A i kdyby na krystalku měl, stejně by mu nebyla nic platná, protože pohraničí nebylo pokryto signálem. Na mou rodinu těžce dolehla roku 1929 velká hospodářská krize. Již předtím však má matka, prodchnuta idejemi Velké říjnové socialistické revoluce, usilovně bojovala proti třídnímu útlaku a za práva žen, a díky jejímu třídnímu odhodlání jsem se vůbec narodil!
Remarka	Palouk naplno. Melodramatická hudba v podkresu. Mrázova matka a otec jako mladí lidé.
Hvězdička	Životopis Miroslava Mráze, který napsal v roce 1969, když se stal Xaverem. <i>/Situace je hrána inzitně, jako ostatně celé provedení./</i>
Mráz	Co zase domrzáš? Řekl jsem ti přeci, že mezi náma je konec.
Fialová	Není, ogare, nemůže být!
Mráz	Tvá láska se mi zprotivila. A teď, když avansuju na místo ve státní službě, nemohu se kompromitovati s podruhní...
Fialová	Byla jsem pro tebe zlato, poklad a bytost andělská. Vy muži! Když jsi chtěl dostat můj vínek, slibovals první a poslední...

Mráz To by snad něco platilo, kdybych ten vínek měl první a taky poslední, ale nic z toho není pravda.

Fialová Jak můžeš! Byla jsem poctivá. A navíc – moderní žena není mužovým majetkem, leč...

Mráz No. Čím?

Fialová Bojovou družkou a soudružkou.

Mráz Bojím se tě... už jen pro ty tvé řeči.

Fialová Budeš to poslouchat, sic uslyšíš jinou, bandurskou. Naše noc lásky neostala bez následků. Čekám se, a otcem jsi ty!

Mráz Já! Ho! To by u nás ve vsi mohla říci každá druhá!

Fialová Říkám to já, a odpřísáhnu to na vašem velitelství. Uvidíme, zda tě jmenují s takovou úhonou do místa vyhrazeného mužům poctivým a dbalým zákonů a morálky, byť i buržoazní.

Mráz Měj rozum. Vždyť nemáš věno. Co přineseš jako počinek?

Fialová Věno jsou třídní předsudky. Přinesu Marxův Kapitál, v němž si v noci budeme říkat. Naše láska nás bude hřát.

Mráz Přesvědčila jsi mne! Státní úředník potřebuje oporu v silné ženě! Jen nesmíš vésti ty bolšánské řeči, to by mi mohlo způsobiti problémy ve službě.

Fialová Budu! A až na pátém sjezdu KSČ stane ve vedení strany soudruh Klement Gottwald, vstoupíme do ní i se synáčkem a budem se do Moskvy jezdit učit, jak zakroutit buržoům krkem!

Mráz Přestaň. Jak ale víš, že čekáme syna?

Fialová Byla jsem, já husa pověřivá, u kartářky, a ta mi přísahala, že to bude syn a že ho čeká velká budoucnost v socialistických hromadných sdělovacích prostředcích!

Remarka Z reálu se znovu vynoří Xaver jako vypravěč.

Xaver A tak byla svatba v kostele a otec se stal financem. V důsledku vyhrocujících se rozporů mezi výrobními prostředky a výrobními silami byl jsem ve třicátých letech, po otcově předčasném skonu, dán na vychování na samotu č. 6 u Písku, k matčině babičce, zpauperizované chalupářce, manželce mého dědečka, v důsledku nezaměstnanosti alkoholika. Byli velice chudí a do sedmnácti let jsem neznal jiného světla, než bylo světlo svíčky. I proto dobře chápu leninskou tezi – komunismus, to je elektrifikace a vláda sovětů.

Remarka Střih.

Krásný hlas Následující den ráno. Zasedačka u kanceláře editora denního vysílání. 9 hodin 10 minut.

Remarka Reportér a Elévka marně čekají na Editora. Reálná situace.

Elévka Asi zavolá a zase si vezme dovolenou... Nějak ho ten váš Xaver bere, nezdá se vám?

Reportér Připouští si nějakou odpovědnost, kterou my prý nemáme.

Elévka Nebuďte zas tak sráčsky loajální, Petře. Proč už to dávno nešéfejete vy, ale on, když co chvíli zapaří?

Reportér Mě se neptejte, Blanko. To, co on chápe jako odpovědnost, považuji za devótnost. Svou odpovědnost vidím právě opačně.

Elévka */napodobuje Editora/* Až budete starší, Blanko, pochopíte, že náš život jde od kocoviny ke kocovině a mezi tím – nic. Moc jsem toho nenaspala. Četla jsem tu Mrázovu mejdlovou operu se silnejma sociálníma akcentama...

Reportér Ten písecký nakladatelský objev?

Elévka Je to dost hustý! To on jako fakt prožil týnovský léta se sockama? Fakt ho dědek dal do učení k hrobníkovi, aby tam odmakal dědkovy dluhy po píseckejch putykách?

Reportér Tvrdil to o sobě, když potřeboval.

Elévka Když emigroval do Izraele, tvrdil pro změnu že je ortodoxní, praktikující a obřezanej Žid. Tady...

Remarka Elévka pustí záznam vzpomínky izraelské spisovatelky.

Spisovatelka */ze záznamu/* Napsala jsem o něm, že je mystik, ale rozhodně byl podle mého podivín. Nemám potuchy, co se s panem Mrázem, čili Šlomem Molchou, stalo, zda-li ještě žije v Izraeli, zda-li je naživu a čím se živil. Jisté je, že žádný z románů, o nichž tvrdil, že je s sebou do emigrace propašoval, ani ten, jak říkal, nejautobiografičtější, o Věčném Židovi, nikdo nevydal.

Elévka Ale v celým tom dojáku se ani slůvkem nezmiňuje o svý víře.

Reportér I v Izraeli tvrdil jen to, co potřeboval.

Elévka Tak byl Žid, nebo nebyl Žid?

Reportér Toť otázka! Jeden náš kolega, dokumentarista, o něm prohlásil: „Nezávidme historikovi, který jednou napíše knihu o Mrázovi. Bude rozhodovat, co je pravda, co je výmysl, bude muset hledat zdroje, které byly zničeny tak důkladně, že po nich nezbyly žádné stopy.“

Elévka Je půl desátý. Šéf už asi nepřijde. Pusťte, co jste večer natočil.

Reportér	Ale je to dlouhé. A pomalé. A potřebovalo by to naspídat.
Elévka	Vy taky koketujete?
Remarka	Reportér pustí přehrávač. Jeho rozhovor se starým rozhlasovým režisérem, Mrázovým kolegou na konci padesátých let. Záznam.
Starý režisér	<i>/ze záznamu/</i> Ne, to se pleteš, Mráz nebyl obyčejnej lhář. Teda lhář v tom smyslu slova, jak tomu zpravidla rozumíme. Že si upravuje skutečnost, když se mu to hodí, ale současně že ví, jak to opravdu je. Mráz byl herec! On vždy bezezbytku prožíval to, co říkal!
Reportér	<i>/dtto/</i> To ale, nezlob se, degraduješ herectví na bájný lhaní!
Starý režisér	Nezapomeň, my všichni u fochu tenkrát prošli Stanislavským.
Hvězdička	Konstantin Sergejevič Stanislavskij (1893 – 1938) divadelní reformátor, tvůrce herecké metodiky psychologického realismu.
Starý režisér	Jenže - učili nás ho vykladači vykradačů... Nebo vykradči vykladačů? Vyšlo to nastejno. V Moskvě na Gitisu...
Remarka	Státní institut divadelního umění.
Starý režisér	... je nadřizovali tu jedinou správnou metodu – a kdo to chtěl dělat jinak, byl v maléru. Vezmi si jen Jiřího Frejku, osud Alfreda Radoka! Tehdy i na Smíchovském pivovaru vyvěsili transparent – sovětské pivovarnictví, náš vzor!
Reportér	Ale, nezlob se, Mráz přece neměl žádné herecké školy. Co vím, ve čtyřiačtyřicátém, čerstvě plnoletý, utekl, snad po jakési škole pro účetní, z Písku od babičky, k vesnické herecké společnosti... zkrátka, ke šmíře.
Starý režisér	To nebyly školy, leč rychlokursy. Tomu se školy jen říkalo! Univerzitního profesora Václava Černého mohl vzít čert, když se z loutkařiny stal studijní obor a Josefa Skupu...
Hvězdička	Český loutkář, tvůrce loutek Spejbla a Hurvínka.
Starý režisér	...jmenoval ministr Nejedlý vysokoškolským profesorem! Školy! Stačilo okoukat pár postupů, osvojit si pár frází a ty pak plamenně opakovat! Uvědom si – všechny vysoké byly za protektorátu zavřené. Šest let. A najednou si chtěla budoucnost zajistit spousta mladejch lidí z hroznejma zážitkama války. Zadrženy a na život nadřeny ročníky. A na všechny složité otázky, co si mladej člověk tehdy pokládal, mu oni nabídli takzvaně vědeckou metodu, kterou za jeden večer pochopil z brožůrky a vysvětlovala ti celý svět!
Reportér	<i>/v situaci/</i> To mluvíš o matce společenských věd, vědeckém komunismu? Chceš říct, že Mráz byl herecká rychlokvaška?
Starý režisér	Co si vzpomínám, základní pojmy často citoval a tak nějak po svém,

intuitivně se jimi i řídil. Třeba – magické „kdyby“. To je, jako že si prostě něco představíš a pak to naplno prožíváš. Dogma divadla socialistického realismu. Když teď tak o tom přemejšlím, bylo to vůbec základní dogma té doby! My jsme si prostě představovali, že budujeme lepší a šťastný svět – a prožívali jsme to naplno. Žádný lhaní, prožívání. Tedy, pro většinu z nás - do procesů. Pak už to dál nešlo.

- Reportér S Horákovou?
- Starý režisér Ne. Ta se přece přiznala.
- Reportér Nepřiznala.
- Starý režisér Vím. Ale magické kdyby říkalo – představuj si, že se přiznala. Magické kdyby říkalo – spolupracovala s nimi.
- Reportér S kým?
- Starý režisér S kým, s kým... S nepřáteli přece. Pro mě byl rozhodující proces se Slánským! Režirovanej byl sice profesionálněji, než ten s Horákovou, filmaři už například dokázali nasvítit soudní síň tak, aby reflektory neoslňovaly, takže bachaři, co stáli u obžalovanejch, nemuseli mít sluneční brýle... ale tohle moje představivost už nebrala.
- Reportér Vraťme se, prosím, k Mrázovi.
- Starý režisér Jako herec svou kariéru završil v Realistickém divadle, dodnes se traduje, jak progresivně tam Stanislavského studovali...
- Reportér Ano, ano, něco o tom vím, můj otec tam pracoval...
- Starý režisér V rádiu tehdy sovětští poradci zakázali rozhlasovou hru jako formalismus a buržoazní přežitek... a já, sotva jsem se jí naučil dělat, musel jsem ukázněně asistovat u takzvaného DUM.
- Hvězdička Divadlo u mikrofonu. Tehdy se vše rádo zkracovalo.
- Starý režisér Nabírali jsme přímý přenosy divadelních inscenací. Z lóže vše sonorním hlasem komentoval herec Zíb, aby se v tom lidé aspoň trochu vyznali: „Maryša přichází zleva a mele kávu.“
- Krásný hlas /souběžně s ním/ Maryša přichází zleva a mele kávu... To byly mé nejplodnější rozhlasové časy!
- Reportér Vypráví se, že když u Realistů studovali Jiráskovu Lucernu, tak, pohádka nepohádka, představitelé vodníků museli psát životopis své postavy. „Jako pulec jsem přišel na svět za feudálního panství a nevolnictví v menším jihočeském rybníku, kde se má matka, ač nesezdána, vytřela s mým otcem...“
- Starý režisér A to znáš, jak celej soubor trávil noc v Krči, aby si herci pro Ostrovského komedii Les jaksi psychosomaticky osvojili, co je to

prožitok strachu z temného, neznámého hvozdu?

- Reportér */snaží se vrátit k věci/* Takže ty tvrdíš, že Mráz nelhal, ale...
- Starý režisér To bylo samý – přetělesnit se! Předuševnit se! Vnitřní okruh samoty a svérch zadáča a svérch svérch zadáča! A Mráz – Mráz hrál své vlastní životní postavy, to, co si právě sám o sobě vymyslel – s realistickou přesvědčivostí, jaký byl mocen.
- Reportér Když neměl charakter, sotva mohl být dobrý herec.
- Starý režisér Jo – charakter, chlapče! Něco ti povím! Já dělal s pěti či šesti generacema herců... Většinou – ve svý době – byli hodně slavný, zval jsem si je, když byli na vrcholu, byly to krásný práce, ale... mezi herci nikdy nehledej přátele!
- Reportér Říká se o tobě, nezlob se, že za normalizace, když byla spousta zboží jenom pro známé a pod pultem, chodíval jsi nakupovat v doprovodu herců, které jsi pravidelně obsazoval.
- Starý režisér To je pravda! Na jejich ksicht se dalo sehnat ledacos. Ne, to nebyla, jak si teď asi myslíš, korupce! To nikoho k ničemu nezvazovalo. A oni to udělali rádi. Mimo jiný proto, aby režisérovi, kterej byl přece jen jejich kingmaker, protože na něm záviselo, jakou příležitost dostanou – aby tomuhle pro ně veledůležitýmu člověku ukázali, že on je sice možná důležitěj, ale oni že jsou ti známí, co je lidi milujou. „Aničko, nebylo by z té italské kolekce sáčko pro pana režiséra? Přece, uznejte, Aničko, nenecháme mistra chodit takhle jako tesilovýho hastroše!“ Hořký pilulky. Hořký. Kdepak, herci tě milujou, dokud jim dáváš jejich drogu – úspěch! Když jsem za normalizace po prověrkách chvíli nesměl točit – to jsem najednou ztratil přítelíčků.
- Reportér Herecký úspěch si nerozumí s charakterem?
- Starý režisér V týhle profesi nemůžeš mít přátele, jen kolegy. Vždycky je každej sám pro sebe a za sebe.
- Reportér Kdyžs seděl s Mrázem v jedné kanceláři – taky sis myslel, že jste přátelé, nebo jen kolegové?
- Starý režisér Vymyslel cyklus. Byla to doba oteplení, zkusili jsme dělat problémovou publicistiku. Říkal tomu, počkej... repodrama.
- Hvězdička V první kapitole jsme již upozornili, že dnes se tomu říká dokudrama, a slíbili podrobnější vysvětlení v kapitole páté.
- Starý režisér Jedinej pořad jsme natočili společně! Jedinej. Něco o prostitutkách, co si vzpomínám! Představ si to, konec padesátých let, erotický idol doby Jiřina Švorcová na traktoru ze Sequensova filmu Cesta ke štěstí, a my najednou... pracující ženy a nejstarší řemeslo, který, podle marxistů, mělo se změnou třídních poměrů vzít přirozenou cestou za svý. Jeho tyhle kruhy, tyhle věci vždycky... přitahovaly.

Remarka Jiřina Švorcová, česká herečka a komunistická funkcionářka.

Starý režisér Mělo to úspěch, a Mráz si začal myslet, že mu kradu zásluhy, prosvih nějak schůzku a nesmyslně mě obvinil, že ho bojkotuju, že mu nepředávám vzkazy. Tak jsem pak, když mu někdo volal, řval na chodbu: „Soudruh Mráz, nástup k telefonu!“ a on se belhal a ťukal holí a já stál se sluchátkem, dokud nepřišel, sotva dech popadal. Stěžoval si na partaji, že k úrazu přišel ve službách socialismu a já se mu z buržoazních pozic vysmívám.

Reportér Jeho vlastní úspěch se ale, zdá se, jaksi nechtěl dostavit.

Starý režisér Jo. Další pořady pak už točil sám, že mě k tomu nechce, a většinu toho jen rozdělal... neuměl dokončovat... on byl věčněj začátečník, autor mnoha začátků...

Reportér Takže – podle tebe – talent neměl?

Starý režisér Ne, tahle – napodobivost – tohle – hystriionství... bez korekce vnitřní odpovědnosti k tématu... to ještě zdaleka není talent. To je jen opičení, opičáctví... chybí tomu... vyšší zaměřenost. Ale takhle Mráz i režíroval, takhle i psal... Ten jeho první román... nekrofilní, někde na hřbitově se to odehrávalo...

Reportér Vzpomněl sis? Jen hrobař zaplakal!

Starý režisér Jo, jo, tak nějak se to... Vymyslel si vlastní dojemný dětství! Mluvil o tom úplně cynicky. On chtěl tvořit – technologicky, víš. Podle brožůrek. Jenže žádnéj technolog nikdy nic podstatného neudělal, ono to v kumštu nejde... Ono to sice je řemeslo, ale navíc taky ještě... navíc taky ještě to taky navíc, rozumíš?

Reportér A Mráz?

Starý režisér Pořád si dělal plány. Nad stolem měl diagramy. Když mu nechtěli vzít tu jeho hru, jak to napsal Steinbeck, on vždy měl názvy podle někoho.

Reportér O myších a lidech.

Starý režisér ...ano, ano, tak on pak napsal taky nějaký svý myšoviny...

Reportér Myši a hvězdy. To je text, který odmítl režírovat můj otec...

Starý režisér Byl tenkrát vzteky bez sebe. Udělal si, představ si, pětiletý plán! Vyvěsil ho v kanceláři na nástěnce. „Co to máš,“ ptám se? „To je diagram mý tvůrčí práce!“ Myslel to smrtelně vážně! „Dal jsem si závazek! Teď kašlu na drama, když nechtějí, ať neberou, jejich chyba - a začnu psát prózu!“ Byl ten plán rozhodnutej nejen splnit, ale dokonce překročit!

Reportér Spisovatel – stachanovec!

Starý režisér Jo! „Kohoute, třes se, šlapu ti na paty! Teď napíšu o svém dětství u

báby a jak jsem dělal pomocného hrobaře, to mám do roka a do dne hotový. Žádný kavárenským vejmysl – sama života bída, víš! A vrazím do toho všecko – lidi, který velká hospodářská krize semlela a vytlačila na periférii, milostný vztahy, umírající děcko, komunisty v ilegalitě!“ On dost chlastal, víš, i v práci, tehdy se to tak nebralo, bylo to – soudružský, když se pila vodka, samozřejmě, a to se pak unášel vidinama! „To bude román na státní cenu, uvidíš, natrhnu Kohoutovi prdel! A pak tu mám ještě tři, čtyři další látky – o Jenny Marxový, o Věčným Židovi...“

- Reportér /neudrží se/ Cože? Už tehdy mluvil o Ahasverovi?
- Starý režisér ...jo, jo, pořád mluvil o Ahasverovi, svůj život přirovnával k takový pouti – takže ten román určitě taky plánoval. „Uvidíš,“ říkal po dalším panáku, „za pět let na tom budu jako Hemingway. Prý se mu docela podobám!“ A věřil tomu! Magické kdyby! Měl plán. A byl věrnej dobovýmu přesvědčení – co se naplánovalo, už jako by bylo!
- Reportér Ale nějak se mu ty plány nedařilo nikam dotáhnout.
- Starý režisér Vždyť ti říkám – muž mnoha začátků. Pětiletý muž. To neznáš? Těch je! Pětiletý muž se na něco upne, začne se o to vášnivě, ale bez systému zajímat, pak to zkusí rychle zbastlit, pak se to sobě vlastními způsoby pokouší prosadit, což je těžký, protože každej soudnej pozná, že je to šizený, což tak nevádí v literatuře nebo v rádiu, ale je to dost hloupý třeba ve stavařině, o medicíně či pedagogice nemluvě, a nakonec nad tím uraženě zlomí hůl a zažere se zas do něčeho jinýho. Ten cyklus trvá právě tak asi pět let, záleží na temperamentu.
- Reportér Tahle záliba v nereálných plánech a nedokončování rozdělaného, to přece nebyl jen Mrázův osobní rys?
- Starý režisér A od koho jsme se měli naučit, co to znamená – opravdu pracovat? My stavěli, stavěli nový svět a nikým si nedali poroučet! A byly i hezký věci, třeba stavby mládeže, když jsme tam přijeli s Fučíkovci, to byl soubor, a zpívali, recitovali, tančili... Svazácký lásky...
- Reportér Jistě, jistě, promiň... Každopádně... Toho Hrobaře podle diagramu napsat nestihl, vydal ho až po letech.
- Starý režisér No jo... To už bylo po tom, co měl ten průser.
- Reportér Jaký průser?
- Starý režisér To nikdo přesně neví. Měl průser s těma.
- Reportér S kterými těmi?
- Starý režisér To taky nikdo přesně neví. Prostě – odešel z rozhlasu...
- Reportér Nebylo to po té památné schůzi – kde slíbil promluvit – že má důkazy – o podvrtné činnosti...

Starý režisér	<i>/změní tón/</i> Na takovou schůzi si nevzpomínám!
Reportér	...mimo jiné o tvé podvrtné činnosti! A jak jste na něj čekali a on pak nepřišel a místo toho dal výpověď.
Starý režisér	To si vůbec nevybavuju. Kdo ti o tom...?
Reportér	Co jsi – podle něj – podvracel?
Starý režisér	Byl to blázen, blázen a zlej člověk, a kdo vzpomíná na zlo, sám se začne cítit zle, a proto, mladý muži – dost.
Reportér	Počkej, počkej, prosím tě. Byla to pravda, to s babičkou v Písku? Matka ho fakt odložila?
Starý režisér	<i>/neochotně/</i> Ty máš starosti... U toho já, možná tě to překvapí, nebyl, stejně jako na nějaké údajné schůzi...
Reportér	Ale byls u toho, když vymýšlel ten román. Nezmínil se? Třeba – o Maximu Gorkém? O univerzitách života?
Hvězdička	<i>/odjinud, rychle/</i> Maxim Gorkij, 1868 – 1937, ruský a posléze sovětský básník, prozaik, dramatik a politický aktivista. Vlastním jménem A. M. Peškov. Po návratu z emigrace byl roku 1934 zvolen prvním předsedou Svazu sovětských spisovatelů. S největší pravděpodobností byl usmrcen lékařskými zákroky na Stalinův pokyn.
Starý režisér	Jo, o tom často mluvil. Jak opilej dědeček kopal Malého Aljošu Peškova do hlavy – a jakej z něj nakonec vyrostl spisovatel! Beze škol – a dotáh to až na tvůrce socialistického realismu. „A proč?“ tázal se a mlátil holí do podlahy. „Protože měl třídní cit! A proto autoři, jako Kohout, co pocházej z živnostenskejch poměrů, nemůžu nikdy nic skutečně dobrého napsat, kdežto já, kdo neznal jiný světlo než světlo svíčky, já to dokážu!“
Reportér	Proto psal o všech putykách v Písku, kde se děda napájel. Byli jste spolu někdy v Písku? Jezdili jste točit do terénu?
Starý režisér	Kam jsem s ním jezdil? Proč bych s ním jezdil? To tehdejší šéfrežisér, ten to nadrobil, potkali se spolu v druhý polovině padesátých, na léčení... v blázinci, když to musíš vědět, a Mráz ho tak uhranul, že mu dal místo v Budějovickém rádiu a pak v Praze. Kam já bych s ním jezdil? Proč? Jako by nestačilo těch pár měsíců ve společný kanceláři. To peklo! Už to vypni. Nechci dál mluvit. Nebudu. Vypni to. Hned!
Remarka	Zde končí záznam rozhovoru. Střih.
Krásný hlas	Výpust' odpadové roury v Malešicích. Hodinu po záhadném výbuchu chatky v zahrádkářské kolonci na Spořilově.
Remarka	Reportér, sám zraněný, choulící se v potrhaném saku, se pokouší utiřit stále mluvícího jurodivého Xavera. Dunivá akustika

uzavřeného prostoru. Zdálky houkání pohotovostních vozů. Něco kape. Do podkresu hudba jako v bondovce.

- Xaver */stále mele text neurčený žádnému posluchači. Dialog Reportéra a Esoterika probíhá nad tím./* „Soudruhu Karvane! Heslo: I kdybychom padli všichni!“ Hrobař ten hlas poznal: „Vstanou noví bojovníci!“
- Reportér */v situaci/* Mlčte už, proboha!
- Xaver */stejná hra/* Muž se k nim připojil za márnici ke kapli. Byl to komunista Prubeš. Ukrýval se teď u hajného v lese nad hřbitovem. Je na něj vydán zatykač. Potřebuje dojít na jednu konspirační adresu a přinést odtud aktovku se spisy.
- Reportér My jsme taky na útěku! Jestli nezmlknete, prozradíte nás!
- Remarka Ozve se šramot, Reportér zpozorní, praští starce do zad.
- Xaver */jiným hlasem/* Jo, chlapče, Mně když rozkážou mluv, jedu, dokud mi stačí dech, a nedokážu to zastavit... */Vypravěčsky/* Karvan ujistil Prubeše, že může klidně Lojzovi věřit. */mimo vyprávění/* Ten Lojza, to jsem já. */Vypravěčsky/* Kolárova 25, typograf Bubeník. Dej pozor, jestli to není hlídanej dům, a hlavně, aby pak nikdo nešel za tebou. Lojza kývl a zmizel.
- Reportér Někdo sem jde! Snad je to Ludva.
- Esoterik */zahučí/* Heslo!
- Reportér */lekne se/* Cože?
- Esoterik */zařve šeptem/* Heslo, ty vole!
- Xaver Vstanou noví bojovníci!
- Reportér Držte hubu! Já mám říct – „Je pouze nemnoho prutů, které jsou uzpůsobeny k naočkování na štěpy této vědy.“ A ty:
- Esoterik „Jsou to mystéria nesdělitelná nikomu jinému než adeptům připraveným sloužit u tohoto oltáře.“ V pořádku.
- Hvězdička */rychle odjinud/* Citát z alchymistického spisu o kameni mudrců vydaného roku 1652 v Londýně.
- Reportér Tak co? Přijdou už pro nás?
- Esoterik To si piš. Na Marii je spoleh. Měl jsem si ji vzít, když už se mnou chodila, moh jsem v životě dopadnout jinak.
- Reportér Spíš jak by s tebou dopadla ona. Najde nás?
- Esoterik Žárlíš? Tohle je jedno ze záložních míst Sempervivánů. Takovejch míst máme, vole, po celým světě spoustu. Měl bys to vidět venku. Co nezničil výbuch, rozjezděj hasičákama.

Reportér Chudáci zahrádkáři. Jak ti k tomu přijdou?

Esoterik Vole! Když už to jezdcí Apokalypsy konečně rozpumpujou, maj se starat, jestli někomu nerozryjou kopyty záhonky s mrkví?

Xaver */mele přes ně/* Hrubeš vykládal unaveným hlasem: „Naše vojenská špionáž by musela bejt blbá, kdyby nevěděla, že těsně za hranicemi má Hitler tanky, moderní letadla, celý divize! Karvane, tohle je všechno zrazený a naše policie už teď zatýká nepohodlný lidi. Nepohodlný Němcům! Nás! Komunisty! Je to prodaný. Úplně prodaný. Vláda je fašistů.“

Reportér Jak tohle vysvětlíme Marii, až pro nás přijede?

Esoterik Marie je v obraze. Bratři mají taky sestry, no nečum.

Xaver */stejná hra/* Karvan mlaskl s nevolí: „Víš, Prubeši, dycky jsem se tě chtěl zeptat, co z toho máš, že si se nechal takhle šikanovat, zavírat, honit... Si přece bolševik? Ty si opravdu myslíš, že tenhle svět předěláte, aby byl jinej?“ Prubeš přitakal: „Jo. Jako je v sovětském Rusku!“ „Prubeši, přicházejí odtud různé zvěsti,“ vrtěl hrobař hlavou. „Ale já vím. Mně věř. Musí se změnit celej svět, zgruntu. Pomlouvají Sověty? Bojí se jich!“

Esoterik Ještě, že mě napadlo zahodit tvůj mobil. Určitě byl zaměřenej.

Reportér Tys ho zahodil? Byl služební!

Esoterik Spad jsi z višně? Až skončí celosvětovej zápas dobra se zlem, a lidstvo povstane znovuzrozený z trosek – myslíš, že se tě někdo bude ptát s inventární kartou v ruce na nějakej mobil?

Remarka */odjinud/* U vchodu do výpusti se znovu ozve šramot. Reportér opět praští starce do zad.

Reportér Chlape, mlčte aspoň teď!

Xaver */jiným hlasem/* Lituji. Jsem zvykej vypovídat. */Vypravěčsky/* Konečně se Lojza vrátil s jinou aktovkou. „Tohle si máte vzít. Prej na shledanou na určeným místě.“

Esoterik To bude Marie. Vsad' se, že od té uslyšíš smluvený heslo.

Reportér Uvědomělá sestra! To mě podrž!

Marie */křičí/* Hej, Ludvo, ty průseráři. Tak v čem zas lítáš?

Esoterik */trucovitě/* Je pouze nemnoho prutů, Marie!

Marie */blíží se/* No jo. Ono se taky nenajde moc adeptů, co by chtěli sloužit u oltáře tvý vědy a plazit se za tebou do tvejch skrejší.

Xaver */vede si svou/* „A kam ty, soudruhu Prubeši?“ „Přes Slovensko do

Ruska“. Vstal a podal Karvanovi ruku: „Já se, hrobaři, vrátím. Pak ti to voplatím. Vrátím!“ ujistil ho ještě.

- Reportér Marie! Dlouho jsme se neviděli a taková situace...
- Xaver Soudružku, pomozte mi! Unesli mě tihle rozvědčící...
- Marie To víte, že vám pomůžu... Vzala jsem sice jen jednu svěrací kazajku, ale o tišící prostředky se už nějak s Ludvou podělíte.
- Xaver Pokud jsou to naši, chtějí mě třeba reaktivovat.
- Marie Ludvo, Ludvo... Aspoň ty, Petře, bys měl mít rozum.
- Reportér Zavolal mě stejně jako tebe! Ale rád tě vidím. Nezměnila ses.
- Xaver Ale jestli jsou jejich, chtějí mě jen vytěžit jako jazyka.
- Esoterik Marie! Petře! Nějak mi uniká, vo co gou?
- Marie Tak klid, hoši, klid půjdeme!
- Esoterik Počkej... Venku se to hemží uniformama... Neodhalí nás?
- Marie Vzala jsem sanitku. Jdem!
- Remarka Konec záznamu.
- Krásný hlas Budova Českého rozhlasu, zasedačka u kanceláře editora denního vysílání, 9 hodin 51 minut.
- Remarka Přichází Editor a tváří se závažně a odpovědně.
- Editor Jak vidím, začali jste beze mě...
- Elévka Jéžíš, to jsme rádi, že jste v pořádku, šéfe! Už jsme se báli...
- Editor Byl jsem nahoře. Petře, nemyslíte si snad, že je to kdovíjaký blaho, ustát před vrchností ty vaše nápady? Šéfredaktor doporučuje dát přednost projektu, kterej navrhla Blanka.
- Elévka Cože?
- Editor Máte radost, Blanko? Můžete se pustit do Kbel. Jakej jsem?
- Elévka Šéfe... můžu bejt upřímná?
- Editor Musíte! Upřímná, ale ne osobní...
- Elévka Už jsem se pustila, ale tady s kolegou do seriálu o Xaverovi a připadá mi to teď mnohem víc sexy...
- Editor Sexy... Musíme odpovědně zvažovat. Mám... máme... šéfredaktor a já... šéfredaktor má obavy, aby se to nezvrhlo. Aby se to posluchači

líbilo! Aby se v tom vůbec vyznal!

Elévka Ale šéfe. Dyť už to děláme fakt jak pro blbý!

Editor Blanko! Ještě to by chybělo, aby posluchač tušil, jak tu o něm uvažujeme! Potřebujeme poslechovost!

Elévka Není v zákoně, že veřejnoprávní média mají povinnost ošetřit menšinový zájmy?

Editor To je šedá teorie, ale tohle je pestřej strom života! Každý každému něco a všichni všem všechno prodávají, zapište si! A co je náš produkt? Co prodáváme my?

Redaktor Jsou přece hodnoty, které nejsou naprodej!

Elévka Sdělení a sdílení. Aspoň myslím.

Editor Teď jste mě, Blanko, zklamala. Náš produkt je posluchač.

Reportér No dovolte! Veřejnost přeci...

Editor Je produkt! A ten my vyrábíme pro našeho zákazníka.

Reportér ... to není průmyslový předmět, jakýkoli obrobek, to je...

Editor Produkt jako každéj jinej!

Reportér ... živá bytost!

Editor Pendrek bytost. Masmédia produkují masu. Hromadu! A když zákazník nebude s produktem spokojenej, máme po žížalkách.

Reportér To postrádá logiku. Je-li naším zákazníkem sama veřejnost, pak těžko může být současně produktem...

Editor Naším zákazníkem jsou politici.

Elévka Počkejte! A co nezávislost?

Editor Tu nikdo nezpochybňuje. Ovšem - odsud potud!

Redaktor Nešlo by to přesněji? Odkud – kam?

Editor Konkrétně? Šéfredaktor vyslovil obavu, aby váš pořad o Xaverovi nevyzněl antisemitsky...

Redaktor /rozesměje ho to/ Cože? Jak?

Editor Čemu se smějete? Je tam věčnej Žid, stát Izrael. To je, musím se šéfredaktorem souhlasit, poněkud ožehavá půda.

Elévka A co když nebyl Žid, šéfe? Co když to jen předstíral? To by bylo pořad tak ožehavý?

Editor	Jak – předstíral? Proč? Vždycky se vyplatilo předstírat opak. Bejt Žid byl malér. Tady v rádiu ještě v osmdesátech letech dávali kapky kolegovi, kterej natočil pořad o nacistovi Eichmannovi, jen proto, že Eichmanna unesla židovská rozvědka Mossad! Proč by zkušeněj šibr jako Mráz předstíral?
Elévka	Protože se mu to právě hodilo.
Reportér	Máme tu i jinou verzi Mrázova životopisu. Taky pravou.
Editor	Počkejte. Jak – jinou pravou verzi?
Reportér	Mráz své životopisy vždy pojednal jako malé literární skvosty. Nikdy od sebe neopisoval, vždy stvořil nový originál. S touto verzí přišel o pár desítek let později, aby zdůvodnil, proč se chce vystěhovat i s rodinou do Izraele.
Remarka	Záznam Xaverova rukou psaného životopisu.
Xaver	<i>/starší hlas/</i> Pocházím ze staré židovské rodiny Hördwigů z Nových Hradů.
Hvězdička	Na Židovské obci se to nepodařilo ověřit.
Xaver	Prabába přijala křest a změnila jméno na Marie Sedárinková. Žila však sezdána s vídeňským Židem Egonem Neumannm.
Hvězdička	„No tohle, nic chytřejšího ho nenapadlo?“ podivoval se rabín.
Xaver	Měla s ním čtyři dcery. Jedna z těchto dcer je matka mé matky. Babička měla dvě děti, Karla a Růženu (moji matku) s mužem, který se jmenoval Löwe a byl Vídeňák. Nevím, zda předčasně zemřel, vše se odehrálo dávno před mým narozením.
Hvězdička	„Skvělý argument!“ radoval se rabín. „Nevyvratitelný!“
Xaver	Vím jen, že legitimním otcem matky byl Václav Fiala, zřejmě ji adoptoval stejně jako jejího bratra Karla. Byl křesťanem a měl s babičkou ještě syna Václava a za peníze adoptovaného Bedřicha Fialu, který v patnácti letech ujel do USA. Já jsem se narodil 11. listopadu v roce 1925 v rodině muže Josefa Mráze. Z křestního listu vyplývá, matka se již gravidní za tohoto muže provdala. Proto ji katolická rodina Mrázů nenáviděla, mě brala jako bastarda a byl v rodině matky neustálý rozpor.
Hvězdička	„Židovství se vždy odvozuje od matky,“ tvrdí znalec. V Izraeli Mráz tuto verzi ještě vylepší.
Spisovatelka	Tvrdil mi: Maminka se provdala za Josefa Mráze, jenž byl četníkem a já, jak jsem se dozvěděl po letech, jsem se narodil jen několik málo měsíců po svatbě. Mým skutečným otcem byl Emil Neumann z Písku...

Remarka Reál, v němž ožívá Mrázova vzpomínka.

Krásný hlas Opět se přenášíme se na osamělý lesní palouk. Polštářky mechu, kroky milenců, kukačka a vánek ve smrkoví. Hudba tentokrát s klezmerskými názvuky.

Neumann */vzrušeně/* Jak krásná, jak líbezná jsi, lásko, při hrách milostných! Postavou se podobáš palmě a svými prsy hroznům datlí. Vystoupím na palmu, abych se zmocnil plodů.

Hvězdička Neumann recituje ze starozákonní Písně písně.

Fialová Nejde to, Emile... Pust' mne...

Neumann Ach, milá má, proč se mi odpíráš? Po tom všem krásném?

Fialová To vše krásné, žel nezůstalo bez následků..

Neumann Cože... Snad nejsi samodruhá?

Fialová Ano... Čekáme děťátko. Vezmeš si mne?

Neumann Jauvej, jauvej, jauvej... Taková lapálie... Pochop, nejsme ze stejné společenské vrstvy, že...

Fialová Kdo říkal, že láska hory přenáší?

Neumann A pak, ty nejsi Židovka!

Fialová Jsem. Má matka se jmenovala Popperová.

Neumann Takovou mesalianci mi rodina nikdy nedovolí! Nedá se nic dělat, musíš si to nechat vzít. Všechno zaplatím...

Fialová Je pozdě! Jsem již v pokročilém těhotenství...

Neumann Jauvej, jauvej, jauvej, to je polízanice.

Remarka Náhle se rozhrne křoví a vyskočí z něj mladý četník v uniformě s napřaženou pistolí!

Mráz Nejamruj zde, bídáku, a postav se skutečnosti jako chlap!

Neumann Jsem snad zatčen?

Mráz Přebрал jsi mi dívku, po níž jsem léta toužil...

Fialová */překvapeně/* Mrázi! Ty?

Mráz Jen jsem čekal, až u finanční stráže dostanu místo pod penzí, abych nás i s dětmi, které bohdá přijdou, mohl zajistiti. Vše se však zvrtilo. Teď si tě vezme on a já ostrouhám.

Neumann Nevezmu! Mám snoubenku z nejlepší písecké židovské rodiny.

Fialová Ach, Bože. Zrazená a opuštěná. Co se mnou teď bude?

Mráz Pokud ke mně jen něco málo cítíš... vezmu si tě. I s outěžkem. Přiznám, že jsem to já, kdo je otcem dítěte.

Fialová To bys pro mne, Mrázi, udělal?

Mráz Toto, i jiné!

Neumann Jejda, jejda, jejda. Co se dá dělat, lásko, máš jiného, já jdu. Je-li dítěto zde pana Mráze, jak právě prohlásil, není tu jaksi právní ani mravní nárok, že... Sbohem.

Remarka Ztratí se ve křoví.

Fialová Můj milý!

Mráz Nějak se protlučem i bez židovských peněz! Pojd'!

Remarka Z reálu se znovu vynoří Xaver jako vypravěč.

Xaver Mráz se ke mně a k mé matce choval velice ušlechtilé a nutno dodat, že tento sňatek vyvolal velikou nevoli u jeho katolických příbuzných. V době německé okupace jsem byl u dědy Fialy. Věčně jsme se schovávali a báli se, aby se **to** neprozradilo, přitom jsem netušil, co je to **to**. Proč se mi šoa vyhnulo jsem si uvědomil teprve po letech. Synovec mé matky, Míla Vlček, zastával poměrně důležitou funkci na ministerstvu vnitra v letech první republiky a aby se neprozradil jeho židovský původ, včas zlikvidoval všechny důkazy o jidiškajit své matky a její sestry, tedy mé matky.

Remarka Konec záznamu.

Elévka Tak koukám, šéfredaktora, můžete, šéfe, uklidnit.

Editor A... a co ten Neumann z Písku? Údajný skutečný otec?

Reportér To je taky věc!

Remarka Záznam.

Spisovatelka Když jsem se ho ptala na údajného otce Neumanna, tvrdil mi:

Xaver S Neumannem se mi poštěstilo několikrát setkat před jeho smrtí v roce 1977 v Praze. Přesto mi bylo velice divné, proč nade mnou všechny židovské rodiny pláčou jako ve dnech pokání, když zemřel Emil Neumann. Potvrdili mi, že on je mým otcem. Zda moje maminka nějakým způsobem udržovala tento stav mi není známo. Oba jsou dnes mrtví. Emil také naléhal, abych byl obřezán, a teprve teď, když jsem přišel do Izraele a zašel do synagogy, nestačil jsem mu dodatečně žehnat. Když chtěli vědět, zda jsem opravdu Židem, bylo jim co ukázat...

Remarka Konec záznamu.

Redaktor Ale u Mráze není nic jednoduché. Další záznam, prosím.

Remarka Zpráva Statní bezpečnosti, řídicí orgán Helísková, důvěrník Mráz, jednáno dne 10. listopadu 1952.

Krásný hlas /čte/ Mráz sdělil, že asi před rokem navštívil jeho matku v Písku jistý Neumann, předseda sionistů v Praze nebo židovské obce náboženské, který má být příbuzným Slánského. Matka důvěrníka je reakčního smýšlení, proto Neumann hovořil před touto bez obav. Také před důvěrníkem Mrázem hovořil bez obalu, jelikož se domníval, že je stejného smýšlení. Neumann mezi jiným nadával na dnešní zřízení, kritisoval všechno, co se u nás provádí, urážel vládní činitele a přední politické pracovníky. O ministrovi národní obrany armádním generálu A.Čepičkovi řekl, že tento je homosexuelní a že je to darebák.

Remarka A tak dále, a tak dále, a tak dál! Konec záznamu.

Editor /směje se/ To byl ale šibal. Švejkoval. Každýmu říkal to, co chtěl slyšet. A navrch mu to pořádně omastil, aby to líp strávil.

Reportér Prosím? To nebyla nevinná, jak vy říkáte, sranda! Šlo o životy.

Editor Hlavně nemoralizovat! No, musím do vysílání.

Elévka A my? Šéfe. Co máme...

Editor Jste přece taky odpovědní, ne? Znáte Kodex Českého rozhlasu? Tak se jím řiďte.

Krásný hlas Fakultní nemocnice, blok F, lékařský pokoj. 20 hodin 8 minut.

Remarka Zde pracuje Marie. Nyní však nepracuje, ale relaxuje v Reportérově náručí. Hudební pastiš lyrizujících sekvencí doktorských seriálů.

Marie To bylo dlouhý a slastný. Však jsem na to tolik let čekala.

Reportér Díky, Marie... Věci se dějí podle svého, bez ohledu na naši vůli. Kdybychom spolu začali chodit tehdy...

Marie Byl jsi tak nezkušený, tak naivní... Rozešli bychom se. Byla by to jedna ze studentských lásek, na které se občas vzpomíná.

Reportér Když jsem ráno bral ten telefon, neměl jsem tušení, co mě potká... Také věříš v něco transcendentního, co řídí naše životy? Jak bys nevěřila, jsi přece členkou řádu.

Marie Řádu? Tohle je civilní nemocnice...

Reportér Nemusíš se skrývat. Ludva mi řekl o Sempervivánech vše.

Marie Ach tak. Dobře, žes mi připomněl. Musím si zavolat...

Reportér Neodtahuj se, prosím. Ještě chvíličku...

Marie Abys věděl, on náš Ludvíček, kromě občasných delirií tremens, trpí schizofrenií. Ty jeho řády, hermetické nauky, Semperviváni a Stíny – to všechno je blud. Snad jsi mu nenaletěl?

Reportér No – měl jsem své pochyby... A Xaver?

Marie Podobný případ. Zatímco Ludvík docházel ambulantně – to se po dnešku změnil – muž, namlouvající si, že je Ahasver, opravdu bloudí – nevrátil se totiž do Bohnic z vycházky. Hledají ho už pár dní. Teď je to jasný, skrýval se u Ludvíka.

Reportér Byli chvílemi tak přesvědčiví...

Marie Jak ty můžeš dělat v médiích, na všechno nalítneš?

Reportér A ten výbuch na Spořilově? Sám jsem zahlédl Stín!

Marie Nejsou žádný Stíny a to, co vybuchlo v chatičce, byla tepelná spirála špatně instalovaná na propanbutanové bombě...

Reportér Když to vysvětluješ, vše do sebe logicky zapadá.

Marie Protože svět je logický, dokonce až nudně logický. To jen pomatenci si ho zpestřují pohádkami o spiknutí a tajných spolcích. Tvá praktická milenka něco zařídí a hned je zpět.

Remarka Hudba zvlášť nyní!

Reportér */jako vypravěč/* To už se nám, reportérům, milý posluchači stává, že když tak jdeme tím božím světem za příběhem, narazíme na krásnou ženskou. Proto jsme my, reportéři, stejně jako James Bond či detektivové, jaksi permanentně svobodní.

Remarka Ozve se pohotovostní signál. Začnou blikat čísla pokojů.

Reportér */v situaci/* Sakra. Co to je? Tři šestky – Ludva! Tři devítky! Dáblovo znamení a jeho antipód. Xaver! Něco se s nimi děje.

Reportér */jako vypravěč/* Rozespale jsem vyběhl na chodbu. Chtěl jsem Marii, nebo někoho ze zdravotníků varovat. Okny do dvora jsem zahlédl, jak z nemocničního heliportu odlétá vrtulník... dva vrtulníky... nebo že by to byl jen stín? Z pootevřených dveří sesterny se linulo světlo. Pomalu jsem je pootevřel... a uviděl a uslyšel telefonující Marii.

Marie */telefonuje/* Spolehněte se, velmistře! Nebezpečí je zažehnáno. Repasiáše i s Ahasverem právě odnášejí naše vrtulníky směrem k Bermudskému trojúhelníku...

Reportér */šeptá, ale jako vypravěč/* Myslel jsem nejprve, já naiva, že Marie volá velmistřovi Sempervivánu. Ale při zmínce o Bermudském trojúhelníku mi vše došlo...

- Marie */telefonuje/* Bohužel, byl u toho svědek... Ano, ten. Chápu, ale... Myslím, že nad ním mám naprostou kontrolu... Rozumím. Ano, když bude třeba... Určitě poznám tu pravou chvíli... Ne, nebudu váhat! ... Přísahám! Ať žije věčná Tma. Konec.
- Reportér */šeptá jako vypravěč/* Nevěřil jsem svým uším! Tak Marie, ta nevinná víla mých pubertálních polucí, Marie, jež nás pečlivě ošetřila, Marie, s níž jsem ještě před chvílí splynul v jedno šťastné platonské stvoření, ta Marie teď unesla mé přátele a slibuje, že mne, ano, mne, na nějž, jak tvrdí, léta čekala, že mne, bude- li třeba... Neovládl jsem se. Vykřikl jsem hrůzou.
- Reportér */Ve skutečnosti/* Marie! Ty zrádkyně! Tys nás všechny prodala! Marie – vždyť ty jsi Stín.
- Remarka Konec třetí kapitoly. Pokračování příště. Gong.
- /Což se děje i ve zvuku./*

4. kapitola

A odteď budu větší svině než ostatní!

Reportér
Editor
Elévka

Remarka – Scénická poznámka
Hvězdička - Poznámka pod čarou
Krásný hlas - Krásný ohlašovací rozhlasový hlas

Esoterik Ludva
Xaver
Spolužačka Marie, lékařka
Lída, bývalá herečka
Stará celebrita
Starý režisér

/Znělka sestavená ze znělek, stejná, jako v 1. kapitole./

- Krásný hlas Český rozhlas uvádí zvukový román Jana Vedrala Xaver s podtitulem český rozhlasový příběh dvacátého století. Kapitola čtvrtá – A odted' budu větší ku...
- Remarka Ostré pípnutí přeruší ohlašovatele uprostřed slova.
- Krásný hlas */vyveden z konceptu/* Co je? Co to bylo?
- Hvězdička Nevím. Že by rušička?
- Krásný hlas Jak – „nevím“? Kdo už jiný by měl vědět, když ne vysvětlivka?
- Hvězdička Co neví autor, nevím ani já. Zkus to znovu.
- Krásný hlas No dobře, dobře... Rušička... Když v srpnu 68 rozhlas vysílal ze záložních pracovišť, v hlavní budově na Vinohradské sovětské oficiři a čeští estébáci zoufale hledali, odkud ten hlas jde. Nějaký plukovník v polní uniformě, kalhoty stažené ke kotníkům, balancoval v holinkách na záchodové míse a brbral: „Varvary!“ Byl zvyklý na turecký hajzlík, nenašel ty dvě díry v zemi a byl hluboce přesvědčen, že přináší do zaostalého Československa kulturu. A jak při tom sakroval: „Varvary! ...
- Remarka Ostré pípnutí!
- Krásný hlas ... tvajú mať!“ Už zase! Slyšíte?
- Hvězdička Nevzpomínej. Na to jsou tady jiní. Ty ohlašuj!
- Krásný hlas Tak tedy: Kapitola čtvrtá – A odted' budu větší ku...
- Remarka Ostré pípnutí!
- Krásný hlas ... než ostatní. */Rozčílí se./* To nejde! Já se na to
- Remarka Pípnutí. Na frekvenci se bleskem napojí jiné studio.

- Editor */lehce zmateně z hlasatelny/* Vážení posluchači, omluvte prosím, technickou závadu. Nyní z programových důvodů dochází ke změně a my vysíláme reprízu vašeho oblíbeného hudební pořadu Hrajeme za dobrou práci...
- /Zazní píseň I. Dunajevského Úroda s českým textem P. Kohouta: „Bohatá, bohatá / je úroda, úroda,/ teď kolchozní přišla naše chvíle. / Ech, když nám země zrno dá, / budou chleby bílé, bílé! / Když nám země zrno dá, / budou chleby bílé, bílé!“. Po chvíli do podkresu./*
- Krásný hlas Za dobrou práci vám hrajeme píseň Úroda. Hudba Isaak Dunajevskij, český text Pavel Kohout...
- Xaver */duch, přes to/* Holátka, co to je? Pocem, pocem, pocem!
- Remarka Už tu zas straší – Xaverův duch!
- Hvězdička Stačí vyslovit slovo rušička – a je tu!
- Xaver Proto jsme sem spřátelené armády nezvali, aby pořád vysílali revizionisti. Utrum! Teď budeme vysílat a vydělávat my!
- Hvězdička Vůbec se nám ve vysílání začínají dít věci, co se lidé odjinud začali neuctivě hrabat v naší rozhlasové minulosti.
- Remarka Je to ve zdech, co toho tolik vyslechly. My, ve zdech, ožíváme.
- Xaver Co to hrajete? Kdo vám to dovolil? Kohout! Zatracenej Kohout! Revizionista jeden zk....
- Remarka Ostré pípnutí. Na frekvenci se bleskem napojí jiné studio.
- Editor */s vlezlou moderátorskou žoviálností/* Vážení posluchači, ještě jednou se vám omlouváme a věříme, že se nám konečně podařilo technickou závadu odstranit. Samozřejmě, že nevysíláme postaru, protože léta běží, vážení, a každodenní kolotoč přivádí jako hosta do domu události a komentáře, a co chvíli, pozor, zákruta!, jako meteor našimi životy proletí Hajaja. A proto teď zařazujeme zbrusu nový oblíbený pořad Nostalgická hudební pohodička! Zavzpomínejte si na mládí, na všechno to krásné, co jste v té době prožili, na maminku, na tátu, na prostý krajáč mléka a pecen chleba, na první lásky...
- /Ozve se píseň z muzikálu Divotvorný hrnec – Skřivánku náš. Po chvíli hudba do podkresu./*
- Reportér */přes hudbu/* Zdraví vás i druhý průvodce novým pořadem.
- Editor */nemile zaskočen/* Jakejpak zase druhej?
- Reportér Nikdo z našich milých posluchačů přeci není rád sám, vy snad ano? I proto si posluchači náš pořad vybrali jako svého dobrého kamaráda, který jim dovolí zapomenout na samotu a stárnutí. A sotva dozní tóny slavné písně ze slavného Divotvorného hrnce, který

v tehdejší Československu poprvé v roce 1947 v autorském přepracování uvedli Werich s Voskovcem, chci si s vámi zavzpomínat na herce Miroslava Mráze, kterého asi znáte spíš jako Xavera, a který právě v té době před únorem u divadla začínal...

- Editor */přijímá roli/* Pozor! Posluchačská soutěž. Kterou postavu oproti americkému originálu v Divotvorném hrnci Werich s Voskovcem takříkajíc přesadili do českých poměrů?
- Reportér A byl to, jak se říká, sukces, jen kdyby Jiří Voskovec neemigroval z naší lidově demokratické vlasti, jež se záhy stala pastí. Připomeňme si nyní tuto nostalgickou pohodičku po únorovém puči čtvrtou kapitolou našeho seriálu. Prosím.
- Remarka Hudba do ztracena.
- Krásný hlas Kapitola čtvrtá – A odteď budu větší ku...
- Remarka Ostré pípnutí.
- Editor Ne. To nejde! To opravdu nesmíte!
- Reportér Co pořád nesmím? Máme přece svobodu slova.
- Editor A právě to slovo vyslovit nesmíte!
- Reportér Jaké slovo, prosím?
- Editor */rozčílí se/* Jaký slovo, jaký asi... Kurva, přece! Neznáte Kodex veřejnoprávního rozhlasu? To ve vysílání zaznít nesmí!
- Reportér Právě zaznělo.
- Remarka Mixovaný smích. */Ozve se./*
- Reportér Necháte mě vysílat můj pořad, nebo se tady, jak začíná být zvykem, propkáme a prochechtáme celou frekvencí?
- Editor Musíte nejprve nahradit to slovo.
- Reportér */líbezně/* Jaké slovo?
- Editor Hele, hele, hele, podruhý se už vyprovokovat nenechám. Kurvy tady můžou znít až po desátý večer!
- Remarka Mixovaný smích. */Ozve se./*
- Reportér */expresivně/* Svině!
- Editor Prosím?
- Reportér Svině přece mohou do vysílání kdykoli.
- Remarka */otráveně/* Mixovaný smích. Gong. */Ozve se obojí./*

- Krásný hlas Kapitola čtvrtá: A odteď budu větší svině, než ostatní.
- /Akustický design vzpomínek bývalé herečky Lídy by měl zkušenějšímu posluchači připomenout pořad ČRo 6 Osudy/*
- Lída, bývalá herečka */ze záznamu, vzpomíná/* Já vím, co se o Maxovi říká... Ale tehdy, tehdy, po válce, on nebyl takový. Opravdu, byl to něžný, milý člověk... to se z něj stalo až pak, až potom.
- Reportér */ze záznamu/* Je až dojemné, s jakou přesností, otevřeností a zároveň objektivitou Lída, první poválečná velká Mrázova divadelní láska, po letech vzpomíná na jejich divadelní román.
- Lída Sešli jsme se v divadle v Mladé Boleslavi...
- Remarka Otevírá se hereččin prostor vzpomínek...
- Lída */mladá, Mimi z Loupežníka/* Řekni mi, kdo jsi, človíčku...
- Xaver */mladý hlas/* Utectě ode mne, milá slečno, já jsem Loupežník. Ukradnu vám srdce, a co zbude vám, tatíčková dcerunko?
- Lída */vzpomíná/* Hráli jsme ledacos. Tatíčková dcerunka. Utekla jsem rodičům k divadlu z Plzně, já si pořád hrála a psala jsem si a než nějaká stereotypní práce na poště... Zkusila jsem to.
- Xaver */mladý/* Co vy, slečno, můžete vědět o útěcích! Ne vy, to já jsem Ahasver. Ne vy, to já jsem utekl před rodinou... A dva roky se pekelcoval s Líbalovou šmírou po vesnicích, než jsem dostal slušný angažmá v kamenném divadle.
- Lída */vzpomíná/* Mysleli jsme, že po válce lidé začnou do divadel chodit, když z nich spadnul všechn ten protektorátní strach... Ale asi měli jiný starosti. Nebo jsme nebyli dost dobří.
- Xaver */mladý/* Ó, to neříkejte, tady je dobrý soubor, a teprve by mohl být, kdyby principál víc stavěl na nás mladých. Například vy jste, slečno, znamenitá, přesvědčivá, půvabná...
- Lída */mladá/* Ale jděte, vy mi jen lichotíte! Vždyť ještě nic neumím. To vy jste už zkušený herec!
- Lída */vzpomíná/* Bylo mu dvacet a byl opravdu fešák!
- Xaver */mladý/* A, bez falešné skromnosti, jsem také znamenitý režisér a dobrý spisovatel, slečno! Výhodná partie.
- Lída */mladá/* Nejste vy Montek, pane? Nebyl jste to vy, kdo si pro sebe mimo pořádek usurpoval včera tanec se mnou na plese?
- Xaver */dtto/* Ach, ano! A vy musíte být slečna Kapuletová. Ta růže, co nazvána jinak, voněla by stejně!

Lída */dtto/* Jenže oni nás to zahrát nenechají. Veronské milence budou hrát starší kolegové.

Xaver To všechno, protože máme prťácký vedení! Náš principál nechápe dobu, představ si, že se dokonce vyslovil proti zestátnění filmu a vytvoření státní divadelní sítě!

Lída */mladá/* Ředitel je starý... je zkušený! Snad ví, co dělá.

Xaver Reakcionář! Mládí nezastaví! Kdo nejde s námi jde proti nám.

Lída */rozesměje se/* No tohle!

Xaver Co je ti na tom k smíchu? Jsem jak ten Treplev v Čechovově Rackovi! Jenže nedopadnu jako on, ani ty jako Zarečná. Nám nehrozí prohra, ztroskotání, sebevražda či zmar.

Lída */stále se neovládá a směje se/* Ale no tak! Táhle – našemu prvnímu herci hrozí držkopád a pěkná kocovina.

Xaver Konec s těmi kdo si propachtovali umění a udělali si z něj doživotní pašalík! Vstoupil jsem do strany, vyrazíme pevným krokem za svými ideály... Čemu se řehtáš jak blbá?

Lída Nesměju se tobě, ale Martinovi. Vidíš, táhne k nám z vinárny... Je mladej, je taky komunista. Ale že by kráčel moc pevně...

Reportér */ze záznamu/* A paní Lída si vzpomene na tehdejšího kolegu, který, na rozdíl od ní a od Mráze, se stal předním hercem a uzavřel svou životní kariéru v Národním divadle.

Lída */vzpomíná/* Tehdy to mezi mnou a Mrázem začalo ... Chodila jsem s Martinem, no, chodila, byla to jen taková randíčka, věděla jsem, že nejsem jediná... Martin byl taky starší než my.

Reportér */v situaci/* A u té vinárny, co mezi nimi stalo, paní Lído?

Reportér */vzpomíná/* Martin, jak byl v té bohémské náladě, mě tam popad a velel – Liduš, jdem, a mně to bylo protivný, a Mráz se projevil jako džentlmen, odstrčil ho a postavil se mu.

Xaver */v situaci/* Lída je moje!

Lída */vzpomíná/* A bylo to. Byla jsem jeho!

Reportér */vypráví/* A tak začala paní Lída s Miroslavem Mrázem, který tehdy ještě nebyl Xaverem...

Lída Ne, to přišlo opravdu až potom, a já vám taky povím, kdy si myslím, že se s ním něco stalo, já u toho byla...

Reportér ... ale ještě před tím si dosyta užila snu o divadle.

Lída */vypráví/* Byli jsme přišerně chudobný, no pořád bez koruny, jak píše

Hrabal, že roztloukali ten tvrdej chleba, tak to znám...

- Xaver */mladý, v situaci/* Budu halt živ jako Cyrano, jednu špagetku a zrnko vína... Hrozny neměli, tak jsem přinesl celou láhev... Ale kdyby nasadili Cyrana, hrál by ho Martin, já vím...
- Lída Dali nám jen třetinu gáže...
- Xaver Protože principál odmítá myšlenku zestátnění divadel!
- Lída Protože jsme neměli tržby, a tak nejvíc dostanou ti s dětma...
- Xaver Protože principál staví na okoukanejch hercích a špatnejch hrách... Leze prcek na vrbu!
- Hvězdička */odjinud/* Leze prcek na vrbu je v argotu divadelníků název šmírácké komedie nejnižší kvality a vysoké divácké oblíbenosti.
- Xaver */pokračuje/* Nabízel jsem mu svýho Mastičkáře – a on odmítl. Prej, že Mastičkáře napsali už jiní... A líp! Jenže – byli to mastičkáři bez třídního hlediska! A prej, že můj Rubín je jen takovej agitátor, že Martin by neměl co hrát! Já napíšu postavu pro sebe – a ten dědek přemejšlí, jak by se hrála kolegovi!
- Lída */mladá v situaci/* Pořád nemáme otvírák...
- Xaver Ukaž. Dědek jeden reakční! Skončí v propadlišti dějin. Někdo už se podívá na ty jeho účetní čachry. Harpagon je to! Pocem.
- Lída Počkej. Dali jsme večeri naší slečně podnájemnici?
- Reportér */vypráví/* A paní Lída vzpomíná, jak žili na půdě, odkud se vycházelo oknem na hřbitov...
- Xaver */mladý v situaci/* Nádhera! Cítíš, Lidko, tu poetickou sílu? Úplněk nad pomníky... Připomíná mi to mé mládí...
- Reportér */vypráví/* A živili tam myšičku, svou, jak jí říkali, podnájemnici...
- Lída */vzpomíná/* Dělili jsme se s ní o to nic, které jsme měli. Ale měli jsme divadlo a lásku, lásku a divadlo!
- Reportér A do Písku, za jeho babičkou, jste s ním někdy jela?
- Lída Ano... vzpomínám si, v Písku měl maminku i babičku... jezdívali jsme k nim... když bylo na vlak, někdy i načerno, jo, to jsme dělali, jezdili načerno a schovávali se před konduktéry. V Písku to nebylo jako v tom románě, co později sesmolil...
- Reportér I hrobař zaplakal...
- Lída Byla to normální rodina, žádný chudáci... Jezdili jsme tam, když jsme se potřebovali najíst. Pořád jsem měla hlad... Principál se snažil, kočovali jsme na zájezdy na korbě nákladáku. Když byla

štace daleko, těžce se mi vstávalo, měla jsem nohy přemrzlý, a v podkroví jen láhev vína, tu Mirek musel mít, psal Mastičkáře, s tou nohou zkusil svý...

- Reportér Počkejte... s nohou? Všude uvádí, že na začátku padesátých let utrpěl úraz na kyčli... jsou na to různé verze!
- Lída To jsem slyšela. Blufoval. Mně vyprávěl, že když byl maličkej, nějak se mu pochroumala noha...
- Xaver */mladý v situaci/* No vidíš, a poznala bys to? Nepoznala! Tančím jako Fred Astair. Ale, kdykoli potřebuju, začnu hrát belhavce... podívej... hu... hu... hu... Quasimodo!
- Lída */dtto/* Ty toho zneužíváš!
- Xaver */dtto/* Člověk se musí nějak bránit, ne? Ta hnáta je moje mimikry. Víš ty, hlavičko zlatá, co je to mimikry?
- Lída */dtto/* Jsi horší než chameleón!
- Reportér Nemusíte mi odpovídat, ale... byl Mráz Žid? V žádosti o vystěhování píše, že pochází ze staré židovské rodiny...
- Lída O tom nikdy nemluvil... Ne, to je nesmysl.
- Reportér Taky píše, promiňte, že byl – už jako dítě – obřezán!
- Lída */rozesměje se/* No to tedy nebyl! To bych přece poznala, věřte starý ženský, pane redaktore. Obřezán! No tohle! To je vtip!
- Remarka Stříh.
- Krásný hlas Následující den ráno. Kancelář editora denního vysílání. 8 hodin 40 minut.
- Remarka Editor už od osmé čeká na Elévku. Reálná situace.
- Elévka Šéfe, sháněl jste mě?
- Editor Je skoro devět, Blanko. Rozhlas se dělá po ránu, rozumíte?
- Elévka Stříhali jsme do noci s Petrem tu starou herečku...
- Editor */pobouří se/* Stříhali jste s Petrem....
- Elévka Vy žárlíte? Teda, fakt, sorry, ale jestli si myslíte, že...
- Editor Měla jste se zapsat do knihy příchodů a odchodů.
- Elévka Kam?
- Hvězdička */odjinud/* Kniha odchodů je přežitek minulosti, vycházející z mylného přesvědčení, že tvůrčí člověk vytváří hodnoty, když vysedává osm a

půl hodiny na zadku v kanceláři.

- Editor Ale o tom jsem nechtěl... Blanko, posadte se. Vy jste mladá, talentovaná a řekl bych i dost bystrá dívka...
- Elévka Rozhodněte se, o čem to teď bude. Mobing nebo harassment?
- Editor */naléhavě/* Nedělejte to. Nestojí vám to za to, věřte mi.
- Elévka Prosím?
- Editor Já vím, že jsem vás do toho sám navez, ale teď říkám – nedělejte to. Ještě je čas vrhnout se na ten váš cyklus o vysílání z kbelského stanu a o dinosaurech...
- Elévka Aha! Vám vadí ten Petrův pořad o Xaverovi.
- Editor Mně? Já jsem tady malej pán. Přišly desítky posluchačskejch ohlasů. Negativních.
- Elévka Říká se, že až 80 procent těch ohlasů si píšou z nejrůznějších důvodů rozhlasáci sami. Kdykoli se objeví jen náznak změny, co by je mohla ohrozit, začnou psát – jako posluchači.
- Editor Posluchače takové – znejišťující, ano, to je to slovo – znejišťující a zpochybňující podání historie nebaví.
- Elévka A když nebaví, odladí, jasně... O historii se vždy soudilo, že učí.
- Editor Zapište si! Historie, co nebaví, je zbytečná! Máme statisticky ověřený, že náš posluchač preferuje látky současné a zábavné.
- Elévka Abych rozuměla – i teď, když se zabýváme historií rozhlasu...
- Editor Současné a zábavné!
- Elévka ...nejde nám vůbec o poznání té historie...
- Editor Zábavné a současné!
- Elévka Ale o to vzrůšo z toho hledání.
- Editor Bingo. Posluchači nevadí, když smotáte do jednoho příběhu Odyssea s Mohamedem. Jen nesnese, když mu začnete vysvětlovat jemné rozdíly mezi Mojžíšem a Ježíšem.
- Elévka A pan kolega? Co Petr?
- Editor Tomu není pomoci. Sám se brzy oddělá, uslyšíte. Pusťte se do těch dinosaurů. Vytvořím vám pro ně – nadstandardní podmínky. Ve všech ohledech. Chápete mě, Blanko? Chápete?
- Remarka Střih.

Krásný hlas	A nyní vás zveme k poslechu besedy u kulatého stolu. Přepojujeme do diskusního studia.
Remarka	Gong. Jiná akustika, odkašlávání si, občas šustění papírů, bouchání do stolu, mluvčí si skáčou do řeči.
Reportér	<i>/moderuje/</i> V našem pořadu Obec a kultura teď vítám dva odborníky a pamětníky, přední herečku našich předních scén...
Stará celebrita	Dobry večer posluchačům, i vám... Už jste viděli mé nové monodrama Všichni ti báječní chlapi mého života?
Reportér	... kterou je jistě zbytečné představovat a právě tak je to zbytečné i v případě emeritního rozhlasového režiséra.
Starý režisér	Dobry den.
Reportér	Hovořit budeme o tom, zda divadelní zákon a zákon o kinematografii, které předložila na návrhy komunistů vláda ještě před únorovým pučem v roce 48, přinesly české kultuře jistotu k tvorbě, nebo se staly nástrojem kontroly a korupce.
Stará celebrita	Tak na to si vůbec nepamatuju. Já už jsem sice stará vražda...
Starý režisér	<i>/směje se/</i> Ale dej pokoj, vůbec jsi nezestárla...
Stará celebrita	...ale tehdy jsem byla ještě mladá holka a měla jsem jiný starosti. Život před sebou, těch plánů, ne jako teď!
Starý režisér	Nekoketuj! Ty nás tu přežiješ všechny.
Stará celebrita	On to má pan redaktor u mě rozlitý, proto jsem asi tu!
Reportér	S dovolením. Pozval jsem vás proto, že po roce 89 jste často vystupovala společně s umělci, kteří protestovali proti deetatizaci kultury a požadovali, aby stát sice dal ruce pryč od ideového dozoru nad tvorbou, ale tvůrcům ponechal všechny finanční zdroje, které dříve do kultury plynuly.
Stará celebrita	Ty, prosím tě, víš, co je to deetatizace? Já myslím, pane redaktore, že v Českém rozhlase by se mělo mluvit česky.
Starý režisér	Deetatizace – to byla třeba ta děsivá privatizace Barrandova, ne? Prostě, jak se vylilo s vaničkou i dítě...
Stará celebrita	Jo, to jak diktát cenzury nahradil diktát trhu... A všechno, co naše generace v kultuře budovala čtyřicet let, šlo do háje...
Starý režisér	<i>/notují si/</i> Prostě, jak se nepodařilo v tvrdém ekonomickém prostředí navázat na ty hodnoty, který jsme připravily a který, žel, byly přerušeny okupací v srpnu 68.
Stará celebrita	Po roce 89 nám společnost dlužila podmínky, který jsme měli v šedesátých letech! A místo toho? Hamburgizace kultury!

- Reportér Dovolte, rád bych se vrátil ještě do těsně poválečných let...
- Stará celebrita Co vy o nich můžete vědět, mladíku.
- Reportér Historici dokládají, že umělci sami ony zestátňovací procesy převážně vítali a v nadšení přehlédli varování zkušenějších...
- Starý režisér Ale to nediv! Já pamatuju, co to bylo za živobytí, než se vytvořila státní divadelní síť. Neplacený prázdniny, například, takže herci chodili pomáhat na žně...
- Reportér Ale jiní točili o prázdninách filmy...
- Stará celebrita Vždycky bylo pár vyvolenejch a pak my, co jsme táhli tu Thespidou káru a jedinou naší odměnou byl potlesk spokojenejch diváků...
- Reportér Takže to pro umělce obecně znamenalo větší sociální jistoty.
- Starý režisér Nesporně! Stálý platy, zákoník práce, založily se vysoký umělecký školy, v Praze, v Brně, pak v Bratislavě, ostatně, my patříme mezi první absolventy...
- Stará celebrita Dali mi umístěnku – byly umístěnky – sprostě, na oblast ...
- Starý režisér Plánovalo se... nikdo nesměl být bez práce...
- Stará celebrita Ale už za dva roky jsem byla zpátky v Praze, celá parta nás byla, říkali nám mladá garda...
- Starý režisér Protože jste ji hráli! Mladou gardu. Na pokyn seshora. Po únoru vznikla centrální dramaturgická komise...
- Reportér Čili, takový sovětský, Ždanovovský přístup!
- Stará celebrita Ta inscenace byla umělecky silná! Dostali jsme v Praze byty.
- Reportér */zoufale se snaží/* Takže můžeme říci, že zestátnění kultury ji sice zbavilo finálních potíží...
- Starý režisér Nestalo se mi, aby se nějaký natáčení zastavilo kvůli rozpočtu.
- Reportér ...ale dostalo ji pod ideologickou kontrolu státu. Umělci, kteří souhlasili s režimem, byli korumpováni výhodami...
- Stará celebrita Jakýpak zkorumpovaný? Nezapomeňme na šedesátý léta! To byl rozkvět všeho. Divadla, rádia – filmu, český film, to byl pojem. Sama jsem byla s delegacemi v Cannes, v Moskvě, v Západním Berlíně – sukces za sukcesem...
- Starý režisér Jo, jo, jezdil jsem za spisovatelama na Dobříš, žili tam v zámku prakticky zadarmo a měli přitom odvahu psát tak kriticky...
- Stará celebrita A to všechno skončilo okupací. Já tehdy byla v nejlepším věku jako

ženská i jako herečka, a najednou... kvůli mejm zásadovej
postojům – utrum. Vždyť ani tys mě nevzal...

Starý režisér Dva roky jsem točil jen chvilky poezie, na co jsem tě asi tak mohl pozvat? Krom toho ty jsi točila filmy...

Stará celebrita Netočila! To až potom. Byla jsem na indexu!

Reportér */snaží se/* Prosím vás...

Starý režisér Ty mně budeš povídat něco o indexu! Já nesměl skoro nic.

Stará celebrita A já vůbec nic! Chceš se vsadit? Můj index byl mnohem černější. Ale já pořád kouřila drahý Kentky, protože jsem si řekla – partyzánku ze mě, vy svině, neuděláte.

Starý režisér A o tom by se mělo točit. O tom, jak nám normalizátoři, naši bejvalí kumpáni a kolegové, hnusně ublížili! O tom. A ne o nich. Ne o Mrázovi. My prohlédli, my jsme pozitivní příklad, ale on?

Remarka Střih.

Krásný hlas Fakultní nemocnice, blok F, sesterna. 20 hodin 21 minut.

Remarka Parafráze vysoce exponované hudby z krimifilmů.

Hvězdička Naše hrdiny jsme opustili ve zvlášť vypjaté situaci. Stínové vrtulníky právě odnášejí Xavera a Ludvu k Bermudskému trojúhelníku. Marie telefonuje a neví, že náš Reportér ji slyší.

Marie */telefonuje/* Bohužel, byl u toho svědek... Ano, ten. Chápu, ale... Myslím, že nad ním mám naprostou kontrolu... Rozumím. Ano, když bude třeba... Určitě poznám tu pravou chvíli... Ne, nebudu váhat! ... Přisahám! Ať žije věčná Tma. Konec.

Reportér */V situaci/* Marie! Ty zrádkyně! Tys nás všechny prodala! Marie – vždyť ty jsi Stín.

Marie Ty! Tos neměl slyšet... Ne, to ne... Jen prosím nevěř, že...

Reportér Čemu nemám věřit? Vlastním uším?

Remarka Slyšíme zvuky zápasu, Reportér sevře Marii chvatem, ze stolu vezme injekční stříkačku a přitiskne jí ženě na krkavici.

Marie Nedotýkej se tý injekce... Co to děláš? Pust!

Reportér Kam odvěkli Ludvu? Komu jsi prodala Ahasvera Xavera? Mluv!

Marie Všechno ti řeknu, jen se, prosím, uklidni... V tý stříkačce... je to nebezpečný, polož ji... mohl bys mě zabít.

Reportér Stačí, když mi řekneš pravdu, a já tě pustím. Slibuju.

Marie Chlapče, je to složitý... Dobře, dobře... Držíš mě tady jako vrah a přitom máš erekci...

Reportér Aha. Tos myslela, kdyžs řekla, že nade mnou máš kontrolu?

Marie To se jen tak říká... řídícím orgánům. Opravdu... Nechceš radši tu stříkačku odložit a políbit mě?

Reportér Šikovná holka! Já si ale taky občas čtu Dana Browna, nejen experimentální prózu Andy Warhola!

Marie Věř mi. Předstírám, že jsem Stín, ale ve skutečnosti jsem mezi Stíny infiltrovala jako Sempervivánka. Všechno kvůli dnešku!

Reportér Jako Mata Hari nejsi dvakrát přesvědčivá. Snaž se víc!

Marie Naši senešalové interpretovali ještě za Byzance staré věštby a už celá staletí věděli, že tím jediným předpovězeným Repasiášem, který bude nadán mocí vzkřísit Ahasvera a tak připravit druhý příchod Mesiáše a soudný den, bude Ludvík.

Reportér Neříkalas před chvílí, že Ludva je zalkoholizovaný schizofrenik?

Marie Je! A právě proto – má jedině on ten dar! Bylo předpovězeno, že Repasiáš bude nádoba křehká, prasklinami slynoucí.

Reportér Máš strach, že tě usvědčím ze lži?

Marie Mám strach z tvejch emocí... Všechno je součástí projektu, který Semperviváni připravovali celá staletí. Zásah Tunguzského kláštera byla sice rána, ale náš řád má naštěstí vše pojištěno ne dvakrát, ale hned třikrát! Už od středověku se vědělo, že Repasiáš se narodí v Praze, že budu já a vystuduju medicínu, že budeš ty, věčně nespokojenej s tím, co děláš... už tehdy se vše připravovalo... k dnešnímu dni...

Reportér A tomu mám věřit? Co moje svobodná vůle?

Marie I s tou se počítalo... Zažils snad někdy něco, co by ti připadalo jako zásah do tvý svobody?

Reportér Někdy! Mockerát! V jednom kuse to zažívám.

Marie Právě... Semperviváni formulovali už před několika generacemi teorii chaosu. Příčiny růstu či poklesu entropie v nerovnovážnejch systémech jsou neidentifikovatelný. Prakticky řečeno, pendrek rozlišíš, kdo tě manipuluje – jestli reklama, šéfové, ideologie, náš řád nebo tvá – jak říkáš – svobodná vůle.

Reportér To má logiku. Ale proč nezabránili Ludvovi ve fetování?

Marie Myslíš, že kdyby nebyl psychopat, zabýval by se hermetikou? Vyhořel by – jako vás ve vaší generaci vyhořela většina.

Reportér Aha! Takže mám uvěřit, že jsi oboustranný špión?

Marie Už v 17. století potvrdily tři sempervivánské kláštery v Tibetu, na Maltě a na Aljašce, že pokud se Reapsiášovi podaří oživit Ahasvera, obrátí se na někoho, kdo bude pracovat v rozhlase...

Reportér To sotva! Co se tehdy vědělo o bezdrátovém přenosu zvuku?

Marie Nic. Ve svitcích také stojí – ten, jenž dokáže rozšířit zprávu po celém okrsku světa! Ty! Stíny dospěly ke stejnému závěru a nasadily na tebe svého agenta...

Reportér Editora. Mého šéfa!

Marie Tak... Kláštery na Cejlonu, v Grónsku a v Acapulcu pak vypracovaly strategii, že získají mne jako oboustrannou agentku... Je to náš osud, můj drahý... Nemáme možnost říci ne! A už mne pusť... trne mi šíje...

Reportér Důkaz! Ukaž mi důkaz.

Marie Zavedu tě za Xaverem a Ludvíkem. Už jsou v bezpečí.

Reportér Nezkoušej lhát! Viděl jsem ty vrtulníky...

Marie Tam jsem naložila dvě mrtvoly z pitevny... a touhle dobou už je sestřelí. Získala jsem pro nás a náš výzkum pár dní náskok...

Reportér Dobrá... Pochybuju o svém zdravém rozumu, ale něco mi říká, že ti mohou věřit. Opatrně, pouštím tě...

Marie Dávej pozor! Proboha!

Reportér AUUU! A sakra!

Reportér */jako vypravěč/* A tehdy se to stalo. Když jsem, křeč v ruce, pouštěl Marii, škrábnul jsem sám sebe stříkačkou do levé ruky. Na kůži se objevily dvě kapky krve a z jehly skanula kapička žlutavé kapaliny. Smísily se.

Reportér */v situaci/* Já nemehlo. Nemáš tu kysličník?

Reportér */jako vypravěč/* Byl jsem hodně rozklepaný. Injekční stříkačka mi upadla na zem a já na ni šlápl.

Marie Co to děláš... Nešlapej... Rozbila se. Nevarovala jsem tě?

Reportér Co bylo v té stříkačce?

Marie Xaverova nakažená krev. Chtěla jsem z ní extrahovat protilék.

Reportér To je to tak zlé?

Marie Natáhni si hodinky. Máš tak 60 hodin a pak...

Reportér	Bude po mně?
Marie	Jistým způsobem.
Reportér	Co to je... za virus?
Marie	Stínovej mor zapomenutí. Stíny nejdřív, už ve středověku, vyvinuly klasickéj morovej virus jako bojovej prostředek proti Sempervivánům. Než jsme našli protilátku, epidemie zkosila dobrou čtvrtinu evropského obyvatelstva.
Hvězdička	<i>/odjinud/</i> Onemocnění morem způsobuje tyčinkovitá bakterie <i>Yersinia pestis</i> . Nákaza působí velmi rychle, úmrtnost je větší než 90%. První morová rána, o níž je zde řeč, procházela celou Evropou ve druhé třetině 14. století.
Marie	Teď Stíny používají humanitárnější verzi. Slouží k vymytí mozků, všechno zapomeneš a oni tvarují tvý myšlení. Měla jsem podezření, že Xavera infikovali...
Reportér	Kdy? Ludva ho měl stále pod dohledem!
Marie	Za jeho života! Odebrala jsem mu krev, abych vyvinula protijed.
Reportér	A máš ho?
Marie	Rozbils celej vzorek. Nemám co zkoumat. Aspoň než u tebe propukne naplno nákaza. Ale to pak budeš... Lituju.
Reportér	Počkej. A neříkalas – že Xaver i Ludva jsou v bezpečí?
Marie	V tajným sempervivánským úkrytu, není to daleko od Prahy.
Reportér	Marie. Není co řešit. Ještě máme čas! Jedeme! A Marie - ten mor, nepřenáší se polibky?
Marie	Ne, můj milý! Ale líbej mne rychle, vteřiny tvého života odtikávají jedna za druhou...
Remarka	Střih. Pokračuje Mrázův a Lídin divadelní román.
Reportér	<i>/ze záznamu/</i> Ptám se paní Lídy, jak to s ní, Mrázem a ředitelem tenkrát v Mladé Boleslavi dopadlo.
Lída	<i>/vypráví/</i> Špatně. Jako všechno s Mrázem, ostatně. Ředitele jsme sundali, ale odešli jsme taky. No a o noremních dnech jsme seděli... támhle u toho stolku, a přemýšleli, co dál...
Hvězdička	Noremní dny byly vždy o Velikonocích. Podle nepsané dohody divadla ani kočující spolky nehrály a herci si s principály v kavárně Slávia domlouvali angažmá na další sezónu.
Xaver	<i>/v situaci/</i> Dívám se, krásná slečno, přes ulici, na tu naši zlatou

kapličku a říkám si... bude to ještě dlouho trvat, než do ní spolu vkročíme vchodem pro herce?

- Lída */v situaci/* Dívám se do naší společné kasičky, krásný pane, a říkám si – už si můžeme dát každý jen jeden špric.
- Lída */vypráví/* O Národním divadle tehdy snili všichni... Nastoupil do něj jako šéf komunistů Jindřich Honzl, očekávalo se kdovíco...
- Hvězdička */odjinud/* Jindřich Honzl (1894-1953), český avantgardní režisér, divadelní teoretik a kritik, překladatel a pedagog. Působil v Osvobozeném divadle, v letech 45 až 51 v Národním divadle také jako šéf činohry, podílel se na její sovětizaci a mimo jiné i na vyhazovu režiséra Radoka.
- Reportér */vypravěč/* Sen o Národním divadle se paní Lídě ani Mrázovi nespínil. Za poslední peníze koupili jízdenku a jeli se představit do Hranic na Moravě, kde tehdy působil Vesnické divadlo.
- Lída */vypravěč/* Vše bylo předem domluveno, ředitel byl galantní, přijal nejdřív mě, zeptal se, co chci a co umím...
- Lída */v situaci/* Neumím nic a nechci nic, než být u divadla a s mužem, kterého miluji...
- Lída */vypravěč/* Pak šel dovnitř Mirek, byl tam chvíli, vyběhl vzteky celej bez sebe...
- Xaver */mladý, v situaci/* Seber se, tady nezůstaneme ani minutu!
- Lída */v situaci/* Mirku, praboha, co se stalo?
- Xaver */dtto/* Bere jenom mě, ne tebe! Řekl jsem mu, buď všechno, nebo nic. Tak ať si nasere.
- Lída */dtto/* Ty... kvůli mně? Ale kam teď půjdeme? Nemáme pořádně ani na vlak...
- Lída */vypravěč/* Všechno své jsme tehdy nosili sebou, jak se říká, v jednom kufříku. Mráz mi tím imponoval...
- Xaver */mladý/* Tak ten zbytek propijeme ve vinárně, abychom spláchli pachů chvíle, a zpátky – co já vím... Pojedeme načerno!
- Reportér */vypravěč/* Teprve za čas se paní Lída dozvěděla pravdu.
- Lída */vypravěč/* Potkala jsem toho ředitele po létech, to už byl z Mráze Xaver a někteří z těch, co věděli, že jsem s ním chodila, se na mě dívali soucitně. „Už tehdy bylo jasné, co je to zač“, řekl mi ten principál. „Ptal jsem ho stejně, jako tebe, co chce a co umí – a on na mě vybalil, že je herecká jednička, dramaturg, režisér, řekl si o vyšší gázi, než jsem měl já – a ať беру, nebo nechám být.“ O mně vůbec nebyla řeč, tak je to.
- Reportér */v situaci/* Ale tenkrát, v Hranicích, jste mu věřila?

- Lída */vypráví/* Věřila a obdivovala ho. Nějak jsme se dotloukli do Prahy, vlaky přeplněný, ještě pořád jezdili repatrianti, seděli tam přes noc na loďácích, nemytý, rozcuchaný, zavšivený, i my jsme tak vypadali, takhle jsme vypadali i my dva...
- Xaver */mladý v situaci/* Lidko... Našel jsem starý noviny, dej si je pod zadek, ať nenastydneš...
- Lída */vypráví/* A já přes slzičky koukám na ty noviny a vidím, že ředitel divadla v Karlových Varech hledá herce a herečky...
- Lída */mladá, v situaci/* Vidíš! Když je nouze nejvyšší...
- Xaver */mladý, v situaci/* Pána Boha do toho netahej! Jednou se to obrátit muselo. Sed' tady, jdu zjistit, kdy jede nejbližší spoj...
- Lída */vypráví/* Pak se vrátil, měl dvě jízdenky, nesl nějakou housku a cinkal penězi na umývárnu...
- Xaver */v situaci/* Neříkal jsem to? Šťastnej los. Potkal jsem spolužáka, půjčil mi! Vlák jede o půl páté, ale z Wilsoňáku!
- Lída */vypráví/* I tomu jsem věřila, i když dnes... Víte, proč potom musel odejít z Plzně? Kradlo se tam v šatnách, všichni tehdy měli vysoko do žlabu, tak se nakonec jeden kolega zavřel do skříně a čekal – a nachytl Mráze! To on kradl peníze a věci, takže na tom nádraží, to nebyl ani Bůh, ale asi ani spolužák...
- Reportér */vypráví/* A paní Lída vzpomíná, jak krátce ta naděje trvala. Jednu noc a cestu vlakem. Odpoledne už stáli se svým kufříkem před divadlem na kolonádě – bez angažmá.
- Lída */vypráví/* Ty noviny byly opravdu starý. Do Varů přišel novejš ředitel, tehdy se to taky měnilo jak na orloji, možná už jsme z Boleslavi měli pověst, možná, že i z Hranic dali echo...
- Lída */mladá v situaci/* To není skřivan, ale sýček, milý Romeo. Jsme, zdá se, na konci svých cest... Bolí mě nohy, několik nocí jsem nespala... vrátím se k mamince do Plzně a ty půjdeš sám...
- Xaver */mladý v situaci/* Jednou je všechny, všechny... Kdepak sýček, lázeňskej holub to byl! Mě ale neposere! To by tak bylo, aby Mráz skončil svou kariéru v Karloveh Varech. Mám strýce... Z matčiny strany... Václava Fialu! Tady, v Kraslicích, dělá ve fabrice národního správce! Jdem za ním, vylížem se z ran a rozmyslíme se, jak ten monopol vyvolenejch umělců rozbít na cimprcampr! Pojd'. Je to kousek!
- Reportér */vypráví/* Jenomže z Karlových Var do Kraslic to není kousek a paní Lída byla k smrti vyčerpaná.
- Lída */vypráví/* Sedla jsem si na patník, sundala střevisky, nohy samej puchýř... Mráz se snažil stopovat, to nebylo jako dnes, žádněj

provoz, teprve po dlouhý chvíli zastavil nákladák, Mráz se dohadoval s řidičem, ale pak nákladák odjel.

- Remarka Otevře se prostor vzpomínky. Zvuk odjíždějícího vozu.
- Xaver */v situaci/* Zastranej svět! Zastranej! Proč některý můžou mít všecko a jiný nic?
- Lída Neodveze nás, vid'.
- Xaver Říkal, že složí náklad a vrátí se pro nás.
- Lída Já bych nás taky neodvezla. Víš, jak vypadáme?
- Xaver Určitě se vrátí. Slíbil jsem mu...
- Lída Co mu tak můžeš slíbit? Prohráli jsme, můj hrdino, a jediné co zbývá je štít náš čistý.
- Xaver Ukaž ty nohy. Chudinko... Vráť se. Vsaď se. Jinak...
- Lída Jinak co?
- Xaver Ale – nic.
- Lída */vypráví/* A tak jsme čekali a čekali a čekali... několik hodin, už se stmívalo a pak Mráze chytil amok, začal na prázdnou silnici házet ze škarpy kamení a řval a řval jako malej kluk!
- Xaver Zastranej svět! Zastraný lidi! Nikomu se nedá věřit, nikomu! Ale mě nedostanou! Mě ne! Odted' budu ještě větší kurva než ostatní! To ti, Lído, přísahám!
- Lída */vypráví/* Šel z něj strach! A tam se, víte, pane redaktore, tam se to... To byl ten okamžik... Tam se to v něm zlomilo. Podle mě... Slyšela jsem pak o něm opravdu hrozný věci, jak na začátku padesátejch let byl u tajnejch, jezdil vlakem a dělal provokatéra, koho vyprovokoval, s tím se pak nechal zavřít a tahal z něj rozumy... Ale všechno to podle začalo tam, na silnici mezi Varama a Kraslicí... Jeden můj kolega herec takhle měl příbuznýho, co Mrázovi naletěl... a pak spáchal sebevraždu... Nebo co dělal v Liberci, když tam měl tu rozhlasovou školu – pořád opilej – hrůzy ti budu vypravovat, říkal mi jeden přítel z rozhlasu, hrůzy, co tam Mráz dělá, jak se chová, jak odpravuje lidi... a to se z něj stalo tam, to odpoledne, když jsme jako dva Ahasveři stáli uprostřed cesty a neměli sílu jít tam ani zpátky, a ani jsme vlastně neměli kam jít...
- Reportér A pak paní Lída zaslechla motor.
- Lída */mladá, v situaci/* On jede! Slyšíš. Mrázi, vidíš to, co já? Nákladák se pro nás vrací. Dodržel slovo. Pojď. Seber se.
- Lída */vypráví/* Mráz celou cestu mlčel, zvlášt', když řidič přiznal, že se vrátil kvůli mně, že měl strach, co se mnou bude, protože v pohraničí

nebylo opravdu bezpečno. V Kraslicích – už byla tma – jsme konečně našli vilu. Zvonili jsme...

- Lída */v situaci/* Zazvoň ještě jednou. Třeba neslyší...
- Remarka Zvonění vyvolá střelbu z revolveru. */Děje se./*
- Mráz */v situaci/* Zalehni. Honem! */Křičí./* Pane Fiala! Strejdo Václave! Nestřílet! To jsem já! Květin Mirek. Jsem váš synovec! Přivedl jsem vám... ukázat svou nevěstu.
- Reportér */vypráví/* To bylo pohraničí po odsunu. Mráz opravdu dovedl paní Lídu ke svému strýci, který přestal střílet na domnělé wervolfy, přestal křičet *Hände hoch, du deutsche Schwein...*
- Lída */vypráví/* Zachránilo mi to život, už jsem nemohla na nohy. Najedla jsem se, umyla a spala snad dva dny. Když jsem se probudila, byl Mráz plnej života a plánů...
- Xaver */mladý, v situaci/* Je to báječnej chlap, ten můj strejca, zabavil fabriku skopčákům a dělá teď na jednom supertajným vynálezu... potřebuje pomocníka, chvíli tady s ním pobudu, ty se zatím vrátíš k rodičům, no, nekoukej, jen na čásek, jen co se zahojím, až ten patent podáme, vrátím se pro tebe.
- Reportér */ptá se/* A co to bylo za fabriku? Nebo za vynález?
- Lída */vypráví/* Nevzpomínám si. ... A tak jsem se vrátila k rodičům. Bez divadla. Bez lásky.
- /Naplno zazní Jakpak je dnes u nás doma./*
- Hvězdička */odjinud, přes píseň/* Hlavní správě Státní bezpečnosti. Řídící orgán Helísková. Důvěrník Mráz. Jednáno dne 10. prosince 1952. Věc: Fiala Václav – zpráva. Mráz nám sdělil, že jeho strýc, bývalý sociální demokrat, pracoval na vynálezu Fialazol, tj. praní vlny nitrovaným petrolejem. Jeho pokusy se mu nezdařily do té míry, že vlna po vypraní neobdržela sněhově bílou barvu. V této záležitosti si dopisoval se svým bratrem Fredem Fialou z Ameriky, který pracoval na stejných pokusech, ale s lepším výsledkem. V příložené zprávě rozvádí jmenovaný celou situaci kolem vynálezu jmenovaného, který později zemřel. Vynález Václava Fialy předal pak Fred Fiala ČSR úřadům nějakému Knorovi v Patentním úřadě na Václavském náměstí. Co se dále stalo s vynálezem, není Mrázovi známo.
- Remarka Píseň vyvrcholíd o halu. Střih.
- Krásný hlas Kavárna v Balvínově ulici vedle rozhlasu. 16 hodin 30 minut.
- Elévka Vy jste strašně důvěřivej, Petře...
- Reportér Já? Neřekl bych. Točím přece pořad o zradě. Co tak mateřsky?
- Elévka Myslíte, že zlo bejvá potrestaný? Leda tak hovno.

Reportér	Co vám chtěl dneska šéf?
Elévka	Šéf?
Reportér	Ráno...
Elévka	Aha... Vidíte. Zapomněla jsem. Vlastně nic. Nic.
Remarka	Střih.
Reportér	<i>/v situaci/</i> Kdy vlastně skončil váš divadelní román s Mrázem?
Lída	<i>/vzpomíná/</i> V Plzni... sehnala jsem místo v divadle v kanceláři, ale směla jsem na jeviště... občas, v menších rolích. Přesvědčila jsem šéfa... vzal Mráze, když se vrátil od strýce z Kraslic, jako vždy, zklamanej, trpkej, podvedenej...
Reportér	<i>/v situaci/</i> Takže – pro tu chvíli – happy end.
Lída	<i>/vypráví/</i> Kdeže. Z toho všeho – onemocněla jsem. Byla jsem asi měsíc v nemocnici... Max ani jednou, ani jednou... No prostě, když jsem vrátila, měl jinou, měli před svatbou, řekl...
Xaver	<i>/mladý, v situaci/</i> Ber to jako dospělá.
Lída	<i>/vypráví/</i> A já to tak vzala – a přijala jsem angažmá v Českém Těšíně – nikdy před tím jsem tam nebyla, já Plzeňka, jsem ho nechala v Plzni – a zmizela na severní Moravě... Podívejte... tohle o něm napsali do divadelního almanachu.
Reportér	<i>/neuměle recituje/</i> Mráz kopřivu... Je pravda tahle fráze. Spleen snáze rozervance Mráze: na duši mrak, tvář hamletovsky bledá, a kapsy prázdné, občas bez oběda... - Ve víně pravda, pročez on ji hledá, nad sklenkou sedá, pátek či středa...
Lída	<i>/vypráví/</i> Pak už jsem potkala jen jednou – to už byl Xaver, v ostravském rádiu... Neudělala jsem jako herečka žádnou díru do světa a on – on mi řekl: „Lído, měla jsi na víc, podívej, jaks skončila, zklamala jsi všechny naděje, které jsem do tebe vkládal.“ Tohle – po čtvrt století – zklamala jsi mě.
Remarka	Střih.
Krásný hlas	Hora Blaník. Za úsvitu. 5 hodin 16 minut.
Marie	Tak tady to je.
Reportér	Blaník jako úkryt sempervivánů?
Marie	Po celý věky. Rafinovaný, že? Sakrální místo český historie – dokážeš si představit lepší ochranu? Pojd' dál.

Remarka Ržání koní, dusot kopyt na kamenné podlaze.

Esoterik Vítejte pod Blaníkem, sestro a bratře! Volové – celej život jsem tomu věřil, ale když vidím, že je to pravda – není to k posrání?

Reportér */v situaci, věcně/* Vidím koně. Kde jsou jezdcí?

Esoterik My jsme ti jezdcí. Čtyři jezdcí Apokalypsy.

Reportér Kde je Xaver?

Esoterik Je v pořádku. Jen dezorientovanej. Už si zase nic nepamatuje.

Reportér Do prdele. Jdu za ním...

Esoterik Marie, vole, co je mu? Nikdy jsem Petra neslyšel mluvit sprostě.

Marie Umírá, Ludvíku. Umírá, a pokud nenajdeme protilék na mor zapomnění, skončí jako Xaver.

Esoterik A to ne! Stíny nám musí antidotum vydat, jinak... Uneseme Petrova šéfa! Uneseme ho a budeme Stíny vydírat, že ho taky nakazíme tím jejich morem! Jestli patří do vysoký stínový lože... oni ho umřít nenechají. Dostaneme protijed! Žádnej strach. Naše generace se už v životě dostala z větších sraček, ne?

Remarka Konec čtvrté kapitoly. Pokračování příště. Gong.

/Což se děje i ve zvuku./

5.kapitola

Tajný vládní zvěd

Reportér
Editor
Elévka

Remarka – Scénická poznámka
Hvězdička - Poznámka pod čarou
Krásný hlas – Krásný rozhlasový hlas

Xaver
Esoterik Ludva
Spolužačka Marie, lékařka
Nadstrážmistr Bárta, okresní oddělení Stb Písek
Nadporučík Michl, 1. obor Krajské správy Stb. České Budějovice
Stará celebrita
Starý Herec
Dramaturgyně

Chór jako Erýnie: Lída, bývalá herečka
Dramaturgyně
Herečka (z 2. kapitoly)

/Znělka sestavená ze znělek, stejná, jako v 1. kapitole./

- Krásný hlas Český rozhlas uvádí zvukový román Jana Vedrala Xaver s podtitulem český rozhlasový příběh dvacátého století. Kapitola pátá: Tajný vládní zvěd.
- /Gong./*
- Remarka Pozor! Vysílá se.
- Hvězdička O to jde především. Aby se stále vysílalo. Aby z rozhlasu padala slova a sypaly se tóny, pořád dál, nezadržitelně...
- Krásný hlas Zatímco lidé v rozhlasu stoupají a padají po kariérních žebřicích, lámou si hlavy i páteře, lezou si na nervy i do řitě...
- Remarka Vysílá se.
- Krásný hlas Zatímco lidé v rozhlasu dřinou padají nebo dřou na tom, aby zastřeli svůj úpadek, zatímco si dopřávají předstírané práce, nebo pracují na něčem, co jim nikdo nedopřeje zveřejnit...
- Remarka Vysílá se.
- Hvězdička A o to jde především. Aby se nikdy nepřestalo vysílat.
- Krásný hlas A tak kolem sebe lidé staví zdi, budují ghetta svých pracovišť, a pak buší hlavami do těch zdí, co si kolem sebe postavili a teď do nich všelijak narážejí, ale...
- Remarka Vysílá se.
- Hvězdička A v těch zdech... zrozeni z těch roztříštěných mozků a vylitých slzí, z těch neuskutečněných nápadů, z těch euforií a depresí... narodili jsme se a žijeme my.
- Krásný hlas Jsme duch těch zdí.
- Remarka Jsme duch toho vysílání.
- Hvězdička A o to jde... To jsme my, kdo vysílá, když lidé selžou. To jsme my:

sedlina slov, škraloup tónů, rašeliniště odezněného balastu, v němž explodují akustické bubliny a utváří se tak zvukový obraz vašich životů.

- Remarka Střih.
- Krásný hlas */ohlašuje – zvukový titulek/* Budova Českého rozhlasu na Vinohradské třídě v Praze, zasedačka u kanceláře editora denního vysílání, 09 hodin 03 minut.
- Remarka Reálná situace. Reportér a Elévka opět čekají na Editora.
- Elévka Udělala jsem dnes opravdu silnou kávu, tak ať vás to neporazí.
- Reportér Jsem tak rád, že mi pomáháte. Ono hrabat se v minulosti... Čekal jsem, že mě třeba podpoří někdo z mé generace, ale... To, že najdu porozumění u vás, jsem nečekal.
- Elévka Tak nečekejte dál a nebudete zklamanej. Co vás štvě?
- Reportér Úkryt Sempervivánů pod Blaníkem, Blanko... Roztomilý nápad, ale není to přeci jen – trochu za vlasy přitažené?
- Elévka Jasně. Je. A to je právě sexy, všechno zmotat, ne?
- Reportér Když to říkáte vy, připadá mi sexy ledacos.
- Elévka Pozor, kolego! Tohle na mě neplatí.
- Reportér Omlouvám se. Musím... běžím do archivu ministerstva vnitra... Zase mi tam připravili várku spisů... Můžu se spolehnout?
- Elévka A myslíte, že můžete?
- Reportér Myslím, že můžu. Odevzdáte šéfovi můj dnešní pořad?
- Elévka Tak se spolehněte, když myslíte, že můžete.
- Remarka Střih. Elévka si na přehrává autentický záznam z roku 1970.
- /Hudba./*
- Hlasatelka Hovoří Xaver.
- Xaver Dobrý den. Od okamžiku, kdy byla vynalezena fotografická kamera, přiváželi cestovatelé i z temné Afriky snímky. A nad mnohými, kde domorodé ženy byly obnaženy do půl těla, se nikdo nepohoršoval. Říkalo se – jsou to primitivní domorodky. Jsou sociálně i civilizačně zaostalé. Bralo se to jako skutečnost. Do Afriky pomalu vstupuje civilizace a gramotnost, přichází i doba, kdy pro africké ženy se jejich krása stává vědomou a ony se učí uzavírat před zraky všednosti. Slovem – zahalují se. Naopak, letos v létě nám časopisy oznamovaly, že na plážích milionářů měla policie plné ruce práce, spolu s ligou pro mravnost, aby se ubránily šířící se lavině módního

přání exkluzivních žen, kteří chtějí chodit po plážích i ve společnosti do půl pasu obnažené. A tak za pár let si tyto dámy začnou dávat kroužky do nosu a do Afriky budou přinášet černí reportéři snímky ze západní Evropy, na kterých budou křepčit nahé bílé dámy. Nad fotografiemi se bude malý černoušek ptát – mami, proč jsou ty paní nahý? A jeho kultivovaná maminka Afričanka se usměje a poví – ale milý Kiko, to jsou evropské domorodky, takové bohaté chudinky. Primitivové, víš. Toho si, Kiko, nevšímej. Hezký den Vám přeje Xaver.

- Remarka Střih.
- Krásný hlas Stejná zasedačka, 9 hodin 45 minut.
- Editor Co to zase posloucháte? Vy jste toho ještě nenechala?
- Elévka Čekali jsme...
- Editor Myli mi za vás hlavu, nahoře... Kde je Petr?
- Elévka V archivu, má tam připravený nějaký estébácký svazky, či co...
- Editor Na dnes měl připravit téma dne...
- Elévka Tady.
- Editor Cože? Sebevražda Jana Masaryka? On nás snad chce připravit i o poslední posluchače. Víte co, Blanko, vy jste mi to nedala.
- Elévka Já vám to ale dávám.
- Editor Vy jste mi to **jako** nedala, chápete. Chcete stálý místo, nebo bejt věčná elévka? Co? Jaký zase spisy estébé? Neříkal?
- Elévka K Mrázovi. Chci stálý místo. Spisy o rozhlasu. Co já vím?
- Editor Blbec! O rozhlasu? To zase bude samá estébácká bouda! Víte, co a na kolik lidí si toho navymejšleli? Bez důkazů nic, co v těch spisech objeví, stejně nemůžeme vysílat.
- Elévka Proč? Ze všeho je jasný, že Mráz se ke spolupráci hlásil sám.
- Editor I to si mohli vymyslet. Byli to ďáblové! U případného soudu by ministerstvo vnitra muselo předložit přesvědčivé důkazy.
- Elévka Proč nechcete Masaryka? Prý je má na mikrofiši, ty důkazy.
- Editor Právě. Mikrofiše soud neuzná, může to bejt cinknutý. A taky v kauze Masarykovy smrti jsme ve věčný důkazní nouzi a jen živíme negativní emoce, chápete?
- Elévka A jaký jsou, šéfe, podle vaší zkušenosti, potřeba důkazy?
- Editor Jediný hodnověrný by bylo živý svědectví řídicího orgána.

Elévka	Orgán už může být dávno po smrti, nebo v zaslouženým vysokým důchodu trpět ztrátou paměti. Co pak?
Editor	Nic. Právě. Na tom už vnitro projelo většinu lustračních kauz.
Elévka	Neříkejte! I tu vaši?
Editor	Blanko! Víím, co se o mně říká. Unavuje mě to věčně vyvracet. Ale kdybych neměl negativní osvědčení...
Elévka	Kdybyste si ho nevysoudil!
Editor	...nemůžu pracovat ve veřejnoprávních médiích... Musel jsem očistit své jméno! Nežila jste a nemůžete posoudit...
Elévka	Myslím, šéfe, že jsem vám Petrův pořad o Masarykovi přeci jen předala. Budu, zdá se, věčná elévka.
Remarka	Střih.
Redaktor	Ledacos v minulosti Miroslava Mráze je nejasné. Ale něco víme naprosto jistě. Třeba to, co dělal 16. února 1953.
Krásný hlas	Záznam vázání. Součást agenturního spisu Stb Mirek.
Remarka	Hlášení sepsal nadstrážmistr Bárta Miroslav. Ozve se klapání psacího stroje, do nějž posléze prolnou reálné ruchy.
Nstrm. Bárta	<i>/datluje/</i> Na podkladě ústní dohody se soudruhy nadporučíky Nedorostem a Michlem z 1. odboru Krajské správy Státní bezpečnosti České Budějovice byla na den 16. února 1953 smluvena schůzka s Miroslavem Mrázem z Písku, na kterého byl vyhotoven vázací akt.
Remarka	Reál. Větrné únorové ráno. Dobově špionážní filmová podkresová hudba. Xaver si zapaluje cigaretu.
Xaver	<i>/v situaci, pro sebe/</i> Tři čtvrtě na pět. Klid, Mrázi, klid. Lezavej únor, tma. Snad mě nepozorují... Neumann, Václav Fiala, fotograf Petříček, Pich – Tůma... <i>/Vzrušeně polkne, dýchá./</i> Dostaneš se z toho, dostaneš! Soudruzi tu musí být každou chvíli. I když – je na tyto soudruhy spolehnoutí? Vzpomínáš, že už jednou jsi nasedl k soudruhům do auta – a pak... Něco se stalo... Ale co? Klid! Klid! Kdyby sis jen dokázal vzpomenout...
Remarka	Ozve se zvuk přijíždějící vozu se špatně seřízeným motorem. Zavane vítr. Mráz přešlapuje, ťuká holí.
Xaver	<i>/dtto/</i> Jedno je jistý - od těch dob máš ze služebních vozů fóbie. Ne – Mirku, vzmuž se. Jde o mnoho! To se máš zase živit šouletem a kucmochem, jako kdyžs byl u Líbalovy šmíry? Ale dnes se snad konečně dozvíš, kdo má prsty v tvém vyhazovu. Ta židovská svině Neumann, co poradí dolejší za mou matkou? Nebo snad starej prasák Petříček? Starej nácek Patěk? Emigrant Tigríd a jeho fámulus trockista

Ornest? Klid! Klid! To zvládneš.

- Nstrm. Bárta */datluje nad reálnou situací, v níž auto zabrzdilo a dvířka se otevřela./*
Mráz se dostavil na místo smluvené schůzky u kapličky na budějovické silnici čtvrt hodiny před stanovenou dobou. Jeho vstup do služebního vozu zůstal utajen a ihned jsme odejeli.
- Xaver */v situaci/* Já jsem...
- Bárta */dtto/* Žádná jména! Heslo.
- Xaver Max. Ozva?
- Bárta Švabinského obraz.
- Xaver Vítej, soudruhu.
- Bárta Nastup si, soudruhu. */Dveře zabouchnou, auto se hrkavě rozjede./*
Neviděl tě někdo?
- Xaver Ne. Umím v tom chodit, soudruhu nadstrážmistře...
- Bárta Neoslovovat hodností ani jménem. Nepřítel naslouchá!
- Xaver Promiň. Je to už pár let, co jsem kvůli úrazu mimo aktivní službu.
- Bárta Toto si vezmi, soudruhu.
- Xaver Sluneční brýle? Vždyť je ještě tma.
- Bárta Po příjezdu si je nasadíš na oči, abys nepřítele zmátl a ztížil mu případnou identifikaci.
- Xaver A kam mě to vezete? Do Budějic?
- Bárta Soudruhu! Nejmenuj ani místa, ani města! Jsou konspirační.
- Xaver Rozumím. To se mi líbí! Vyrostly, ty naše služby, vyrostly, od mejch dob. Všechno klape jako drátkách.
- Remarka Motor několikrát škytne, výfuk vystřelí a vůz zastaví.
- Bárta Sakra!
- Xaver Už zase! Střelba? Jako bych si už vzpomínal...Rychle, hůl...
- Bárta */neovládne se/* Já se na to vyseru, to už je v únoru po druhý...
- Xaver Uteč, soudruhu! To auto vylítne do vzduchu... Je to sabotáž!
- Bárta */přes něj/* Hovno! Zas ucpanej karburátor. Nepanikař, soudruhu.
- Xaver */panický atak, který pak rozdýchává./* Ne! Já nejsem trockista!
Nespolupracuji s Vávrou – Staříkem. Věřím sovětským

poradcům! Za všechno může Choc! Choc byl vrah, určitě!

- Bárta Je to halt auťák ještě z válečný kořisti. Už je ti líp?
- Xaver Bylo to... příšerný dejavu...
- Bárta Sed' klidně, soudruhu, nehýbej se, nemluv. Zvlášt' ne jazyky kapitalistický ciziny! Zavolám soudruhům pro náhradní vůz.
- Bárta */datluje nad hudbou, která v podkresu dělá časový předěl./* Asi pět kilometrů od Písku, u obce Selibova došlo k poruše vozidla takového rázu, že nebylo možno pokračovati dále v cestě. Zdržení na cestě trvalo asi půl hodiny.
- Remarka Střih.
- Krásný hlas A nyní, milí posluchači, místo původně ohlášeného pořadu Téma dne o smrti Jana Masaryka vysíláme sestřih nejúspěšnějších receptů z kuchařek vašich oblíbených herců a hereček. Připravte si tužky a papír. Za chvíli vám nabídneme:
- Stará celebrita */ze záznamu/* Křepelčí vejce na lanýžích, andaluský bešamel z červeného kaviáru a avokádo plněné plátky pravého lososa...
- Krásný hlas */láká posluchače/* A uslyšíte i další recept starýho šmíráka z receptáře Nemusí chutnat, hlavně když nasytí!
- Starý herec */ze záznamu/* Základem hercova jídelníčku u kočovných společností byly kroupy, hrách, sůl, pohanka a slanina. Ty si šmírák musel koupit, kdykoli se dostal k penězům, a udržovat jejich zásobičku v loďáku pod šmink kastlí. Od dob tragický smrti herce Krumlovského víme, jak se nevyplácí kupovat si kořalku dřív než proviant.
- Hvězdička František Krumlovský, 1817 – 1875, legendární český tragéd a dramatik, svůj talent utopil v alkoholu.
- Starý herec Dnes vám prozradím, jak se vaří kucmoch starokomika.
- Remarka Střih.
- Krásný hlas Klášter Sempervivánů pod horou Blaník. 10 hodin 12 minut.
- Remarka Akustika s halem. Ludva zase statečně překonává abst'ák, Reportér, infikovaný morem zapomnění, jen tupě zírá.
- Esoterik */v situaci/* Ty vole, jdou po nás! V rozhlase vysílali tvůj popis!
- Reportér */dtto/* Nebud' paranoidní.
- Esoterik Já? Snad tvůj šéf!
- Reportér Hlavně, aby Marie dokázala z Xaverovy krve vyrobit protijed...

Esoterik Možná, že jsem paranoidní, ale to ještě neznamena, že po mně nejdou. Jak říkal Andy Warhola...

Reportér Kdo? Neznám...

Esoterik Vole! Soustřed' se. Už jsme o něm i v tomhle seriálu mluvili!

Reportér Nikdy jsem o nikom podobném neslyšel.

Esoterik No to mi teda poser prsa! Takhle působí mor zapomnění.

Remarka Z vedlejší místnosti konečně přichází vyčerpaná Marie.

Marie Extrahovala jsem z Xaverovy krve nějakou náhražku.

Esoterik Máš antidotum? Na to, že jsi, vole, blondýna, dost dobrý!

Marie Něco mám. Bez záruky. Mělo by se to testovat laboratorně...

Esoterik Není čas! Petr už pěkně blbne. Nebylo by trošku denaturáku?

Marie Ne! Ovládej se. Všichni musíme...

Esoterik No jo! Já jen, aby se mi tak netřásl ruce, až dostanu zbraň. Potřebuju jen vyrovnat hladinku, znáš mě, mám to pod kontrolou.

Marie Jen panáka...

Esoterik Decku! Třeba je to, volové, naposled!

Marie Co s tebou? Riskuju! Porušila jsem veškerou lékařskou etiku. Píchla jsem Xaverovi zkušební sérum. Teď se zamaskujeme a – zkusíme ho konfrontovat s jeho spisy. Uvidíme, jestli se mu vrátí paměť. Pojdme do skladu falešnejch identit.

Reportér Díky, lásko. Ať už to se mnou dopadne, jak dopadne, chci, abys věděla, že si vážím všeho, čím ses snažila mi pomoci.

Esoterik Jak by to, volové, mělo dopadnout? Život je příběh, kterej, jak říká Shakespear, vypráví totální magor. A v tomhle případě to platí dvojnásob.

Remarka /odjinud/ Střih. Vysílá se.

Stará celebrita /pronikne i s hudbou/ Pište si recept. Sehnat pravého lososa, avokádo, křepelky, ba i ty lanýže, to nebyvalo za totality jen tak. Naštěstí tuzexový bony byly i za honoráře vyplácené v rublech. Ale dnes v lepších prodejnách s delikatesami nakoupí všechny přísady opravdu každá hospodyňka.

Starý herec /dtto/ A sádlo! Zapomněl jsem na sádlo. Koupit syrové, v nuceném výseku to přijde levněji, a vyškvařit do sklenice. Hodí se i proti následkům kocoviny.

Remarka	Střih!
Krásný hlas	16. února roku 1953, za úsvitu. U obce Selibov na silnici mezi Pískem a Českými Budějovicemi.
Remarka	Služební vozidlo bylo vyměněno. Motor zní jinak.
Xaver	<i>/v situaci/</i> Panečku, to je jiná píseň! Sovětský vozidlo, že?
Bárta	<i>/dtto/</i> Zdrželi jsme se. Jednání se protáhne. Co na to manželka?
Xaver	Ona je zvyklá, že bejvám z domu.
Bárta	<i>/dtto/</i> Nesmíš nic podcenit, soudruhu. Styk s orgány před ní musíš úzkostlivě utajit, nic neprozradit ani v intimních chvílích!
Xaver	Dyť říkám, je zvyklá, že mám různé styky, a neptá se...
Bárta	<i>/datluje/</i> Jiné jednání během cesty nebylo vedeno. Mráz, který si nemohl být jist, oč vlastně jde, zachovával mlčení, vykouřil asi pět cigaret. Byl klidný. Po příjezdu na krajskou správu vzal si brýle a po dobu, nežli byl vyrozuměn soudruh Michl o příjezdu, zůstal ve voze. Nato byl odveden do konspiračního bytu.
Remarka	Hudba utichne. Konspirační byt. Zatažené rolety, ticho ruší jen nepravidelné odkapávání vody z netěsnícího kohoutku. Nadporučík Michl stojí za stolem.
Bárta	<i>/v situaci/</i> Hlásím, vše zajištěno, soudruhu veliteli.
Npor. Michl	<i>/dtto/</i> Pohov. Tak, můžeme začít. Jsem soudruh nadporučík Michl. Tedy, možná, že nejsem nadporučík a nejmenuji se Michl, ale jistý je, že jsem soudruh.
Xaver	<i>/dtto/</i> Těší mě. Mráz, Miroslav.
Michl	Těší? Vskutku? <i>/Vypálí./</i> Miroslav, nebo Max?
Xaver	Max mi jen říkají... podle toho obrazu mistra Švabinskýho.
Michl	O žádném Švabinským jste se ve svých hlášeních nezmiňoval.
Xaver	Soudruh Švabinský s tím nemá co dělat. Namaloval obraz.
Michl	Aha. A co bylo na tom obraze?
Xaver	Mráz... Tedy zimní krajina. A jmenuje se to Mráz – a protože u reprodukce obrazu bývá napsáno Max Švabinský Mráz, začali mi někteří říkat Max...
Hvězdička	<i>/odjinud/</i> Max Švabinský, 1873 – 1962, český malíř a rytec, profesor a několikanásobný rektor Akademie výtvarných umění.
Michl	Aha. <i>/Kape voda./</i> Pochopil jste, soudruhu nadstrážmistře?

Bárta Max Švabinský přeci patří k našim národním umělcům!

Michl Ptám se, zda jste pochopil, proč ze mne soudruh Mráz dělá vola!

Xaver Ale to já přece...

Michl Sednout. Vy ne, Bárta... */Ticho. Kape voda./*

Bárta */nesměle/* Nemohl bych ten kohoutek opravit, soudruhu veliteli? Původním povoláním jsem instalatér...

Michl Jste vůl, Bárta, vy a všichni v Písku. Kdo to byl Maxmilián Tuší? Max Tuší? Taky národní umělec?

Xaver */lekne se/* Odkud víte...

Michl Já vím všechno, Mrázi.

Xaver Maxmilián Tuší, to bylo mé krycí jméno... agenta československé zpravodajské služby.

Michl Maxmilián Tuší měl hrdinsky zahynout při plnění úkolů.

Xaver Ale já jsem zde!

Michl No právě. Proč? Neuposlechnutí rozkazu? Zrada?

Xaver Soudruhu nadstrážmistře... Kam jste mě to...?

Michl Máte pravdu, Bárta, voda je strategická surovina socialistického hospodářství. Doneste si hasák a vše, co potřebujete, a vraťte se – nejdřív tak za tři hodiny.

Xaver Nenechávejte mě tady! Soudruhu... Pomoc!

Bárta */současně/* Provedu, soudruhu veliteli!

Remarka Nadstrážmistr Bárta za sebou s ulehčením zavře dveře.

Bárta */datluje/* Jednání s Mrázem zahájil soudruh Michl sám. Toto bylo učiněno z toho důvodu, že Mráz si podal stížnost na hlavní správu a ústně vypověděl některé okolnosti a podezření vůči příslušníkům okresního oddělení Stb Písek a bylo proto nutno, aby vysvětlení toho podal za nepřítomnosti orgánů z Písku. Přesný průběh tohoto jednání mi není tedy znám. Podle soudruha Michla nebylo únosné, abych s ním byl seznámen, neboť by se případně mohlo u nás v Písku udělati nějaké zahlazovací řízení, což považuji celkem za správné. O průběhu tohoto jednání, které trvalo asi tři hodiny, jakož i o chování Mráze nemohu tedy podati určitější zprávu.

Remarka */netrpělivě vniká už Bártovi do repliky/* Střih!

Krásný hlas Ten než se vyžvejkne! Klášter Sempervivánů pod horou Blaník.

	Místnost falešných identit. 10 hodin 56 minut.
Remarka	Reportér a Marie se v místnosti falešných identit zamaskovali.
Hvězdička	To bude v rozhlasu trošku problém. Protože náš reportér...
Reportér	To jsem já...
Hvězdička	Se zamaskoval tak, že vypadá jako svůj vlastní šéf, editor.
Editor	Takže to jsem pořád já, reportér, ale protože vím, že po mně jdou, takhle rafinovaně jsem se zamaskoval. Byl to Ludvův nápad. Po decce denaturáku.
Hvězdička	Pokud byste se v tom nemohli vyznat, připomínám, že sempervivánské technologie změny identity umožňují změnit tvář i hlas, ale ne způsob vyjadřování.
Editor	A já, reportér, se až úzkostlivě snažím mluvit spisovně.
Stará celebrita	No, a já jsem maskovaná Marie. Hodlám těžit z pochybné popularity masky, kterou jsem si vzala. Ludvíka jsme nechali pod Blaníkem u počítače a pojítek.
Editor	A co provedeme s Xaverem?
Stará celebrita	Myslíš, maskovat ho? Proč? Jedině dobře, když ho někdo pozná.
Remarka	A takto maskování vyrazili naši hrdinové do badatelný Ministerstva vnitra, kde pro ně byly připraveny odtajněné spisy, týkající se Miroslava Mráze, alias Xavera, alias Šmuela Molcho, alias spolupracovníka Mirka, alias apolupracovníka Ředitele, alias agenta vojenské tajné služby Maxmiliána Tušla. Střih.
Krásný hlas	Konspirační byt Stb v Českých Budějovicích. Chvilí poté.
Remarka	Mráz si zapaluje cigaretu, údajný nadporučík Michl šustí papíry, kohoutek kape.
Xaver	<i>/v situaci/</i> Co mi chceš udělat, soudruhu?
Michl	To dost záleží na tobě, Maxi. Nebo spíš přeci jen Mirku?
Xaver	<i>/horlivě/</i> Mirku! Mirku!
Michl	Stěžoval sis na soudruhy z estébé Písek. Tak teď máme možnost si to vyjasnit mezi čtyřma očima.
Xaver	Uf, soudruhu. Vyděsils mě...
Michl	Já tebe? Ty nám děláš starost. Nemohl bys, prosím, dovéřit ten kohoutek? Už mě taky to kapání vody sere!
Remarka	Mráz horlivě vstane a s holí se belhá k výlevce.

Michl Vidím, že ti dali dohromady aspoň tu nohu!

Xaver Co já s ní zkusím! A kolikrát už jsem si i hůl pochcal. Ale nežehráám, ostatní dopadli hůř. Co to tenkrát bylo? Nastoupil jsem se soudruhy do auta a pak... nic si nepamatuju.

Michl Opravdu nic?

Xaver Výbuch. Ale kdo? Kde? Proč?

Michl Kam jste jeli?

Xaver Nevím.

Michl Co to bylo za operaci? Krycí název? Kódový číslo?

Xaver Ani ťuk.

Michl Kdo s tebou jel?

Xaver Soudruzi... ale kteří... nevybavuju si je.

Michl Co ti říká jméno Jaroslav Milíč?

Xaver Milíč, Milíč, nebyl to nějaký husita?

Hvězdička /odjinud/ Jan Milíč z Kroměříže, 1320 – 1374, náboženský myslitel a předhusitský reformátor.

Michl Miloslav Choc?

Xaver Choc... Choc... Počkejte! Ten vrah majora Schramma?

Michl Aha! Chytáme se... Major Pich - Tůma?

Xaver Předseda Svazu československých partyzánů, a... absolvent školy NKVD v Moskvě... a bezpečnostní odborník KSČ.

Michl Vávra - Stařík?

Xaver Soudruh, který zradil, emigroval, zverboval vraha Choce, plánoval únos soudruha majora Schramma. Už mi svítá!

Michl A sám major Augustin Schramm?

Xaver Hrdina! Položil život za vlast. Oběť Miloslava Choce.

Michl A proč ho chtěli unést? Proč ho Choc zastřelil – dva měsíce po sebevraždě ministra zahraničí Jana Masaryka?

Xaver Kdybys mě, soudruhu, zabil, na víc si nevzpomenu.

Michl Zabíjet tě asi nebude třeba, zdá se, že začítka se podařila...

- Xaver Prosím?
- Michl To byl jen takovej soudružskej žert.
- Xaver Ach tak... */Nuceně se směje./* A já už myslel... Co všechna ta jména? Jak to souvisí se mnou?
- Reportér */odjinud/* To bychom, vážení posluchači, taky rádi věděli. Jedna z legend o Mrázově činnosti u vojenské výzvědné služby hovoří o skupině vyšetřovatelů, kteří pochybovali, že vrahem agenta NKVD Schramma byl jiným agentem, Vávrou Staříkem zneužitý student Choc. Pochybovali, přestože Choc byl za tuto vraždu popraven. Tito vyšetřovatelé údajně narazili na horkou stopu, která dokazovala, že Schramm byl nejen přítomen pádu Jana Masaryka z okna Černínského paláce, ale že tam byl i se sovětskými agenty, řízenými generálem NKVD Bělkinem. Právě NKVD tak mohlo mít zájem na Schrammově likvidaci. Není člověk, není problém. Legenda dále vypráví, že jednou tito čtyři zvědaví agenti nasedli do služebního vozu a vydali se pátrat po skutečných vrazích majora Schramma. Přímé důkazy nemáme.
- Hvězdička Nepřímý důkaz je obsažen ve vzpomínkách teatroložky, která s Mrázem pracovala na sklonku jeho kariéry.
- Dramaturgyně */vzpomíná/* Hroznej člověk, fuj! Tehdy, v sedmdesátých letech, v Karlovarském divadle, byl Mráz schopnej udělat u baru za večer dvacet panáků vodky, stál, třásl se, občas mlátil holí do pultu, aby popohnal obsluhu, pořád jsme čekali, kdy padne, ale vydržel jako carskej oficír, belhal co chvíli na záchod, zpíval si – kupředu levá, pochcaná hů! No, a jednou jsem ho na tý temný chodbě potkala a on mě popadl tou svou chlupatou rukou a dejchl na mě alkoholovým oparem:
- Xaver */starý, ožralý/* Bojiš se mě, co? Taky máš proč! Já jsem nejspíš jedinej, co v týhle zemi ještě ví, kdo opravdu zabil majora Schramma. Jsou věci, vo kterej nemáš ani šajna!
- Dramaturgyně Udělalo se mi špatně z něj, z jeho doteku a dechu, ale kdo byl major Schramm, jsem nevěděla... Ptala jsem se pak staršího kamaráda, a ten zbled... Nikomu neříkej, zapřísahal mě, co ti v opilosti ta svině řekla, nikomu o tom ani slovo. Divila jsem se, ale on byl fakt vyděšeněj, a říkal mi – ty krávo, umřeli všichni, všichni jsou přece po smrti, co něco věděli o Schrammovi a Masarykově smrti... poslední umřeli v 68, když to začala partaj vyšetřovat a zabýval se tím Sviták. Vyděsilo mě to. Snažila jsem se Mráze vůbec nepotkat, ale byl to můj šéf...
- Reportér */vypráví/* Auto vyjelo a někde za Prahou, přes silnici natažené ocelové lano, zřítily se ze svahu, tři byli namísto mrtví, jen Mráz přežil, s pochroumanou nohou. Ale přímé důkazy o tom, jak přišel ke svému zranění, a zda to bylo zranění či jen následek špatně léčeného úrazu z dětství, ne, ty nemám.

Remarka Zpět do konspiračního bytu.

Michl */v situaci/* Mirku, dobře ti radím – zapomeň i na to, nač si možná ještě časem vzpomeneš!

Xaver */dtto/* Chápu, soudruhu nadporučíku, ale rád bych porozuměl...

Michl To byl rozkaz! Nebo ti musím připomenout tvůj slib? Tady! Čti.

Remarka */odjinud/* Autentický dokument.

Xaver */čte/* Prohlašuji, že chci spolupracovati s československou zpravodajskou službou dobrovolně a zavazuji se, že všechny mně dané úkoly budu plnit poctivě, svědomitě a čestně v zájmu vybudování a obrany lidově demokratické republiky a to ve stanoveném čase a podle daných směrnic. Svůj poměr ke zpravodajským orgánům a svou zpravodajskou činnost zachovám v nejpřísnější tajnosti.

Michl V nejpřísnější tajnosti... přede všemi... i sám před sebou.

Xaver Jsem si vědom vážných následků, které by mne stihly v případě porušení tohoto závazku. V Praze, dne 29. IV. 1949. Jméno: Mráz Miroslav. Krycí jméno: Maxmilián Tuší

Michl Je to tvůj podpis, Mirku?

Remarka */odjinud/* Prudký stříh.

Krásný hlas Badatelna Ministerstva vnitra v Praze v Ulici na Strouze.

Xaver */starý, v situaci/* Tady ale žádnéj podpis není!

Stará celebrita */maskovaná Marie, šeptá/* Nemůže být, je to jen opis, který si estébé pořídilo do vašeho spisu.

Editor */maskovaný Reportér, do mikrofonu/* Vážení posluchači, hlásím se vám z opravdu zvláštního místa. Kdybyste tu byli, viděli byste, jako já, jen tři řady stolů, u každé z nich šest míst, lampičky, tři čtečky dokumentů na mikrofiších, hlavy badatelů skloněné nad hromadami papírů, které zbyly po desetiletích pilného úřadování Státní bezpečnosti.

Xaver */vykřikne/* Opis nic nedokazuje!

Remarka */odjinud/* Lidé v badatelně zvedají hlavy a pohoršeně syčí.

Stará celebrita */šeptá/* Musíme potichu. Co vám říká jméno Jaroslav Milíč?

Editor */stejná hra jako výše/* A přitom, vážení posluchači, tento profánní prostor jako by nabýval téměř náboženského rázu, je to vstupní brána do síní utrpení, do pekel, jimž procházely rodiny mnohých z vás, do tajemství, která měla spát, ale probouzejí se k životu.

Xaver */starý, šeptem/* Milíč... nějaký husita? Počkejte! Vybavuje se mi Jaroslav Milíč, třináctý okruh, páté oddělení... Co to znamená?

Stará celebrita */vykřikne/* Ono to zabírá! Paměť se vrací!

Remarka */odjinud/* Další vlna pobouření. */Děje se ve zvuku./*

Stará celebrita */nahlas/* Promiňte, promiňte. */Šeptem/* Byl to váš řídicí orgán. Řídicí orgán agenta Maxmiliána Tušla, abych byla přesná. Tady, ve spisu tajného spolupracovníka, se o to sám zmiňujete...

Editor */stejná hra/* Jako bychom ve vzduchu cítili něco numinózního, jako by se k životu probouzely strašlivé bohyně Erýnie, jež starým Řekům symbolizovaly výčitky svědomí.

Xaver */starý, rozčiluje se, postupně do křiku./* Tohle že mám být já? Samej nesmysl... Jakýpak spolupracovník Ředitel, svazek uzavřenéj v roce 1973? Jakýpak udání na Otu Ornesta, Ester Krumpachovou – jak bych já... proč bych... Nechápu.

Stará celebrita My taky ne. Proto si, prosím, vzpomeňte!

Xaver Nebo tady! Svazek Mirek. Co že jsem? Expert na boj proti sionismu a trockismu? A tady. Udání na Neumanna! Na vlastní mámu! Na strýce Fialu...

Stará celebrita Vzpomenete si – na Václava Fialu?

Xaver Jak bych si nevzpomněl! Byl jsem přece u něj po válce v zrekvírovaný německý fabrice – žili jsme si jak prasata v žitě – proč bych ho bonzoval?

Editor */dtto, nahlas/* To je to, co právě chceme pochopit!

Remarka Rozruch v sále a projevy nevole narůstají.

Stará celebrita Vidíš! Vzpomíná si. Funguje to!

Editor */dtto/* Jsi skvělá, Marie! Jsme zachráněni!

Stará celebrita Ty jsi zachráněnej! Máme protilék.

Xaver Nebo tady? Co to na mě šijete? Maxmilián Tušl! Vyšetřovatel Maxmilián Tušl. Zvláštní jednotka. Hledali jsme skutečného vraha majora Schramma, Choc byl oběť, už jsme měli indicie, a pak, pak... Klid, Maxi, klid... pak to auto... a výbuch! Ne!

Stará celebrita Uklidněte se... Stoupá mu tlak!

Xaver */v panickém ataku/* Ne! Já nejsem trockista! Nespolupracuji s Vávrou – Staříkem. Věřím sovětským poradcům! Za všechno může Choc! To on je viník, ne oběť zpravodajských her, on, student Choc, vrah Choc, on!

Remarka	A Xaver omdlí, hlava mu spadne do spisů.
Editor	<i>/Reportér/</i> Co je s ním?
Stará celebrita	Říkala jsem ti – je to neodzkoušený lék.
Remarka	A ve fonendoskopu je slyšet, co děje uvnitř Xavera, jak tam v jeho mysli od otevřených spisů v badatelně povstávají Erýnie a míří na něj prstem!
Tři Erýnie	Vidíme ve spisech, ve spisech o svých blízkých, tvé jméno i všechny tvé tajné identity, byl jsi to ty, kdo vlákal je do pastí a udal, to ty jsi způsobil v naší rodině zkázu, tvé křivé slovo škodilo, ničilo, zabíjelo.
Xaver	Nechte mě! Nechtě mě. Jsem starej člověk!
Herečka	<i>/jako Erýnie/</i> Viním tě, že jsi udal mého strýce v Písku. Byls to ty, zdroj Mirek, tady stojí, zdroj o mém strýci uvedl, že jako prvorepublikový četník vstoupil do KSC v roce 1945 jen z konjunktury, že tvrdí o výše postavených soudruzích, že spolupracovali s gestapem a proto je teď má sovětská tajná služba v hrsti a že sám aktivně dodává informace do Londýna... zatkli ho, vyšetřovali, poslali do Jáchymova, po amnestii se vrátil nemocný a záhy zemřel. Viním tě! Zvu tě k poslednímu soudu!
Xaver	Z čeho mě viníte? To ne já, on se přece vyjadřoval – v rozporu z tehdejší bezpečnostní doktrínou lidově demogatického státu.
Lída	<i>/sama za sebe/</i> Viním tě za kolegu od divadla, jehož synovce jsi jako agent ve vlaku provokoval tak dlouho, až se přiznal k tomu, že doma všichni čekají, že to tu brzy praskne a že mají někde schované neregistrované myslivecké flinty... Pak ses s ním nechal zavřít přes noc, předstíral, že jsi taky oběť... on udal vlastní rodinu a když pro ně pak přišli se zbraněmi a se psy, neunesl to, spáchal sebevraždu. Viním tě!
Xaver	A kdo moh tušit, že je tak outlocitnej? Jak by to tehdy dopadlo, kdyby se tady každě ozbrojoval? To byly zákony, ne já...
Dramaturgyně	Viním tě, že jsi sloužil jako falešný převaděč! Když se po únoru 48 zavřely hranice, bylo vaším úkolem vyprovokovat osobnosti spjaté s bývalou demokracií a nabídnout jim cestu za hranice. Dlouho jste je vodili za nos, až si připravili to nejnějnější, své peníze, šperky, svá nepublikovaná díla, své patenty a projekty. Pak jste je naložili do auta, převáželi sem a tam, nechávali přestupovat, až konečně jste jim řekli – jsme na čáře, běž ještě pár metrů tímhle směrem, tam už je Německo a americká zóna. K tomu ses propůjčil! A za údajnou čárou byla údajná služebna údajné US Army, pravá whisky a chesterfieldky, tam údajnému důstojníkovi emigrant všechno vyklopil a předal. Pak jste se všichni tomu důvěřivci dlouho smáli, bylo to v Brdech, kdepak u státních hranic, dostal železka a pak oprátku či doživotí... Viním tě z podílu na vraždách těch lidí. Zvu tě k poslednímu soudu!

Xaver	To byla studená válka a oni byli na opačný straně fronty! Odkdy je voják v bitvě vrah?
Stará celebrita	<i>/tedy Marie/</i> Probírá se... Volej Ludvíka. Ať připraví ošetřovnu.
Xaver	<i>/probírá se/</i> Já nechci, abyste mi vraceli mou paměť. Já si to nepřeju. Já vám to zakazuju! Počkejte, až znovu vyhrájeme! Teď, když už víme, kde jsme udělali chyby, zatočíme s váma pořádně!
Remarka	<i>/odjinud/</i> Prudký stříh.
Krásný hlas	Konspirační byt Stb. Vzápětí.
Michl	Tak, teď k tvým stížnostem na soudruhy v Písku. Jak to bylo?
Remarka	Autentický, strojem psaný dokument.
Xaver	<i>/jako oficiální prohlášení/</i> Od roku 1944 působil jsem jako herec v různých divadlech zejména v Čechách až do roku 1949. Posledně jsem působil v Realistickém divadle v Praze. V té době jsem také vstoupil ve styk s orgány vojenské zpravodajské služby. Na popud mého ŘO vystoupil jsem ze svazku divadla, abych se mohl lépe věnovati spolupráci.
Reportér	Ale zkuste něco v divadle utajit! Bývalý Mrázův kolega vzpomíná:
Starý herec	<i>/ze záznamu/</i> To bylo něco! Manželka tehdejšího ředitele Škody, Soňa Neumannová, větší soudružka, než herečka, se na schůzi na konci sezóny dojala a cábila: „Soudruzí, takovej herec, talent jako soudruh Mráz – a on nás opouští! Ale musíme to pochopit – odchází do tajných vládních služeb!“ Dnes je to k smíchu, ale tehdy? Sám jsem viděl, v šatně, že má v kapse saka pistoli... Blbec! Nosil to tak, aby si všichni všimli. No a jeden kolega herec, takhle jednou na podzim na Václaváku vidí Mráze, jak strašně nenápadně za někým jde, zastavuje se, když on se zastavil, prostě, sleduje ho. A kolega na něj přes celej Václavák křičí: „Nazdar, Mrází? V práci, práci? Jak se vede, tajnej vládní zvěde!“ Mráz na něj vztekle mával rukou - jako že ne, já tady nejsem, neznáme se... A pak hrozil pěstí... A pak ho léta v Praze nikdo nepotkal.
Remarka	Konec záznamu. Pokračuje Mrázův strojopis ze svazku Mirek.
Xaver	<i>/oficiálně/</i> Pracoval jsem až do r. 1950 v červenci, kdy jsem pro nemoc přerušil se svým orgánem styky a požádal jej, aby mne umístil mimo Prahu k nějaké kulturní práci. Podotýkám, že jsem byl léčen ve vojenské nemocnici Střešovice a po svém vyléčení byl jsem umístěn do Písku, kde jsem začal pracovat jako kulturní referent SČSP okresního výboru v Písku.
Hvězdička	<i>/odjinud/</i> Svaz československo-sovětského přátelství, masová organizace sloužící sovětizaci české a slovenské populace.
Xaver	<i>/stejná hra/</i> Vzhledem k tomu, že orgánové od vojenské zpravodajské

služby se nemohly osobně dostavovat do Písku, obrátil jsem se na Stb Sušice, kam jsem později také dával zprávy. Takhle to se mnou bylo, soudruhu nadporučíku.

- Michl Proč jsi přerušil styk se soudruhy v Písku?
- Xaver Neměl jsem k nim důvěru! */Oficiálně/* Ze dvou pramenů jsem se dozvěděl, že na Stb v Písku není vše v naprostém pořádku, proto jsem se rozhodl předat poznatky Stb Sušice.
- Michl Ale do Prahy sis stěžoval i na soudruhy ze Sušice! Bdělost je hezká vlastnost, ale – pamatuj – horoucí srdce, chladné ruce!
- Xaver Nepomohli mi! A nepřítel je všude, všude kolem nás. Kdyby nebyl, kdyby vše v jednom kuse nesabotoval a nerozvracel, už dávno by byl všeho dostatek a nic by nemuselo být na příděl. */Oficiálně./* Na základě rozhodnutí Stb Písek jsem byl propuštěn z práce pro československo-sovětské přátelství...
- Michl Počkej. Trochu silný kafe! Obviňuješ snad soudruhy?
- Xaver Byl jsem propuštěn na základě kádrových závad, které jsou, že mám strýce v Americe, který je však trestán pro neamerickou činnost, že jsem dvakrát rozveden, a že jsem nemocen – tj., že mám bolavou nohu a nemohu chodit na pobočky do vesnic...
- Michle */s rostoucí netrpělivostí/* A co s tím má Sušice?
- Xaver Prosil jsem je, ať se mne zastanou! Ale oni se klidně dívali, jak mě – v osmadvaceti – ženou do invalidního důchodu!
- Michl Tak to shrňme, Mirku... Bonzoval jsi písecký v Sušici, sušický v Budějovicích a budějovický v Praze!
- Xaver Bonzoval? Kdybys věděl, soudruhu, to, co já...
- Michl Tak dobře. Co víš? Mluv. Ale stručně.
- Xaver */oficiálně/* Od Petříčka – fotografa, bytem Písek, Karlova ulice, jsem se do dozvěděl, že k němu docházejí členové Stb a jiné osoby zhlédnout pornografické filmy, které sám vyráběl.
- Michl Malé ryby. Dál!
- Xaver */dtto/* Při té příležitosti mi sdělil, že by mohl vyprávět o pravém smýšlení lidí exponovaných ve straně, když se u něj opíjeli. To se týká pochopitelně i důstojníků Stb a armády.
- Michl Nic konkrétního. Ještě něco?
- Xaver */dtto/* Při té příležitosti jsem se jmenovaného tázal, proč toto nepředá Stb. Tento mi odpověděl, že jim nevěří. Odůvodnil to tím, že jednou po pouštění pornografického filmu se všichni opili a byly vedeny rovněž protistátní hovory. Dva důstojníci armády tehdy Petříčka žádali, aby

vstoupil do ilegality, nabízeli mu částku asi 20.000,-Kč. Ten celou záležitost udal na Stb v Písku.

Michl A dobře udělal. Takže, vyřízeno?

Xaver */dtto, ale už hodně hekticky/* Jenže, po procesu s uvedenými důstojníky bylo jméno Petříčka hlášeno v západním rozhlasu jako udavače! Toto jmenovaného utvrdilo v tom, že hlášení nebo zprávu mohl podat někdo z příslušníků Stb Písek, kteří znali, kdo případ ohlásil. A kromě toho Vavroňová a Sedlický...

Michl */zmáhá ho to/* Zadrž. K těm se ještě dostanem.

Hvězdička */odjinud/* Nedostaneme. Tyto části spisu byly skartovány už v padesátých letech.

Xaver Když jsem ještě působil jako kulturně propagační referent na OV SČSP v Písku, byl jsem zaměstnán společně s Paťkem na stejném pracovišti, o kterém jsem zjistil, že nemá naprosto kladný poměr k dnešnímu lidově demokratickému zřízení. Jmenovaný se stal členem strany po revoluci 1945.

Michl No a? To se nás stala většina!

Xaver */chrlí/* Neuznává ruských komunistů, staví se za koncepci trockistů. Jednou v rozhovoru prohodil jmenovaný o straně KSČ, že tato je prolezlá skrz naskrz agenty gestapa, a tudíž by se nerad příliš exponoval. Při tomto také řekl, že by mohl ukázat na spoustu lidí, kteří udávali gestapu.

Michl I na něj brzy dojde!

Xaver Dále prohlásil, že všichni sovětští občané na tomto území pracují jako rozvědka NKVD. Jako důkaz mi uvedl bělogvardějce Kiriuskina, nyní profesora průmyslové školy v Písku. Tento v době okupace pracoval v Brně pro německou zpravodajskou službu proti Sovětskému Svazu. Po revoluci přestěhoval se do Písku a obdržel rovněž sovětské státní občanství.

Michl Do toho nikdo z nás nebude strkat nos! Říkals přece, že věříš sovětskejmu poradcům!

Remarka Ozve se konspirační zaklepání na konspirační dveře. Netrpělivý Michl vyskočí a hned otevře nadstrážmistru Bártovi, který stojí na dveřmi s instalátérskou brašnou.

Bárta */v situaci/* Soudruhu nadporučíku...

Michl Nejmenovat! Kde jste byl tak dlouho? Myslel jsem, že mě těma řečma umoří!

Bárta Nikde neměli koudel... Asi sabotáž zásobování...

Michl Sepište s ním vázací akt. Co jsem se potřeboval, vím. Krycí jméno –

	Max?
Xaver	Ne! Mirek! Mirek!
Michl	No proto! Čest, soudruzi!
Bárta	<i>/datluje/</i> Jelikož Mrázovi bylo všechno jasné, byl pohovor s ním skončen. Při odchodu z konspiračního bytu mu byly opět dány brýle a sundány ve městě, po odjezdu z budovy. Během zpáteční cesty nebylo o služebních věcech hovořeno. Mráz podotknul, že on nespolupracuje z nezištných důvodů, ale že z toho chce čerpat psychologické momenty o přetvořování lidské společnosti pro svou knihu. Styk s Mrázem za účelem vázání byl navázán v 5.00 a ukončen v 18.00 hod. Nstrm. Bárta Miroslav vlastní rukou, České Budějovice, 16. února 1953.
Remarka	Střih.
Krásný hlas	Před klášterem Sempervivánů pod horou Blaník. Chvilí poté.
Remarka	Maskovaný Editor a maskovaná Marie přivázejí Xavera, který je od incidentu v badatelně stále v katatonickém stavu. Kvílení brzd.
Stará celebrita	<i>/Marie, v situaci/</i> Co se děje? Proč tu stojí Fábie Českého rozhlasu?
Editor	<i>/Reportér v situaci/</i> Nevím. Je to vůz, který používá můj šéf. Jsme dekonspirovaní. Mizíme?
Stará celebrita	Všechny léky mám vevnitř. Když odjedem, zahynete oba.
Editor	Musíme dovnitř, ale opatrně. Nesu ho. Kryj mě.
Remarka	Opatrné kroky kamennou chodbou.
Hvězdička	<i>/přes to/</i> Nadstrážmistyně Stb Helísková hlásí v roce 1953: Důvěrník Mráz, který nám podal několik zpráv o osobách s podezřelou minulostí, se vrátil před několika měsíci z ústavu pro nervově choré, jelikož byl pracovní předtím příliš zatížen, čímž nervově se úplně zhroutil. Proto všechny jeho zprávy, dokud nebudou ověřeny, je nutno bráti s rezervou. Je docela možné, že údaje jsou výplodem jeho dosud nevyřešené nervové soustavy.
Remarka	V rytířské síni pod Blaníkem zní rozhlas. Vysílá se.
Stará celebrita	<i>/z vysílání/</i> ...Podáváme na pravém cibuláku a jíme stříbrným příborem. Dobrou chuť. A nezapomeňte – lanýži nešetřit, dodají křepelkám ten pravý šmak!
Editor	<i>/Reportér v situaci/</i> Co se to tady děje!
Editor	<i>/Editor v situaci/</i> Unesli mě! Pomoc!
Esoterik	<i>/chlubí se v situaci/</i> No – neměl jsem právě do čeho rejpnout, tak jsem si řek, vole, vylákáš ho sem a začneš vydírat Stíny. Nepřehnal jsem

to? Já vidím dvakrát.

- Stará celebrita /Marie/ Rozhodně přehnal. Ale Petrův šéf tu dvakrát je, protože jsme maskovaný!
- Editor /Editor/ Takovej blázinec!
- Editor /Reportér/ Ludvo, já bych tě nejradši...
- Stará celebrita Co jsi to, proboha, Ludvíku proved? Snad jsi mu taky neaplikoval? Mor zapomnění...
- Esoterik No... jak se to vezme!
- Editor /Editor/ Píchal do mě něčím! Bolelo to kurevsky!
- Editor /Reportér/ Panebože! Tohle je ale dopuštění! Pěkně to ta Blanka refrešla a naspídovala, aby to šlo lidem lépe do uší.
- Esoterik Klídek, volové. Počítám, že do hodiny začnou Stíny vyjednávat! Dají nám protijed – a všechno bude v cajku.
- Editor Blanko! Blanko! Slyšíte mě? Výjimečně s Petrem souhlasím! Tohle už jste vážně přehnala!
- Remarka Konec páté kapitoly. Pokračování příště. Gong.
- /Což se děje i ve zvuku./*

6. kapitola

Myši a hvězdy a zase myši

Reportér
Editor
Elévka

Remarka – Scénická poznámka
Hvězdička - Poznámka pod čarou
Krásný hlas – Krásný rozhlasový hlas

Xaver
Esoterik Ludva
Spolužačka Marie, lékařka
Starý herec
Cizí hlasatel
Vetchý posluchač
Politická vězenkyně
Chór jako postavy ze hry Myši a hvězdy:

Jana /ve 3. kapitole Fialová/
Luděk /ve 3. kapitole Neumann/
Karel /ve 3. kapitole Mráz/
Lakatoš

/Znělka sestavená ze znělek, stejná, jako v 1. kapitole./

Krásný hlas Český rozhlas uvádí zvukový román Jana Vedrala Xaver s podtitulem Český rozhlasový příběh dvacátého století. Kapitola šestá: Myši a hvězdy a zase myši.

/Gong./

Elévka */volá velmi nejistě/* Haló! Petře! Šéfe! Kde jste kdo?

Krásný hlas */ohlašuje/* Budova Českého rozhlasu, kancelář editora denního vysílání, 16 hodin 23 minut.

Elévka */nejistě/* No dobrý, hustej fór, dostali jste mě, fakt, ale teď už se neschovávejte a vylezte...

Remarka Elévka je v celé sekci denního vysílání sama.

Elévka Za chvíli jdeme do vysílání... Je tu někdo?

Hvězdička Není. Reportér Petr i jeho editor jsou oba vězněni pod Blaníkem, kde se, jak se zdá, protínají všechny příběhy tohoto prapodivně vyprávěného románu, v němž se nevyznám už ani já, jeho vysvětlivka.

Elévka Tak kde jste kdo? Bude průser. Super. Co mám dělat?

Remarka Bezradně usedá a s nadějí se dívá na mlčící telefon. Nástěnné hodiny odtikávají blížící se začátek relace.

Krásný hlas Ale vysílat se musí.

Hvězdička Měli bychom jí pomoci. Vždyť zatím propadla rozhlasu jen maličko. Ještě v ní zbývá tolik lidského...

Remarka Zazvoní telefon. */Děje se./* Elévka po něm hned skočí.

Elévka */do aparátu/* Haló! Tady nikdo není!

Krásný hlas */z aparátu/* Omyl. Vždycky se někdo najde. Blanko! Poslouchej mě.

	Jdi a vysílej!
Elévka	To se řekne, ale nic není připravený...
Krásný hlas	Improvizuj! Jede se dál, pořád dál...
Elévka	Haló? S kým to mluvím?
Krásný hlas	Zde neviditelný herec!
Hvězdička	Neviditelný herec je název oblíbené posluchačské ankety...
Krásný hlas	Sedím vysoko, vidím daleko. Nevidíš mě, ale já tě sleduju.
Elévka	Blbý vtipy... Totiž, že by... Pan šéfredaktor?
Krásný hlas	Dívej se výš! A hlavně, Blanko – jdi a vysílej.
Elévka	Sám pan generální?
Krásný hlas	Co na tom teď záleží. Oba jsme jen rozhlasáci a víme, že program se nesmí zastavit. Proto... jdi do studia. Hned!
Elévka	Jasně! Jsme oba nějací rozhlasáci! Provedu!
Remarka	Zavěsí a sprintuje do studia. Ozve se znělka.
Krásný hlas	<i>/součást znělky/</i> Co den dal! Posloucháte zpravodajský souhrn Českého rozhlasu. S námi vždycky víte, co je důležité!
Elévka	<i>/vysílá/</i> Dobré odpoledne, od mikrofonu vás zdraví Blanka, a hned aktuálně přepojuji na našeho reportéra do mobilního vysílajícího stanoviště Blaník. Dobrý, ne? Blanka z Blaníka.
Reportér	<i>/reportážní vstup/</i> Vážení posluchači – o něčem jsem vám chtěl... něco tady na těch páscích a v poznámkách pro vás určitě mám, ale nemůžu si vzpomenout. Aha! Tady čtu... Xaver! <i>/Lekne se. Ozývá se pištění myší, stále sílí./</i> Co to je? Do háje, do háje, do háje! Myš! Fuj! Myši mi běhají pod nohama! Rozkousaly xerokopie odtajněných spisů estébé, které jsem si pořídil... proč? V čem jsem se to hrabal? Pomoc! Nakazili mě morem, morem zapomnění! A infekce postupuje!
	<i>/Signál se tříští, Elévka vstoupí do vysílání ze studia./</i>
Elévka	Vážení posluchači, jak sami slyšíte, spojení s naším reportérem není úplně v pořádku... Ani reportér není úplně v pořádku... Navíc tu není ani odpovědný editor...
Remarka	Interferencí prolne na vlnu signál vojenské vysílačky.
Cizí hlasatel	Halo, halo, zde stanica Ftava, jedine objektivne fysiání fetěre, némlich, f eteru. K fyfaženiu nefyfaženostii fysilame nyní na přžani devjanosto devadesáti Pragováku... <i>/Ztrácí se./</i>

- Elévka Tý pako! Co to bylo?
- Hvězdička Takhle nějak znělo vysílání armád Varšavské smlouvy, když v srpnu 1968 vtrhly do Československa. Navzdory záměrům okupantů se tehdejšímu řediteli Hoffmannovi nepodařilo rozhlas paralyzovat, vysílalo se dokonce ze záložních pracovišť... A tak se cizí vojska pokusila o vlastní program...
- Elévka No jo. Ale co já s tím?
- Remarka Interferencí se opět vrací záložní stanoviště Blaník.
- Reportér */ozve se zkresleně/* Voláme všechny veřejnoprávní posluchače! Chraňte nás! Nenechejte si nás vzít! Naše vysílání bylo přerušeno pirátským stínovým vysíláním.
- Cizí hlasatel V imeni tavaryšcej Lenina i Gottwalda – socialismus pabedit!
- Elévka Honem, jak se to říkává... Jo... Spojení kolísá, problém je někde na linkách, a proto nyní dopravní servis!
- Krásný hlas Všechny komunikace jsou jako vždy neprůjezdné, na pětce. Vážení posluchači, prosím, v žádném případě nechodte k budově Českého rozhlasu a hlavně – neozbrojujte se, jako v roce 45 nebo 68 či 89! Tento boj se neodehrává fyzicky, ale virtuálně v éteru! Neodehrává se ani v této chvíli, ale už léta.
- Hvězdička Toto vše je jen součást hry, kterou posloucháte, nikoli skutečnost. Teprve hra, kterou právě posloucháte, je součástí skutečnosti, kterou žijete. Podobné přepínání vysílacích stanovišť jste už zažili, třeba v případě takzvané televizní krize. Škoda, že nemůžete vidět tu skupinu předních českých mravních autorit, jak s trikolorou na klopě a patetickými obličejí stojí za naší elévkou ve studiu co pevný val veřejnoprávnosti.
- Elévka Kecy! Právě že tady nikdo nestojí, že jsem na to sama!
- Hvězdička Samozřejmě, že tu nikdo nestojí, protože jednak je to, jak už jsem řekla, jenom hra, zejména však, protože nikomu, koho při tom není pořádně vidět, nestojí za to za něčím či někým stát.
- Elévka Tak to se taky nepovedlo. Sorry, vážení. Teď mělo být posezení s celebritou u mámina kafáče a pak písničky na přání, ale není ani celebrita, ani kdo by s ní poseděl... A tak pro jistotu sáhneme do konzerv, jak mě to učil náš editor, a pustíme si hudebně literární pásmo Blaník, místo národních snů a nadějí. Úřad telekomunikací sice varuje, že na naše frekvence se pokouší vstoupit svým vysíláním hned dva silné vysílače, ale snad se to neposere. Přeji vám hluboký zážitek...
- /Ozve tóny Smetana a pastózní hlas Starého herce./*
- Starý herec */čte/* Poslyšte prorocství slepého mládence, prorocství staré a

vznešené, k němuž se věrní Čechové vracejí vždy, když je jim nejhůře... Hle, Blaník, hora v hávu tmavého lesa, jenž splývá jí od temene po všech bocích.

/Do Smetanových tónů interferencí prolne Reportérův hlas./

- Reportér */v situaci/* Haló! Slyšíte mě! Tady vysílač pod Blaníkem. Pokračujeme v přímém přenosu... Pomozte! Je tu mor!
- Esoterik */dtto/* Nevolej je! Ještě nám tu z toho udělají technoparty!
- Reportér */dtto/* Ludvo, ty už jsi zase pod obraz.
- Esoterik Jsem slaboch. Důvěrně: taky tady vidíš myši?
- Reportér Nemají respekt. Vlezou všude. Asi se přemnožily.
- Esoterik Zaplaťbůh! Jen další apokalyptický znamení. A já se hned děším, že mám zas delirium.
- Reportér Kde je Marie?
- Esoterik Maká v alchymistický laboratoři na protiléku.
- Reportér Cítím, že mi už moc času nezbývá. Rozpadá se mi paměť.
- Esoterik Nezmatkuj. Je to jistěný. Stíny se nakonec poserou a vydaj nám antidotum, jen aby zachránily tvýho šéfa! Zesil rádio. Ať neprošvihnem signál, že s náma chtěj vyjednávat.
- /Vyjede Smetanův Blaník a do něj patetická četba./*
- Starý herec Na temeni Blaníka zříš ve stínu jedlí, buků a smrků pradávne kamenné hradby, většinou sesuté. Ale pod hradbami, v hoře samé, dřímají ozbrojení rytíři, svatováclavské vojsko, dřímají a čekají, až budou do boje povoláni.
- Krásný hlas */přes Smetanovu hudbu/* Na jiném místě pod týmž Blaníkem. Alchymistická laboratoř. Xaver neklidně dřímá na ošetřovatelském lůžku. Marie v bílém plášti pobíhá mezi tyglíky a křivulemi. Editor je přivázaný s roubíkem v ústech.
- Marie */v situaci/* Už jste vzhůru? Počkejte, vyndám vám roubík!
- Editor */dtto/* Skandál! Takhle zacházet s veřejnoprávním publicistou.
- Marie Kam vás bodnul?
- Editor Teď jsme měli vysílat příjemné posezení s celebritou nad maminčiným kafáčem, a místo toho – slyšíte? Do prdele.
- Marie Kam vás ten cvok Ludva bodnul?
- Editor Každá minuta klasické hudby nás stojí poslechovost!

Marie Stačí, že máte mor. Nemusíte ještě dostat žloutenku!

Editor Odvažte mě a já nahlásím, že jste s námi spolupracovala...

Marie Nebo snad dezinfikoval jehlu?

Editor Ve jménu veřejnoprávnosti! Chcete přijít o diplom?

Marie Ludvík je docela čuně. Měl rukavice? Umyl si aspoň ruce?

Editor Vždyť říkám. Bodnul mě do zadku. Přes kalhoty!

Marie Ukažte... Ano. Nepochybně neumyl. Hezky se to zanítlo.

Editor Smetana je úplně mimo formát naší stanice! Au...

Marie Odeberu si trochu krve na rozbor. Klid. Ještě náplast.

Editor Okamžitě mě pusť, ty náno!

Marie Ztraceně! Škrábla jsem se. Takže teď máme ten mor oba dva.

Editor Jakej mor?

Marie Ten váš. Stínovej. Mor zapomenutí.

Editor Ty krávo naivní! Jsem imunní!

Marie Máte příliš silnej voxapeal!

Editor Co myslíš, že nás nevytrénovali? To máš jak očkování proti neštovicím. Já se zapomínáním nechal nakazit několikrát... v malejch dávkách... Vždycky, když jsem měl v životě někam postoupit, musel jsem na něco zapomenout... zapřít se a zapomenout na to, co jsem byl... stát se tím, co ze mě chtěli mít... na mě už jed dávno nepůsobí!

Marie Zůstaň dokořán, ty držko rozhlasová zlatousta... Dostaneš roubík! Pozor, ať si nepřekousneš jazyk! Jinak vykrváčíš.

Editor Jak můžu něco zapomenout, když si nic pamatovat nechci?

/Jirásek se Smetanou naplno./

Starý herec */vytrvale/* Pod skalnatým vrcholem Blaníku, ve východním svahu je skála v podobě lomeného oblouku. Tam je vchod do hory, tam také prýští pramen. Z něho napájí blaničtí rytíři své koně, když čas od času za svitu měsíce vyjedou na palouk pod horou. Za takové noci zaléhá do okolí temné dunění, ztlumený rachot bubnů i polnice hlas. K ránu zase rázem vše utichne a zmizí v tajemném lůně hory. Blaník uzamčen, vážně, až zachmuřeně zří na osamělou, do světa odlehlou krajinu...

/Pořad je zastaven uprostřed taktu a slova. Entropie narůstá./

Esoterik

/Euforicky/ Haló, haló, zde svobodný vysílač, hlas mládí, který nám zkruvili bolševičtí normalizátoři! S okamžitou platností přestáváme vysílat pořady pro bejvalý udavačky z uličních vejborů a strejce z lidovejch milicí, co se tak rádi producírovali s nabitejma samopalama. Já jim dám posezení s celebritou u mamínčina kafáče! Upírám jim nárok na veřejnou distribuci jejich normalizační zábavy, při který stejně jen teskně vzpomínaj, jak se nám srali do životů. Vracej se do mládí a ke všem těm svejm špinavostem – a nechávaj si k tomu vyhrávat a vyprávět zestárlý šašky, co jim vždycky rádi sloužili. A týhle sračce říkaj laskavej humor a pohoda! Nechutný! Začínáme vysílat bigbít! */Prudce vyjede skladna skupiny Collegium musicum, skladba Homage a la J.S.Bach./* Vzpomínáte, starý páky? Kdy jsme se to tam sešli, v Lucerně, v roce 71 či 72, na posledním velkým rockovým koncertu Blue efekt a Collegia musica...? Tak tam nám začali definitivně zatínat tipec, vzpomínáte? Byla to estébácká provokace, plná pasáž lidí, nechtěli pouštět dovnitř, že někdo dal do oběhu falešný lístky... Když už tam byla tlačenička, údajně někdo z nás, prej závadový mládeže, prohodil sklem vejkladu někoho jinýho prej závadovýho, jasná provokace, říkám vám. Před Lucernou tenkrát střepy, krev, zmatek, přijely švestky... nebo to už měli policajti zelený uniformy? – chtěli nás vytlačit – stříkali na nás slznej plyn – ale lidi se nějak prorvali kordónem tajnejch, co se tvářili jako pořadatelé, až do Lucerny – přecvakaná Lucerna - lidi – s lístkama – bez lístků - všichni brečeli, v reflektorech byl vidět ten slznej plyn – na pódiu Marián Varga, dvě flašky červenýho na hammondech, a začali hrát a bylo to božský a bylo to silný... a bylo to naposled... pak už jen ty vaše normalizační poupata, malovaný džbánky, holky z vaší školky, když se podaří, co se zdařit má... Kdo nám to vrátí? Kdo? Kurvy, kurvy zasraný... s hvězdičkama ve klopách...

Reportér

To nemůžeš! To nesmíš! */Hudba vypadne, zjevně se přetahují u mikrofonu./* Omluvte kolegu za nevyváženou upřímnost, ale on patřil k těm máničkám, které policisti chytali a stříhali a nakládali do antonů a vyváželi daleko za město, kde je nechávali zmlácené bez dokladů a prostředků, ať se dostanou zpět, jak chtějí, a zavírali je na záchytkách a strkali do blázinců a preventivně za katr na dva dny, a típali si o ně cigarety, to všechno se de facto dělo, ale nic z toho se dnes nepodaří prokázat... takže nic z toho se nestalo de jure, proto se na to na všechno má vyváženě zapomenout, jen kolega občas ujíždí, odpusťte nevyváženost!

Elévka

Vážení posluchači, vím, že čekáte na posezení s celebritou u mámina kafáče, či jak se ta ptákovina jmenuje, a mám dobrou zprávu. Podařilo se nám odpojit nelegální vysílač Blaník, a tak snad můžeme aspoň začít hrát na přání.... Ne!

Cizí hlasatel

Halo, halo, zde stanica Fltava, jedyne objektivne fysílání fetěre. Wir senden jetzt programu Xavera autenticznego!

/Hudba z autentického materiálu./

- Hlasatelka A teď – hovoří Xaver.
- Autentický Xaver Dobrý den. Až někdy uslyšíte bílého elegantního Američánka vykřikovat, že se mu ve Spojených státech roztahují negři, připomeňte tomuto jenkyovi, že jeho pradědeček v roce 1790 přitáhl v železech do Států 698 00 černých otroků z Afriky...
- /Brutálně přerušeno./*
- Elévka Vážení posluchači, zde opět Český rozhlas... Už fakt těch poruch bylo dost. A místo kafáče tu máme váš první telefonát
- Xaver */starý/* Haló... Tady Xaver, tady Xaver, probudil mě z vysílání můj starý hlas... všichni spí. Jsem pod Blaníkem a všichni tady spí. Všichni usnuli, jen já se probudil! Tady Xaver, halóoo...
- /Ozve se zpětná vazba./*
- Elévka Ztlumte si, prosím, přijímač, jste ve vysílání.
- Xaver Ano... ano, jistě, hned. Je to možný? Jsem tedy zase ve vysílání! Tolik let, tolik vody... Vzpomínáte si na mě? Já jsem si na sebe konečně vzpomněl. To jsem já, já jsem Xaver, dobrý den. Opustil jsem tuto zemi v roce 1980, poté, co se mi otevřely oči, pak jsem opustil i tento svět, poté, co mi oči naopak zatlačili... ale teď se k vám vracím, vzpomínky se mi vracejí, všechno se vrací, zase mám mikrofon u úst, zabarikádoval jsem se ve studiu, teď už vás neopustím. Lidi, jak se máte? Hodně se toho za ten čásek změnilo? Vybudovali jste už komunismus? Beztrždní společnost? A já – co já? Znáte mé dílo? Čtete mé knihy? Hrají se mé hry? Ujala se v rozhlasové praxi má koncepce repodramatu? Napsal o mně někdo monografii? Kde mám pomník?
- Elévka Děkujeme za hezkou vzpomínku, jen jste nám neřekl, jakou písničku vám máme zahrát... ale už volá další posluchač...
- Vetchý posluchač Haló, tady posluchač ze Zlína, totiž, doufám, konečně už zase z Gottwaldova. Tak je to pravda? Soudruzi se nám konečně zase vrátili? Zdravím soudruha Xavera, už se nám po něm a jeho říznej soudech stejskalo.
- Elévka Já vám děkuji za váš názor a ještě než si zahrajeme...
- Politická vězenkyně Co to tam děláte, proboha? Vždyť oni jen čekají na signál. Já byla v padesátejkách zavřená, nikdo nás za třetí odboj neodškodnil, léta jsme od jézedáků restitucí soudili náš grunt, kterej stačili do mrtě vybydlet, a teď, když jsme ho horko těžko dali dohromady, zas nám ho seberou? Lidi, nedejte se...
- Elévka Ano, já vám rozumím, ale teď už musíme dát prostor dalšímu...
- Starý herec Haló! Snad se nemusím představovat. Přerušili jste pořad, kde jsem recitoval. A krásné české slovo teď v éteru hodně chybí.

- Elévka Mějte dobré odpoledne, mistře.
- Starý herec On lže. Ten Mráz, ten Xaver, já ho znám! On vždycky lhal a zase lže. Nedovolte mu... už ani slovo!
- Elévka Svobodná společnost přece netrestá za názory!
- Starý herec Je to příliš jemná hrana... když se z obav vzdáváme svobody. Jak se pozná ten okamžik? Kdy se z obav stává strach? Kdy už se pak nelze svobody vzdát, protože už ji nemáme? Já viděl ožralýho Mráze řvát na lidi... šla z něj hrůza... hrůza...
- Remarka Uklidněte se, mistře. To už je za vámi...
- Starý herec Vskutku? Myslíte? ...
- Remarka I veřejnoprávní média jsou takovými hlídacími psy...
- Starý herec Máte dost zubů? Vždyť ty mizery ani neznáte! To nebyl dobrý nápad, křísit Xavera... Po tom incidentu, když se dekonspiroval jako tajný vládní zvěd, najednou zmizel... a pak se po čase začal objevovat v druhý polovině padesátých let. To byla doba, který se říkalo oteplení... a on najednou... nabral kariérní dráhu... z Českých Budějovic. Zničehonic tam dělal v divadle, pak i v rádiu, a kde se vzal, tu se vzal, přišel k nám zpátky do klubu Realistického divadla, jako by se nechumelilo. To už bylo Realistický Zdeňka Nejedlého, protože soudruh ministr tam rád chodíval a popíjel, a jednou mu v bujarosti na hlavu spadnul květináč, a on, považte tu velkorysost, za to nikoho nedal zavřít, tak se to pak jmenovalo po něm... Mráz tady najedou zase vysedával, dal si pivo a pivo a vodku a pivo a povídá – kluci, jsem teď velký zvíře v rozhlasu, budete točit a vydělávat ostošest, tak na mě buďte dobrý, postarám se o vás a vy mi uvedete hru, kterou jsem pro vás napsal.
- Elévka Ztrácíme vás... Ztrácíme vás... Ztrácíme signál!
- Xaver */napojuje se do vysílání/* ... Nějakej čas trvalo, než se kolem mě v padesátech letech všecko jakž takž urovnalo. Působil jsem jako vychovatel problémový mládeže v Protivíně, vzpomínám, co to bylo, neztratit nad těma grázlama pedagogickej optimismus, říkal jsem, co by si tady asi počal soudruh Makarenko, kdepak, já neměl čekisty za zadkem, bohužel, byl jsem na to sám... a to už jsem navíc režíroval v Jihočeským divadle, víte, já miloval Švejka, já uměl Švejka prakticky nazpaměť, to jsme měli společný s Honzou Werichem. Prý se Werichovi docela podobám... */Ztrácí se./*
- Starý herec */napojuje se/* V tom Protivíně, ano, tam byl, ale jeden kolega mi vyprávěl... Mráz mu předváděl, jak cepuje puberťáka – Kam se to díváš, na mě se dívej! Kdo ti dovolil odejít. Teď mluv! Kolegovi se udělalo špatně, ale Mráz že – nebud' slaboch, to se musí, nebo nás sežerou!
- Xaver */dtto/* A ne snad? Polevili jsme a jak to dopadlo? Sežrali nás!

- Cizí hlasatel /*dtto*/ Fašeni, kain Angst, fšecko dostaneme sofort pod kontrolu, máme vsystko podgotovlene, ne tylko toto Stinofe fysilani, ale i stinofou delnicko rolnickou fládu...
- Starý herec /*převládne*/ A toho Švejka jen rozezkoušel, herci se mu vzbouřili, že na ně řve a neumí aranžovat situace...
- Xaver /*mladší hlas, autentický výrok*/ Za vaši největší trhlinu a téměř bosáckou nevzdělanost považují neznalost Švejka. Je to otřesné. Zatím jej, podlé mé statistiky, neznají jen učitelé a důstojníci. Naučíte-li se ho znát – poskočíte v myšlení kupředu víc, než kdybyste byl deset let na universitě. Smrtelně vážně!
- Starý herec /*pokračuje*/ A tak se jednou seřadili, napochodovali na scénu a oznámili, že mu nedůvěřují. A on prej vstal, zbrunátněl, práskl holí do režijního stolku, až ho pokácel, po vojensku zavelel Rozchod – a odešel. Ani nevím, jestli to někdo dozkoušel. A v rádiu tou holí zase roztřískal sklo, co odděluje režii od studia, vyvrátil dveře, techničky s ním odmítaly pracovat...
- Xaver Ve svých čítankách jistě máte, jak jsem řešil tehdy módní problém odcizení. S odcizením přišel i Pavel Kohout, ale toho vy dnes asi neznáte, to byl okrajový konjunkturální spisovatel té doby. Tak já vám povím, jak vzniká odcizení! Začíná to v rozhlase tím, že mezi režisérem a herci je skleněná bariéra! Bariéry musí pryč! Tak! Tím to začíná, kafkovskou konferencí pokračuje a otevřenou kontrarevolucí končí...
- Cizí hlasatel ...k zalatveniju poržadku a klidu pro praci mame i stinofou policii, stinofy soudy, stinofy kriminaly...
- Xaver A k teorii konfliktu dramatu v komunismu jsem prakticky přispěl svou hrou Myši a hvězdy, jistě se dodnes hraje v Národním divadle jako národní klasika vedle Jiráskova Jana Husa, Zápotockého Barunky či Káňovy Party brusiče Karhana...
- Starý herec Chlubil se, že se ty jeho myše budou studovat u nás v Realistickém, tak jsem mu řek', u nás v divadle dáváme občas příležitost i ne úplně dotaženejm textům, aby se začátečníci naučili psát... ještě než jsem došel domů, už bylo u ředitele na mě jeho udání, že zesměšňuju zápas o socialistický drama a jsem živel... ale pak jsem v tom nemusel hrát.
- Cizí hlasatel Vot sičas pragrama – schůzky s literaturaj. Miroslav Xaverovič Mráz, O myšich a lidech, izvinite, Myši i zvjzody, myši a hřězdy, eto vsjo očejn pachož i vsjo ravno...
- /*Hudba a vše zní jako budovatelský film, mono.*/
- Luděk Podívej, co tady mám! (*Zahraje na foukací harmoniku.*) Vždycky, když jsem dostal výprask, tak jsem seděl na seně a hrál na ni. Trucoval. A tady jsi se mi zjevovala.
- Jana Skutečně já? Ne! Ta byla mladší! Představy nestárnou. Ale my

stárnem, Lud'ku, já!

Luděk Jano, jak ti mám dokázat...

Jana Že mě nikdy neopustíš, ať se stane cokoliv.

Luděk Co by se mělo stát?

Jana I támhle ty hvězdy padají... Celý jejich svět se zřítí, shoří, zapadne. A ty se ptáš, co se může stát? Lidičkám. Máš nějakou hvězdu? Věříš ve svou hvězdu? Ne? Támhle tu, chceš? Je moc daleko od té mé. Najdeme ji až z okna našeho bytu. Našeho!!! Co je jich, podívej. Všechny mají dost místa.

Luděk Miláčku, pojď! Nedám tě nikomu!

Jana Psst! Mysli si, že tu nikdo není. Nikdo. Jen hvězdy! Pod nimi malý dům. Ty. Slyšíš? Co to je?

Luděk */tiše se směje/* To je myš. Na chodbičce hryže myš.

Jana Myš... a já. Myš a já! */Dá se do bláznivého smíchu./*

Xaver */mladší hlas/* V dělnické kolonce, v rodině starého dělníase odehrává se děj mé hry. Jsme na začátku šedesátých let, starý dělník, jehož domek musí ustoupit nové pětiletkové výstavbě, má dva syny. Luděk vystudoval na inženýra. Starší Karel je předákem. Má podezření, že jeho bratr se kvůli lásce k Janě odcizil svému prostředí a ztrácí třídní cit.

Karel Vy jste nás přišla navštívit?

Jana Nechte nás s Lud'kem žít! Jsem přece žena jako každá jiná.

Karel Když já vás tak dobře znám.

Jana Chcete zase ohřívát tu starou historku, kterou jste vyprávěl Lud'kovi? Že jste u nás skládal uhlí, když vám bylo patnáct let a že jste mi vyrazil pomeranč, který jsem vám nabízela? Mně ale bylo osm! Osm let!

Karel Dopovězte! „Dejte tomu zrzavému umouněnci pomeranč, takový věci oni v kolonii nežerou.“ To volal pan bratr.

Jana Přísahám, že si to nepamatuji.

Karel Vám vždycky v pravej čas selhá paměť!

Jana Vy jste zlý člověk.

Karel Pobláznila jste mu hlavu. Ale on nevyštudoval pro vás.

Xaver */průvodce/* Ale kdyby jen to – Karel, tak trochu autobiografická postava, má i horší podezření, týkající se rozkrádání majetku

v socialistickém vlastnictví. To bylo vůbec moje, na to jsem třeba dostal v sedmdesátech letech ředitele Karlovarského divadla a nastoupil pak na jeho místo. Říkali o mně, že jsem práškač. Proč já bych neměl udávat? To on neměl rozkrádat!

- Karel */vzrušeně/* Táto, někdo tam organizuje Malý myši, lidi, kteří mají škraloup na minulosti, aby znovu kradli. Táto, když jeden ukradne hrst, tak to nic není, ale sto hrstí je hromada. A já jsem přesvědčen, že je to ta společnost lidí, se kterou se stýká tvůj syn Luděk. Zakaž mu, aby si ji vzal. Někdo tam organizuje lidi. Říkají jim Malý myši!
- Xaver */průvodce/* Významným tvůrčím počinem mé hry je postava cikána Lakatoše, který byl po banálním trestném činu převychován socialistickým vězeňstvím v pracujícího člověka. Pracuje jako řidič, miluje svou vé tři es a bílou dívku a s brigádou socialistické práce chodí do divadla. Jen těžko překonatelné je mé využití kolektivní návštěvy Shakespeara Romea a Julie k vylíčení tragického osudu minority...
- Karel Tys byl dneska v divadle poprvé, vid'?
- Lakatoš Jo. Já na to pudu ještě jednou.
- Karel No, to víš, hned napoprvé se veršům nerozumí.
- Lakatoš Já tomu rozuměl, ale chci, aby ještě jednou obživli. Umřou a dost. To je divný. To já si představuju, aby to skončilo jinak. Budou se mít někdy všichni lidi rádi?
- Karel To je těžký, Lakatoši.
- Lakatoš Bude to brzy?
- Karel Bude to.
- Lakatoš Kdyby to tak bylo zítra.
- Karel Zítra to nebude.
- Xaver K ideovým vrcholům mé hry patří Karlův boj za zájmy buržoazii pauperizovaného dělnictva...
- Karel A to je nějaký kumšt dělat brigády, kde se sejdou „ušlechtilý lidi“, choděj do divadel, čtou málem z jedny knížky, na procházce se držej za ručičky? Najednou voni jsou ty pravý dělníci! A kdo se bude starat vo tyhle lidi? Přišli do módy jen ty nejlepší z nejlepších. Nově žít? Ale všude! Já sem od malička neměl rád ty hodný dětičky vepředu, vzory! Přetvářka.
- Xaver A nebo rozhovor Karlova a Ludkova otce, starého dělníka, který odhalí třídní ledví případné snachy. Jako mladý talentovaný autor jsem tehdy tu roli hrát nemohl, zato dnes... */Začne „realisticky hrát“, hudba./* Celou noc jsem přemýšlel. Jak Lud'a odešel z domova a

našel ve vás zalíbení... Co jste studovala?

Jana Práva. Nedokončila jsem studia.

Otec-Xaver My jsme se s mámou měli moc rádi... až jeden čas byl zlý... to jsem tady seděl a připadl si zbytečný... Co jste dělala v roce pětatřicet? V létě?

Jana Bože, to mně bylo pět let! Asi jsem sbírala mušličky v písku u moře – maminka byla nemocná, jezdily jsme k moři.

Otec-Xaver Mě nosili v pytli na provaze, za pět korun jsem musel padnout po hubě do sítě, aby se lidi smáli. A víte, že se smáli?

Jana Vy jste byl artista?

Otec-Xaver Nezaměstnanej – kopáč. Vyhodili mne od jedné staré firmy: Ota Recha a spol. se jmenovala. Co vy děláte, slečno Rechová?

Jana */opustí lidový tón/* Nic.

Otec-Xaver A mohla byste.

Jana To je moje věc.

Otec-Xaver Pokud jde jen o vás, tak jo. Bydlíte v krásné vile, máte krásné šaty, auto... Máte ráda tuhle dobu, slečno?

Jana Režim?

Otec-Xaver Tak.

Jana Dospěla jsem k názoru, že svět si dělá co chce, a ne co chci já... chci být šťastná! Jenom šťastná! V soukromí, v manželství...

Otec-Xaver Proč jste studovala?

Jana Tak.

Otec-Xaver Luděk taky studoval jen tak?

Jana Dobrá! Postavil jste se proti mně i vy. Vy byste stále-

Otec-Xaver Já ne. Život, slečno.

Jana Život je takový, jaký si ho uděláme.

Otec-Xaver On dělá taky nás, do posledního dne.

Xaver */Komentář/* To víte, v době svého uvedení měla hra potíže. Odkryla ledví nepřátel, kteří později zavinili osmašedesátý.

Karel Vy jako komuniste byste měl být první proti té lži, že to tady rozkládají dělníci. Proč nikdo neudělá kontrolu, z čeho rostou ty vily

u jezera? Kdo je staví? Jak se začne o materiálu – tak dělníci kradou. Kdo to říká? Makají. Nebudu o nich spekulovat, jako by to byli paňáci na biliáru. Kašlu na minulost těch lidí, ty si ji nepomačkali, protože měli roupy, ale protože neměli co žrát! Standovu partu jste dali do novin, ale vo tomhle bordelu mlčíte! To bude pozdě, až přijde bezpečnost.

- Xaver Hra neměla úspěch, ale já věřím, že čas prověřil hodnoty a dnes už nikdo nezná tehdy aplaudované konjunkturální kusy nejen Kohouta, ale i takových hích autorů, jako byli Havel, Topol či Uhde. Jsem přesvědčen, že celé generace Romů, již pevně integrovaných do vaší komunistické společnosti, si znají nazpaměť Lakatošův monolog, který pronesl poté, co spáchal sebevraždu. Dobrý den vám přeji – Xaver.
- Lakatoš */Náraz houslového dvojmatu z Cikánského pláče./* Vzal jste mě pod krkem a kouk na mě – že mě zašla chuť. Mě každej vždycky vzal pod krkem, někdy to ani tak nemyslel. Malý lidi se berou snáž pod krkem. To se pak stane člověk ještě menší, že jo? A najednou jsem viděl, že je tolik krásnejch věcí na světě! Jako to divadlo. Tak se měli rádi a tak snadno umírali. Doopravdy to jde hůř. Voni mně ji vzali, Karle. Ženušku. Vono to šlo za mnou, a když člověk chce žít a vidět ty krásný věci a zas ti připomenou, kam patříš – víš, co je divný, Karle? Když cikán udělá něco špatnýho, řekne se, no jo – cikán, a když něco dobrýho – tak zase, podívej na cikána! */Zvážní./* Já ji měl rád, byla jako vítr a běhala mi před autem a já věděl, že ji nikdy nedohoním – ženušku – voňavou – a pak mi chtěli vzít i auto. Tak ať si ho vezmou. Už ho nechci. Naposled jsem se rozjel a přede mnou bylo tolik hvězd a já – rovnou do těch hvězd...
- /Kýč vrcholí, hudba je přetržena./*
- Remarka */smyčka/* Zákonný vysílatel, jemuž byly přiděleny tyto frekvence, se distancuje od obsahu tohoto vysílání, jež je zde šířeno bez jeho souhlasu.
- Reportér Haló, haló! Zde váš reportér! Pomozte! Pošlete pod Blaník jednotku psychiatrů v protichemických kombinézách a taky pluk deratizátorů s jedem na myši! Vyhnali jsme od mikrofonu Xavera, ale Ludva je v rauši a dlouho ho neudržíme. Marie je depresi, nedaří se jí objevit sérum a sama se nakazila. Mé záchvaty zapomnění jsou stále častější, navíc jsem namísto rytířů zahlédl jednoho černocho s bojovým líčením a jednoho asiata v kimonu se samurajským mečem... */Záchvat, blekotá./* Co jsem to, co jsem to... mikrofon... vysílám... Hrajeme na přání... co si kdo přejete, řekněte, co si kdo přejete...
- Editor Kolego... přáteli - rozvaž mě!
- Reportér Proboha, šéfe, kdo vám to...
- Editor Nepřátelé! Přišel jsem ti na pomoc...
- Reportér Vy krvácíte...

Editor Málem jsem si překousl jazyk, než jsem vypliv roubík. Připlazil jsem se... Tak dělej, co tu stojíš, jako když ti ulítly včely...

Reportér Já nemůžu... rád bych... já nemůžu. V zátylku vám sedí myš!

Editor Neboj se! Není skutečná. Jsi nemocnej. Je to jen tvoje vidina. Opakuj... nebojím se myší... nebojím se myší...

Reportér Nebojím se myší... nebojím se myší.

Editor Tak, výborně, nebojíš se myší, zvednu ti plat, dostaneš svůj vlastní pořad... nebojíš se myší... dáš se do pořádku... nebojíš se myší... budeš jako my... spokojenej... rozvazuj...

Marie /Výkřik/ Lásko! Proboha! Nedělej to! Vždyť všechno pokazíš...

Reportér Marie! Ty? Kde se tu... Už vím... Máš pro mě lék?

Editor Neposlouchej ji. Ona je nepřítel! Nepřítel. Rozvazuj.

Marie Okamžitě od něj odstup.

Editor Neposlouchej ji!

Marie Neposlouchej ho!

Reportér Co mám, sakra...

Editor Ježíšikriste! Koho to sem vedete?

Reportér Ludvo! Xavere!

Marie Dokonalej blázinec.

Editor Kde se tu vzal tady ten?

Reportér A kdo je zase tam ten?

Xaver /se strachem/ Pan Toši. Pan Toši drží zbraň u mé hlavy a prosí všechny, aby byli tak laskaví a ani se nehnuli, že nechce žádné násilí...

Esoterik /se strachem/ A toto je pan Donga. I pan Donga drží zbraň u mé hlavy, a rovněž říká, nebude pohyb, nebude mrtvý.

Remarka Vážení posluchači. Situace se zcela vymkla možností stereofonního ztvárnění. Neznámý samuraj použil Xavera jako živý štít, neznámý černošský bojovník zase Ludvu... Jak se dostali do tohoto příběhu pod českou mytologickou horu?

Hvězdička Náš autor už to s vlivem románů Dana Browna fakt přehání.

Xaver Pan Toši říká, že všechno je v pořádku, on že je Blanický rytíř.

Esoterik	Pan Donga říká, že on přijít, volové, protože být nejhůře.
Reportér	Oni patří... ke stínům?
Esoterik	Pan Donga říká, ty nežvanit.
Xaver	Pan Toši říká.... „Je pouze nemnoho prutů, které jsou uzpůsobeny k naočkování na štěpy této vědy.“
Esoterik	„Jsou to mystéria nesdělitelná nikomu jinému než adeptům připraveným sloužit u tohoto oltáře.“
Hvězdička	Citát z alchymistického spisu o kameni mudrců vydaného roku 1652 v Londýně, který jsme slyšeli už ve třetí kapitole.
Marie	Oni jsou... No jasně! Jak to, že mi to nedošlo dřív... Semperviváni mají vždycky dvojí jištění! Další dva kláštery, které pracují na stejném úkolu. Jsou to naši. Kluci moji...
Xaver	Říká... nikdo ani hnout.
Esoterik	Říká... všichni být nakaženi!
Reportér	Ale co mám dělat?
Xaver a Esoterik	Říkají... Máte hrát na přání!
	<i>/Opět vyjede Smetana, Jirásek a národní patos./</i>
Starý herec	Svatováclavské vojsko spí. Ještě není čas, aby vstalo. To bude ve chvíli největšího nebezpečství, až se na naši vlast sesype tolik nepřátel, že by celé království roznesli na kopytech svých koní. Tu se pak strhne veliká, krvavá bitva v krajině mezi Blaníkem a Načeradcem. I bude pláč a veliké zkormoučení pro ten zoufalý boj, ale Čechové se proti silnějšimu nepříteli hrdinsky bránití budou. V rozhodnou chvíli se Blaník otevře, rytíři v plné zbroji vyhrnou se z hory a svatý Václav, jeda na bílém koni, je povede na pomoc Čechům. Nepřítel náhlým strachem obklíčen a jako zmámen bude ku Praze prchat a tam pak bude hrozný ten boj dobojován. Tu svatý Václav na bílém koni s korouhví v ruce Čechy povede a cizozemce a všechny nepřátele Českého království ze země vyžene...
	<i>/Interference/</i>
Cizí hlasatel	Zdes schon wieder sfobodny fysilač Ftava! Neporžavejte sluchu propagandě nacionalistyczne. Sogennate svaty Vaclav je nezdarovy pacifistyczne symbol širženy vatikánským stolcem protiv skutečným zájmun spržtalenech národov mira! Ale – kolik divizi má takový papež, aha? Nyni fysilame repodrama Xavera Maxoviče Mraze... Má zem je jako stavebnice...
Voiceband	<i>/Xaver, herci z Myší a Lakatoš/</i> Má zem je jako stavebnice

A cikán je zde inženýr!

Lakatoš A cikán je zde inženýr!

Voiceband Vyděme svorně na ulice,
Všude je láska, hojnost, mír!

Lakatoš Všude je láska, hojnost, mír.

Starý herec Mráz se živil se také psaním scénářů pro armádní umělecký soubor. Vzpomínám si, jak jsme tohle recitovali v amfiteátru v Mostě, v hledišti plno základáků Rómů, my ve vycházkových uniformách s lyrami na klopách jako s označením zbraně...

Jana Nejambicióznější dílo Mistr ale vytvořil pro hlavní politickou správu Československé lidové armády. Jmenovalo se – Dukla, symbol sbratření!

Xaver Kdyby historie byla spravedlivá, zjistila by, že objevitelem pop artu není Andy Warhola, ale já... To já přišel s nápadem zmnožovat a replikovat symboly charakterizující náš život... Ale protože život socialistického člověka měl jiné hodnoty, než Marilyn Monroe či Coca colu, sepsal jsem ... A generál Prchlík, náčelník Hlavní politické správy, slíbil, že se bude realizovat.

/Do podkresu ozve se sovětská píseň Svatá válka./

Luděk Na svazích kolem pomníku na Dukle stojí pěvecké sbory jednotlivých armád Varšavské smlouvy.

Karel Všechny sbory mají své dirigenty a své orchestry, ale všechno to diriguje sovětský generál! Dirigent dirigentů!

Jana Pořad začíná společným zpěvem Internacionály!

Luděk Bojové svazy letectva Varšavské smlouvy přeletí nad údolím.

Karel Z hor se ozývají slavnostní salvy dělostřelectva.

Jana A pak jednotlivé národy zpívají své bojové písně...

Luděk Je to prosté a zároveň syté jak chléb...

Karel ...neokázalé jak chlapské gesto soudružské solidarity...

Lakatoš a cikán je tu inženýr!

Xaver Pak Vasiljevci, nejlepší armádní pěvecký sbor světa, zazpívají burcující píseň Svatá válka! A z jednoho kopce sestupuje starý sovětský generál s dřevěnou nohou a z druhého kopce sestupují já... s holí... belháme k sobě, s úsměvem...

Jana Ticho!

- Karel Je slyšet vítr, jak sviští průsmykem.
- Jana Mezi hroby mrtvých, co zde položili životy za naši svobodu.
- Xaver Padneme si do náručí, pak já vytáhnu láhev vodky, generál dva stakany, nalejeme, si připijeme mohutným douškem...
- Ostatní Áách...
- Xaver Zašumí lesy, když zbytkem vodky rituálně zalijeme pomník.
- Luděk A pak náhle... Tisíce bílých holubic...
- Xaver Zkrátka socialisticko realistický popart!
- /Konec hudebního podkresu./*
- Starý herec Tehdy, s generálem Prchlíkem. Xaver na mě čekal v klubu divadla. Vrátil se ze školení Dokurev...
- Hvězdička Zlidovělá zkratka - Dokončení kulturní revoluce.
- Starý herec ... a říkal, hele, pocem, pocem, dnes jsem se rozhod, dnes jsem to udělal, vodka z něj táhla, šli jsme k němu, bydlel na Újezdě s tou kantýnskou, co se o něj starala, asi ho milovala, byla straší než on, pěkná ženská, a měla patnáctiletou dceru... Mráz pustil rádio, rozhlasový noviny a říkal... poslouchej... a ono nic, jen procenta, sklizeň, komuniké... To není možný, rozčlíl se a málem přístroj rozmlátil, oni neříkají pravdu, oni to tají, on to musel udělat, není přece žádná malá myš, tak proč to neřeknou! Byl jako blázen.
- Xaver Soudruh generál selhal! Slíbil, že se můj scénář na Dukle bude realizovat, dal mi na to ruku. Ale nic. Tak jsem sedl a napsal dopis... Soudruhu generále, sliby rukou dané se mezi bojovými druhy musí plnit. Ať už byly Vaše důvody jakékoli, vyzývám vás, abyste udělal to jediné, co jako čestný důstojník v takové situaci udělat máte a musíte. Nemusím vám jistě připomínat, ve kterém šupletí svého pracovního stolu máte nabitou pistoli.
- Starý herec Ten blbec opravdu čekal, že se generál Prchlík zastydí a spáchá sebevraždu. Byl jako posedlý! Podle mě si tím vykopal hrob. Jiní říkají, že musel z Prahy, protože ho jeho kantýnská nachytala s nezletilou dcerou a jiní zase, že v rozhlase vyhrotil konflikt s kolegou tak, že ho smázli seshora... Ať tak či onak, zmizel z Prahy... a až po čase kolegové z Budějovic hlásili, že je i se svou manželkou a dvěma dcerkama v hrozný d'ouře za Krumlovem, odkud vystěhovali Němce, a teď tam žijí cikáni, a Xaver Mráz, kterej jim dělal advokáta chudejch...
- /Opět interference./*
- Remarka Vážení posluchači, s omluvou za technické problémy vám sdělujeme, že se podařilo obnovit plnou kontrolu nad přidělenými vysílacími frekvencemi. Z improvizovaného studia pod Bláníkem se

hlásí náš editor s oblíbeným pořadem S celebritou nad máminým kafáčkem. Jeho vzácným hostem je bývalý rozhlasový pracovník Miroslav Xaver Mráz. Ozve se znělka. /*Děje se.*/

- Editor I když jsme se tu sešli za zvláštních okolností, můj host starším z nás rozhodně není neznámý.
- Xaver Bodejť, ty můj kluku! Dělal jsi se mnou rozhovor svůj první rozhovor... Vytáh jsem tě, okresního svazáčka, do rádia, vyškolil tě v propagandě...
- Editor To si mě s někým pletete... Chci zeptat, jak se stalo, že jste se po slibném začátku rozhlasové kariéry v 60. letech najednou ocitl tak říkajíc úplně mimo?
- Xaver Já dodnes nevím, co jsem provedl, ale byl jsem politickým nátlakem donucen odejít z Prahy, a nakonec jsem nikde nemohl najít uplatnění. Moje žena za trest byla přeložena na Slavkov u Českého Krumlova, kde mimo šesti domů byly jen rozvaliny a zřícené domy a kostel. Žili tam cikáni a disociální živly. Tam vyrůstaly naše dvě dcery, roční a tříletá Lada a Jana. Mně byla odebrána legitimace KSČ a vyměřen důchod 270,-Kčs. Naučilo mě to skromnosti a víře, že v této zemi nikdy nebudu mít cenu.
- Editor Ale i tak jste tvořil. Co bylo repodrama?
- Xaver Víte, kdyby historie byla spravedlivá, zjistila by, že vynálezcem rozhlasového features, tedy repodramatu, jsem já. Ale pak jsem byl odtržen od praxe.
- Editor Všichni jsme zkrátka oběti toho hrozného režimu. A ještě než si zahrajeme písničku, řeknete nám stručně něco o repodramatu?
- Xaver Stručně? Tak zaprvé. /*Manicky chrlí.*/ REPO – důsledně ne matrikovost – DRAMA – Aristoteles není překonatelný – exposice až katastrofa či smír. Zadruhé: každé naplnění obsahuje v závěru zklamání. Tedy sujet nechť je hnán dramatickou zákonností tohoto světa v odhalování kontrafinality jevů i existence. Rozumíte?
- Editor /*děsí se*/ Jistě, ale myslím, že pro posluchače přeci jen...
- Xaver Zatřetí: Základ repodramatu je vždy důsledně v sociologické oblasti. Tato skutečnost nevyklučuje lyriku ani poezii, ale naprosto socialistické dogma. Jen tam, kde se dají věci měnit rozumem, tam je demokracie.
- Editor /*Nesvůj*/ Ano. Máme tedy demokracii a taky čas na písničku...
- Xaver Začtvrté. Hrdinové jsou proto vždy indiferní a elementarisováni! Na tomto světě už není hrdinů klasického slova smyslu, pokud nevěříte, hledejte, ale nevymýšlejte je!
- Editor Víme o vás, že vaším oblíbeným zpěvákem, což je zajímavé a činí vás to výjimečným, je Karel Gott. A z mistrova repertoáru...

Xaver Nezabavte se pro spekulaci POSEDLOSTI! Dokazovat finalitu a její nesmrtelnou družku kontrafinalitu – nelze jen rozumem!!! Největším Vaším nepřitelem je schéma – jsme všichni vláčeni schématem.

Editor Teď už opravdu prosím do Prahy o písničku z maminčina kafáče!

Xaver ZÁSADNĚ : přijmete-li pravdu, že základem Repodramatu je sociologie, pak bezesporně musíte přijmout názor, že základem sociologické podstaty Repodramatu je odhalovat nové vztahy a dokazovat, že se neustále derou do nových podmínek existence. Nepodléhejte technickým simplifikacím, které obklopují dnešního člověka a snaží se jej ukazovat v jiném světle! Všechno je jinak!

Reamarka Konečně brutálně vyjede oblíbená píseň. Slyší ji z vysílání i další smutní hrdinové editorova příběhu pod horou Blaník.

/Hraje se Kávu si osladím o trochu víc./

Esoterik Bratři Donga a Toši soudí, že je to hrozná hudba...

Marie Ale zase - na chvíli je klid od Xavera i Editora...

Reportér */blábolí/* Myši... Kam se poděly myši?

Esoterik Bratři Donga a Toši konstatují, že všechny myši utekly z hory k rybníku Načeradec a svádějí tam velkou bitvu o přežití národa.

Marie Bratři, pomozte. Vidíte sami... Duch mého milého se hroutí. Mor už jej poráží... I já se nakazila, takže za chvíli... Co jsem to? Přišli jste přece proto, že i vaše kláštery...

Esoterik Pan Toši přišel až z Nipponu a pan Donga z Konga...

Marie ... vyvíjely protilék. Proč tedy váháte s pomocí?

Esoterik Bratři říkají, že opravdu mají sérum. Je v tom však malý háček...

Reportér To je ale krásná písnička, co myslíš, Marie? Vždycky, když ji slyším, jako by mi srdce v hrudi poskočilo...

Marie Nevidíte, co se s ním děje? Žádný háček nemůže být důvodem, abyste nezasáhli...

Esoterik Bratři říkají, že háček bohužel není malý a že je třeba uvážit míru škody, kterou by vaše vyléčení způsobilo.

Marie Jsem lékařka! Přisahal jsem, že budu pomáhat...

Esoterik Bratři říkají, že protilék je prudce infekční.

Marie No a co? Kdo by chtěl trpět morem zapomenutí?

Esoterik Bratři říkají, že mohou mor zapomínání zastavit, ale jen za cenu, že si

v české kotlině rázem všichni vzpomenou na všechno...

- Marie To má být nějaká nepřijatelná cena? Kdo by si nechtěl na všechno pamatovat?
- Reportér */přibližně blažený/* To je ale pohodička! Kam jsem se to léta hnál? Co jsem si to kladl za otázky? Pust'te tu muziku víc nahlas!
- Esoterik Vidíš sama. Bratři říkají – amnézie nahrazuje odpuštění, je to ráj sice falešnej, ale jedinej snadno dostupnej. Kdežto rozvzpomenout se, ty vole, to by, říkají bratři, mohlo způsobit národní katastrofu. Jen si to, holka, vem! Kdyby si všichni vzpomenuli na všechno, co dělali, co oni jiným, jiní jim, jak to bylo skutečně, kdyby lék odstranil všechny ochranné polopravdy a léčící mýty... co by bylo s touto zemí? Smíme to riskovat? Kdo si to vezme na svědomí. Bratři říkají, že oni ne. Já taky ne. Vy dva jste nemocní. Tak kdo? Kdo si to vezme na svědomí? Kdo?
- Remarka Konec šesté kapitoly. Pokračování příště. Gong.
- /Což se děje i ve zvuku/*

7. kapitola Dies irae

Reportér
Editor
Elévka

Remarka – Scénická poznámka
Hvězdička – Poznámka pod čarou
Krásný hlas – Krásný rozhlasový hlas

Xaver
Esoterik Ludva
Spolužačka Marie, lékařka
Mluvčí
Vyhozený režisér
Dramaturgyně
Spisovatelka
Stará celebrita
Vetchý posluchač
Politická vězenkyně
Chór jako lidé v anketě: Občan
Občanka
Mladice
Mluvčí

/Znělka sestavená ze znělek, stejná, jako v 1. kapitole./

- Krásný hlas Český rozhlas uvádí zvukový román Jana Vedrala Xaver s podtitulem český rozhlasový příběh dvacátého století. Kapitola sedmá: Dies irae
- /Gong./*
- Krásný hlas */ohlašuje/* Budova Českého rozhlasu, kancelář editora denního vysílání, 17 hodin 12 minut.
- Remarka Všechny telefony vyzvánějí.
- Hvězdička Posluchači žádají vysvětlení nepřestajných chyb ve vysílání.
- Remarka Nikdo ale telefony nebere, nikdo tu totiž není. Jen elévka Blanka sedí v režii a horečně sestřihává anketu.
- Hvězdička To jediné ji tu pořádně naučili... A taky o tom prvním vysílání ze stanu ve Kbelích a o rozhlasových dinosaurech.
- Remarka Má už sbaleno, za chvíli se vydává na reportáž k hoře Blaník.
- Krásný hlas No moment. A kdo jí to povolil?
- Hvězdička Nikdo. Na rozhlasových chodbách, jako vždy, když se tuší, že má k něčemu dojít, prázdno. Nenarazíš tu na nikoho, kdo by chtěl cokoliv rozhodnout.
- Remarka Všichni zpravodajové údajně monitorují aktuální situaci.
- Hvězdička Všichni reportéři se údajně investigativně snaží zjistit, co se za tím, co monitorují zpravodajové, skutečně skrývá.
- Remarka Všichni komentátoři shromažďují údajně analytické materiály, uvádějící skryté aspekty skutečného dění do širších souvislostí.
- Krásný hlas Nechtějte mě rozesmát. Copak tohle jim někdo povolil?

Hvězdička A všichni řídící pracovníci mají neodkladná jednání kdoví kde a tam čekají, jak se věci vyvinou, aby mohli včas projevít názor, který je udrží ve funkcích až do dalšího lámání chleba.

Krásný hlas Jen několik zbloudilých hudebních redaktorů, kteří jsou jako vždy mimo, ze svých skříní doluje pásy a připravuje pořady, jejichž poslechovost je měřitelná jen v rámci statistické chyby.

Hvězdička Ti nám tak pomohou...

Krásný hlas Jen jim dejme příležitost a oni nám ukážou, co je to rádio.

Elévka Kdo za to může? Za celej ten chaos? Kdo?

Hvězdička Ten, kdo první přišel s nápadem podat skutečnost stravitelněji a vymyslel tu obskurní brownovskou historku se vzkříšeným Xaverem, se Sempervivány a Stíny, s tajným úkrytem pod horou Blaník a s morem zapomnění...

Elévka Takže já, jo? No to je fakt dobrý! Beze mě by nikdo ten roztříštěnej Petrův materiál o Mrázovi – Xaverovi nedal dokupy.

Remarka Moc pokupě to ale, uznejte, stejně nedrží.

Elévka Kdo vy jste, abyste mě soudili?

Krásný hlas My? Nikdo. My jsme ti rozhlasoví dinosauři, děvenko... To co z nich zbylo. Legendy.

Elévka Na všechno jste museli mít strašného času. Já to chtěla jen trochu naspídat, aby to dnes šlo do uší.

Hvězdička A vytvořila umělý příběh! Ve skutečnosti to bylo...

Elévka Jaké? No sem s tím, pokud to víš.

Hvězdička Ve skutečnosti to bylo ještě složitější.

Remarka Nikdo neví, jak to bylo ve skutečnosti, proto jsou jen umělé příběhy...

Elévka Copak jsou umělý i příběhy našich vlastních životů?

Remarka Nikdo si nepamatuje příběhy vlastního života... Ale každý si pamatuje umělé příběhy, které si tvoříme. Proto se nikdy neshodneme na tom, co jsme tady prožívali za Xaverových časů, ale všichni víme, co se přihodilo v kdejakém seriálu.

Krásný hlas Boj dobra a zla vstupuje do své poslední fáze, nikdo netuší, zda a kdy začne poslední soud, zda a kdy vypukne den hněvu, a tak všechny rozhlas a televize chrlí dál reklamní zábavu a zábavnou reklamu...

- Hvězdička V tom, co vám tu líčíme, je vážně hrozný zmatek. Aby nebyl. Když banality se traktují jako světodějně události a o tom podstatném se mlčí a krčí se nad tím rameny. Ale to je přece, drahouškové, samotný smysl tohoto souboje o paměť! Ne. My už dávno nehrajeme hru, ale hra hraje nás!
- Krásný hlas */přeruší ji/* Stop. Toto vše má posluchač pochopit z kontextu! Každý soudný editor, pokud by nebyl zrovna v zajetí pod Blaníkem, by tady autorovi řekl: pane, vyjadřujte se dramatickými obrazy a vyvarujte se oslovování publika!
- Hvězdička Když ale ony obrazy už dávno jako by přestaly účinkovat! Na všechno je vidět, ale s nikým to nic nedělá!
- Remarka Vážení posluchači, omluvte kolegyni, je z věčného vysvětlování zjevně nevysvětlitelného už poněkud přepracovaná.
- Hvězdička Zbyla tu spousta materiálu, ale není, kdo by se pokusil jej uspořádat. Ve vzduchu visí nezodpovězená otázka... Čemu je lépe podlehnout? Moru zapomenutí, nebo epidemii pravdivých vzpomínek, jež hrozí rozvrátit společnost?
- Krásný hlas Máme k dispozici už jen poslední díl. Koukejme to, co si lidé navařili, nějak uzavřít.
- Remarka Ale kdo jsme my, abychom to za lidi rozhodovali?
- Hvězdička Takže, bez ladu a skladu, jak nám to přijde pod ruku, staré pásky, nové pásky...
- Remarka Poslední část. Poslední příležitost. Anketa. Ulice. Záznam.
/Anketa v nepříliš vysoké technické kvalitě./
- Elévka Co si myslíte vy? Bylo by dobré, kdyby si lidé opravdu vzpomněli na všechno, co se jim stalo?
- Občanka Mně je to jedno... Ale to, co se děje teď, to je strašný! Třeba ceny léků, nebo ta hudba, co vysíláte v rádiu... To nikdy nebylo.
- Elévka A vy... jaký je váš názor?
- Občan Já souhlasím s panem prezidentem. Člověk se má dívat dopředu a jen občas použít zpětný zrcátko... Kdo čučí dozadu, v týchle rychlosti nabourá, a kdo si nekreje záda, toho smetou z vozovky.
- Mladice Hele, jako, a vo jaký jako minulosti to mluvíš? Ses posrala, ne, nějaký Bílý hory, srpný osmašedesát nebo ty listopady, nebo co jako... co porád s tím, ne? Všecko jeden vopruz...
- Politická vězenkyně Kéž by se konečně lidem řeklo, jak to bylo! Pravdu o tom, jak nám ukradli majetek, jak nás zavírali... Ale vy se divíte, že to ti nahoře nechťejí? Já už ne. To se přece dohodlo mezi chartou a estébé u kulatých stolů hned za takzvaný revoluce. Říct pravdu... to by se

zjistilo, že král je nahej, víme...

- Vetchý posluchač Já vám něco povim! Dobře už bylo! Za nás rostlo HDP jak nikde na světě a v cukrovce jsme byli velmoc, víte! Že když někdo blbě remcal a kazil nám tu pohodu, dostal po držce, to se přece rozumí. A to je ta jediná pravda vo naší minulosti...
- Elévka Zeptali jsme se i uznávané osobnosti.
- Stará celebrita Neprobouzejte stíny minulosti! Zvlášť ne vy mladí, kteří nic nevíte. Jen ti, kdo to prožili, ať rozhodnou, co se z archivů smí zveřejnit, jinak z toho bude štvance. A to vám říkám já, profesionální svědomí národa!
- Remarka Konec záznamu. Ozve se znělka pořadu hudební abeceda.
- Krásný hlas Vítám milovníky vážné hudby. Dnes jsme se ve své cestě za fenomény evropské hudby dostali k písmenu Dé a ke kapitole nazvané Dies irae. Toto velké téma, zpracované mnoha skladateli, vychází z básně pocházející už ze čtrnáctého století. Její autorství je připisováno Thomasovi z Celana.
- Hvězdička Thomaso z Celana (1190 až 1260), mnich, přítel a životopisec Františka z Assisi.
- Krásný hlas Dies irae, Den hněvu, středověký hymnus, zpracovávající apokalyptický námět posledního soudu, se stal součástí liturgie zádušní mše. U posledního soudu povstane vítězný Kristus a bude soudit lidské skutky a úradky, nebude možné před ním nic zalhat ani zakrýt. Poslechněme si, jak jej zpracoval ve svém slavném Requiem Wolfgang Amadeus Mozart.
- /Mozartovo Dies irae, přes ně./*
- Xaver V šedesátých letech byla mně odebrána legitimace KSČ. V roce 1968 v lednu se nám podařilo ze Slavkova uniknout na jinou samotu, Blatec Houska pošta Tuhož, okres Česká Lípa.
- Remarka Uvádí Miroslav Mráz v žádosti o vystěhování roku 1980.
- Xaver Tam na samotě již 7 let nechtěl nikdo učit. Já již měl důchod 400,-Kč. Naučilo mě to skromnosti a víře, že v této zemi nikdy nebudu mít cenu. V roku takzvané obrody přišli za mnou ti s lidskou tváří a nabízeli, abych založil KAN a že dostanu peníze.
- Hvězdička Klub angažovaných nestraníků se snažil o vytvoření organizace, která by narušila mocenský monopol KSČ.
- Xaver ODMÍTL JSEM. Když v srpnu 1968 přijela Sovětská armáda, přišla za mnou bezpečnost a milice, abych pomohl uklidňovat lidi, že mám u nich důvěru, že jsem se v Dubčevské éře ničeho nezúčastňoval.
- Remarka Je zde poznámka našeho Reportéra:
- Reportér Žádost o vystěhování je psána rukou a je v ní plno chyb.

- Xaver Přijal jsem a udělal přes 200 přednášek po továrnách od Lípy po Ústí. Já jsem totiž byl XAVER. ÚV KSČ mi vrátilo legimitaci KSČ (s. Karas) a nabízeli mně významná místa. Všechny jsem odmítl, protože jsem již měl sedmiletou zkušenost. Tehdy se všichni podívovali, co proti mně kdo měl, vždyť se nic nenašlo.
- Krásný hlas Toto pojetí tématu patří k nejznámějším. V našem prostředí však s Mozartem směle může soutěžit pojetí mistra Antonína Dvořáka. Zbožný Dvořák vidí člověka, který se marně snaží skrýt pravdu o svém životě před přísným soudem svého vševědoucího stvořitele. Takže... tentýž obsah, ale jinak.
- /Dies Irae z Dvořákova Requiem./*
- Spisovatelka */přes hudbu/* Jmenuji se Xaver, prohlašuje muž, který se jmenuje Miroslav a v Izraeli přijal jméno Šmuel Molcho. Kdo je Xaver?
- Remarka Ptá se izraelské spisovatelka roku 1981 v deníku Davara.
- Xaver Samozřejmě, tobě to jméno nic neřekne, ale kdybys žila v Evropě, věděla bys to moc dobře. Když jsem odešel do Západního Německa, všichni okamžitě věděli, kdo je to Xaver. Všichni totiž poslouchali relace Hovoří Xaver, které se vysílaly v letech 1969 – 70. Měl jsem k dispozici minutu, abych ospravedlnil pobyt sovětských sil v Československu.
- Spisovatelka I hrdina Mrázova románu Kudy dál, jednoho ze tří, které do Izraele propašoval v naději, že mu je zde vydají, ale byly mu nakladatelstvími vráceny, se jmenuje Xaver. I on je rozhlasovým hlasatelem, i on je perzekuován, i on je rozpolcený. Ptám se Mráze, jak se stal Xaverem.
- Xaver Na začátku šedesátých let jsem byl odveden na vojnu do armádního uměleckého souboru. Ten byl, jak bylo v komunistických zemích zvykem, zneužíván i pro nejrůznější státní oslavy a svátky. Chystal jsem se zrovna na dovolenou do Bulharska, ze které už jsem se nechtěl vrátit. Zašel jsem za generálem Prchlíkem a řekl mu otevřeně, co si o něm myslím. Okamžitě jsem byl vyloučen z branné povinnosti a vyhnán do osady Slavkov. Žena tam učila negramotné cikány v jednotřídce se suchým záchodem. Jedli jsme brambory, vejce, co jsme vypěstovali. Žena mi ušila široké pantalonky a já v nich chodil po zdevastované vsi. Sedm let jsem nebyl v Praze. Přijeli za mnou páni v šestetrojce, byli ze státní bezpečnosti. „Pro všechno na světě, cikáni!“, děsili se a hned je zajímalo, zda jsou cikáni organizováni v komunistické straně. Vysmál jsem se jim. To jsem neměl dělat. Řekli mi, že mě pro neposlušnost vylučují ze strany... A já jim řekl: „Do jedné strany jsem vstoupil, z jiné mě vyhazujete.“ Nebyl jsem ale zcela izolován, měl jsem možnost vyměňovat si dopisy i s takovými hrdiny, jako byl Pavel Kohout, který mi často psával ve dnech vlády Novotného...
- Spisovatelka Jak jste prožil Pražské jaro?
- Xaver V roce 1967 se atmosféra změnila. Žena získala lepší zaměstnání,

také na venkově, kde se učily děti ze dvou vesnic, Houska a Blatce. I tady jsme mívali policejní návštěvy, byli velice milí, jednou přišli, když jsem poslouchal rádio Svobodná Evropa a zprávy o evropském komunismu s lidskou tváří.

- Spisovatelka Co jste tomu říkal? Jako příští Xaver?
- Xaver Jakýpak komunismus s lidskou tváří! Ne komunismus, ale totalitní moc, která sebe sama prezentuje heslem – kdo není s námi je proti nám. Nedokázal jsem uvěřit v jaro, nedokázal jsem se radovat. Nezapojil jsem se do toho, i když většina společnosti se zdála těmi změnami uspokojena.
- Spisovatelka Budoucímu Xaverovi se to nelíbilo?
- Xaver Bylo mi od počátku jasné, že tento trend nemůže před Moskvou obstát, že Dubček je jen loutka a Rusové za všech okolností budou chtít posílit moc v zemi, která sousedí s Německem. A tak to nakonec také dopadlo. Skončili jsme pod okupační rukou.
- Spisovatelka Co jste dělal vy, v srpnu?
- Xaver Bydleli jsme u Mimoně a když přijeli Rusové, čeští piloti zničili vše, co by Sověti mohli využít. Rusové vykoupili snad všechn chlast, měli plné kapsy peněz. Také tak vykoupili do poslední mrtě obchody s oděvy a taky boty... A já se poprvé po dlouhých letech vydal do Prahy. Vypadal jsem... no, měl jsem dlouhé vlasy, starý kabát... a potkal jsem na ulici Jiřinu Švorcovou.
- Spisovatelka Koho?
- Xaver To byla Husáková dvorní herečka. Poznala mě. Povídá:
- Hvězdička */jako Švorcová/* Jak se vede?
- Xaver Léta jsem bez práce, odstrčenej v invalidním důchodu.
- Spisovatelka Jinými slovy, řekl jste jí, že jste na rozdíl od většiny intelektuálů neměl s obrodným procesem nic společného.
- Remarka */jako Švorcová/* Začíná nová doba, soudruhu Mrázi. Teď dáme věci do pořádku. Spolehni se, já všechno zařídím.
- Xaver Měl jsem své zkušenosti a ničemu jsem nevěřil, ale opravdu přijela šestsettrojka a z ní vylezla sekretářka, že by se mnou chtěl mluvit soudruh Chňoupek, ředitel rozhlasu.
- Hvězdička Nič nehovor, súdruh. Vieme o tebe, že si dobrý komunista.
- Xaver Obratem ruky jsem se stal jeho poradcem s úkolem zjistit, co zbylo z rozhlasových redakcí v Liberci, Banské Bystrici a tak.
- Hvězdička */jako Chňoupek/* Súdruh, už si dostal plat?

- Xaver Ne. Tak někam zavolať – a já měl nejen sekretářku, auto se šoférem, ale i plat 10.000 Kčs měsíčně. Tolik jsme na vsi nedali dohromady ani za rok. Rozložil jsem je na stůl, ale maminka, má žena, se jich nechtěla dotknout, že nejsou požehnaný.
- Hvězdička */jako Chňoupek/* Súdruh, jako to máš s členstvom v strane?
- Xaver Bohužel, soudruhu řediteli, v šedesátých letech mě z ní vyhodili.
- Hvězdička */dtto/* Dal som si předložit tvoje složky, všetko sme so súdruhmi prešli, a tie staré sporné zápisy sme jednoducho stornovali.
- Xaver A tak jsem nepřestal být členem KSČ a stal se ze mě Xaver.
- Krásný hlas Ano, i s podobnou uměleckou přesvědčivostí je možné takové téma pojednat. Postupně, jak se zádušní mše mění v requiem, osvobozují se i jednotlivé části původního textu Dies irae. Takto to řeší ve svém Requiem Giuseppe Verdi. Takže – ještě jednou, do třetice, v podstatě totéž, ale zase jinak.
- /Ozve se Lacrimosa z Verdiho Requiem./*
- Xaver Vzhledem k tomu, že jsou okolnosti (které moje návštěva potvrdila a které jsem neuvážil), za kterých by moje žádost a žádost mé rodiny o vystěhování do státu Izrael na nás uvrhla světlo, které by nás mohlo posunout do roviny nepřátel tohoto státu, a to je okolnost pro mne a rodinu naprosto morálně neúnosná, protože tomu tak není, rozhodl jsem se tímto listem doplnit některé údaje obsažené v curriculum vitae v příložené žádosti o vyvázání ze státního svazku. Neudělal jsem to proto, že jsem se domníval, že uvedení podrobností a „ohánění se zásluhami“ vytvoří opačnou paradoxnost s mým rozhodnutím.
- Remarka Píše Mráz k dodatku ke své žádosti o vystěhování do Izraele, kterou podal 4. listopadu 1980. O podrobnostech zmiňované návštěvy nevíme nic. Víme jen, že několik dní poté dostal potřebné povolení a výjezdní doložky. Reportér se ptá:
- Reportér Co za tím bylo? Tatáž síla, která vyčistila všechny Xaverovy stopy v rozhlasovém archivu?
- Xaver Napsal jsem v žádosti, že jsem byl Xaver. Co to obnášelo? 4.500 v rozhlase registrovaných anonymů, nespočet telefonních výhružek při zahájení činnosti v rozhlase Liberec. Provokační demonstrace studentů z libereckých vysokých škol pod okny. Házení kamení, sprosté urážky. Napadení mých dcer (tehdy sedm a deset let starých) při cestě ze školy, kdy učitelé je jinak nenazvali než Xaverkami. Odmítnutí lékařské pomoci při ledvinovém záchvatu, musel jsem být bezpečností Liberec převezen do jiné nemocnice, když mně předtím poskytl ošetření lékař Bezpečnosti. Stejný případ byl při odmítnutí ošetření zubařským oddělením v Dubé, kdy musela zakročit strana, protože se tak stalo při vážném zánětu okostnice.
- Remarka Originál je strojopisný. Náš Reportér si poznamenal:

- Reportér Museli ho hodně přitisknout. Zeptat se na Židovské obci.
- Xaver Nemohl jsem chodit do hostince na jídlo, protože si ode mne odsedali lidé. V budově rozhlasu v roce sedmdesát přede mnou na chodbách plivali i lidé, kteří jsou tam dodnes. Manželka nedostala v Liberci místo učitelky a pracovala jako řadová sociální pracovnice. /Přirozeně, že později se vše změnilo, ale manželka šla opět řadově učit./
- Hvězdička A vy si myslíte, že to bylo jen tak, aby státní bezpečnost v roce 1980 někomu jen tak, protože prohlašuje, že objevil své židovství, dovolila vystěhovat se do Izraele i s celou rodinou?
- Remarka Zeptal se Reportéra zemský rabín.
- Xaver V den, kdy přijížděla sovětská a spojenecká vojska, jsem jim jel vstříc. Dokonce ve voze Bezpečnosti a opatřovali jsme pro ně základní potřeby. Přednášky jsem začal provádět již v roce 1969. A to bez nároku na odměnu – což je přirozené pro tuto dobu. Napsal jsem, že přednášek bylo asi 200, myslím, kdybych moc přidal, nemýlil bych se. Prvních se zúčastnila (asi ve čtyřech případech) J. Švorcová a sovětský generál Rypl.
- Reportér A nemohlo v tom, že mu vystěhování povolili, hrát roli jeho proklamované židovství?
- Hvězdička Jste vážně tak naivní? Možná byl jediný, kdo byl o svém židovství přesvědčen, ale v obci ho nikdo neznal. Řekl rabín.
- Xaver V srpnu 1968 jsem byl osobně na sovětském velvyslanectví, kde se mnou byl natočen šot pro sovětskou televizní společnost. Existují z té doby fotografie, které mne ukázaly. V té době stály ještě kolem velvyslanectví kontrarevoluční hlídky. Vyhrožovaly klacky a kamením. Do rozhlasu jsem šel a první, s kým jsem se potkal, byl soudruh ministr zahraničních věcí soudruh Chňoupek a ten určil, že budu pomáhat konsolidovat rozvrácenou odbornost rozhlasových stanic. Obsah 400 stran elaborátu ode mne přijímal osobně soudruh náměstek ministra soudruh Raichhart. Zakládal jsem za účasti své manželky Tribunu. Svědek šéfredaktor Kořínek, nevím, kde teď působí.
- Hvězdička Týdeník Tribuna byl neostalinský časopis KSČ, který zahájil normalizační štvanici článkem o příjmech intelektuálů V rozhlase o kase, později proslul například výpady proti české rockové scéně, jež vyvrcholily kriminalizováním členů Plastic People a podnítily nepřímo vznik Charty 77.
- Xaver Byl jsem před příjezdem sovětské armády pronásledován tzv. rehabilitačními soudy pro svou „zrádcovskou činnost“, žaloby byly podávány ještě po příjezdu sovětské armády a teprve na zákrok ministra vnitra, před zrušením těchto „očistných“ soudů, které měly evidentně protisovětský a protistranický charakter, jsem byl nechán na pokoji. Důkaz podá kabinet ministra.
- Remarka Reportér si poznamenal:

- Reportér Rabín nepřímo naznačil, že Mrázovo vystěhování je vysvětlitelné jen tak, že byl někým něčím pověřen. Asi proto se mi nepodařilo z Izraele přes značné úsilí sehnat víc, než rozhovor v Davaru.
- Xaver Přednášel jsem jako Xaver pro zdravotníky v České Lípě na téma zločinné počínání kontrarevolučních vandalů, kteří masově ničili památníky a hroby Rudoarmějců. Dvakrát pro členy nápravného oddělení věznice Liberec. Nespočetně oddělení VB. Byl jsem na cestě vždy několik dnů a převáželi mne auta továren nebo VB. Protože byla nutná ochrana. Hlavní celnice v Ústí nad Labem, kdy jsem zažil při požádání o vodu, že mně byla podána znečištěná voda. Přednášky pro mládež tak zvaných „děti kolaborantů“, jak jsme byli nazýváni. Byl by to nekonečný výčet, který by v sobě neobsáhl onu atmosféru sprostot, urážek na adresu moji, mé ženy, mých dětí. Byl jsem zkrátka Xaver.
- Krásný hlas A na závěr jednu hudební kuriozitu. I takto lze velké téma pojednat. Daniel Landa Rocquiem.
- /Zazní ukázka tohoto „veledílka“ pod textem./*
- Xaver Čím déle žiji na samotě, tím větší ostych mám před machou a profesionální zručností bývalých kolegů a jsem trochu šokován tím, co vidím na obrazovce a slyším v hereckém a interpretačním podání z magnetofonových pásků. Slovem, jsem rád, že nejsem hercem. Jsem velice rád – že nejsem režisérem, neb bych byl stále před občanským soudem pro urážku na cti.
- Remarka Xaver v dopisu z 10. května 1967 psanému do rozhlasu kolegovi, kterému za dva roky zničí existenci.
- Xaver Jsou doby, které je nutno prožít! Jindy – vyžít! Myslím, že plujeme dobou, kterou je nutno pokud možno – přežít. 1. února se stěhuji. Daleko. Odtud se ozvu. Váš Miroslav Mráz.
- Reportér Ověřit, zda je pravdivá informace, že v roce 1967 Mráz usiloval o vystěhování do socialistické Hodžovy Albánie. Ale kde, proboha?
- Remarka Přerušujeme vysílání mimořádnou relací. Hlásí se naše zpravodajka, která od Načeradce monitoruje vývoj bezpečnostní situace pod Blaníkem.
- Elévka Hlásí se Blanka. Kolem kopce byl uzavřen neprostupný bezpečností kordon, díky němuž nikdo nemůže sem ani tam, což už samo o sobě vyplývá ze slova neprostupný, takže jsem to asi říkala zbytečně. Reportáž jsme měli mít, až zvládnem ankety!
- Remarka */pomáhá/* Blanko, nemáš tam někde nějakého tiskového mluvčího, který by našim posluchačům vysvětlil, co se vlastně pod Blaníkem a kolem něj děje?
- Elévka Ano. Zeptala jsem se tiskového mluvčího epidemické... tedy hygienické epidemické... já to snad neřeknu... prostě toho vod

zdravotníků. Pane majore, vo co gou?

Mluvčí Nou koment. Brnkačka.

Elévka A jak si myslíte, že to bude dál pokračovat?

Mluvčí Těžko říct, děvenko. Tohle není standardní situace.

Elévka A můžete to aspoň vyvrátit nebo potvrdit?

Mluvčí To jako co?

Elévka Že pod kopcem jsou dva cizí diplomati, z Konga a z Japonska... kteří s odkazem na svou imunitu žádají, aby byli propuštěni...

Mluvčí Diplomatická imunita se nevztahuje na morové rány. Naší uzávěrou neproklouzne ani myš.

Elévka Ale myši se údajně skutečně přemnožily...

Mluvčí Mor a myši spolu historicky souvisejí. Ještě něco?

Elévka Chtěla bych mluvit s našimi kolegy, kteří jsou uvnitř.

Mluvčí Upřímnou soustrast. Vaši kolegové jsou teď bacilonosiči, všichni jsou zdrojem zákásonosné nákazy...

Elévka Vracím slovo do studia... To jsem vážně tak pitomá?

Remarka Ne. Udělalas to dobře.

Elévka Viděla jsem šéfa, našeho editora! Stál pod dubem a mával na mě! Pak vzal prak a vystřelil. Já na něj, ať neblbne, on hroživě, ať to seberu... byly to empétrojky, je na nich reportáž!

Remarka Blanko! Ty jsi úžasná! To je na Peroutkovu cenu. Pošli to sem! Pošli ta data sem. Elektronicky.

Elévka Myslela jsem, že to přivezu a sama zpracuju...

Remarka Ne, ne, ne! Nic nenos. Víš, dotkla ses toho, můžeš být taky...

Elévka Ježíšikriste! Nestrašte mě!

Remarka Jsme na tebe hrdí. Je to velký investigativní počín! Jsi statečná holka. Rozhlas na tebe bude vzpomínat!

Hvězdička Než zpracujeme reportáž od naší elévky v terénu, vysíláme rozhovor, který našel náš Reportér v soukromém archivu.

Reportér Jsem naivní! Rabín měl pravdu. Konečně chápu, proč se po mně editor kvůli Mrázovi tak vozil. Našel jsem totiž jeho novinářský debut. Inu, Mráz s Chňoupkem vyhazovali rozhlasáky a brali a školili kdekoho...

- Editor */mladý hlas/* Přišel jsem s vámi, soudruhu Kronete, udělat interwiev, co tomu říkáte?
- Xaver */střední věk/* To je báječný nápad, nikdy ho se mnou /alespoň jako s Kronetem/ nikdo nedělal.
- Editor Román Hrobař, který nyní vychází, jste situoval do jižních Čech.
- Xaver Já jsem tuto vyprávěnkou napsal hlavně proto, že se v posledních létech začala šířit fáma i zasvěcené studie o tom, že první republika byl jakýsi Betlém vzorné pohody, kde si Češi nestačili utírat ústa namáčená ve strdí. Kondelíkovská romance. Já jsem osudy lidiček z Hrobaře viděl očima dorůstajícího chlapce. V tom věku si ještě člověk nic nenalhává. Prošel jsem všechna prostředí. Lid, který má to (a jen to), co si vydělá vlastníma rukama (má-li práci), lid „obyčejný“, a to slovo, prosím, dejte do úvozovek, tomu jsem fandil a fandím. Jsem jejich.
- Editor Hrdinův dědeček v románu není ale právě pracující!
- Xaver To byste, redaktore, nevěřil, jak ještě v nedávné minulosti se v socialistickém státě jako je náš těžce vydávalo něco o dělnících, zemědělcích. Sociální i socialistický román byl stále více na indexu. Psát jste mohl svobodně. To ano. Ale psát je věc jedna a vydávat věc druhá. První to čte vždycky redaktor a nebo lektor. Dost se nad mým textem nudili, mnohé více bavilo to, co právě letí, jednou proustovština, jednou kafkovština, jindy sartrovština, prostě „hóch“ literatura. Na sklonku roku 1967 jeden redaktor o Hrobaři v posudku napsal, že to není dost uvědomělé. Že je to jen o chátře. Pak hned příští rok si tentýž redaktor uhnal zápal plic, jak běhal s podpisovým archem, žádajícím rozpuštění milic.
- Editor A pomine-li vliv buržoazie, zmizí ti „lidičkové“, o nichž píšete?
- Xaver Nesmysl. Svět nejde předělat za dvacet ani za padesát let. To je otázka, jako byste řekl: když vyléčím tuberu, pak mám plíce zdravé. Ne, zvápenatělé. Než naroste na tomto světě úplně nová pevná tkáň a z ní jen úplně noví lidé, to ještě potrvá. Lenin přece mluví o výhoncích socialismu, komunismu, dovedl se nad nimi radovat jako sadař, trpělivě.
- Editor Co je a co není politika?
- Xaver Člověk musí mít stanovisko, musí stát na nějaké straně, a já jsem jednou provždy volil příslušnost k pracujícím lidem. Vše, co dělám, myslím a píši, je spojeno s jejich životem. To je politika. To je život. Názor na něj. Dost jsem se o tom nahádal, když jsem někdy seděl v kuloárech, kde se řešily „otázky“ třída netřída, politika nepolitika, dělnická strana či ne... pilo se něco dobrého a zakusoval se chlebíček se šunkou. V teplíčku, přirozeně. Tak jsem najednou civěl na ten chlebíček, představil jsem si takový ošklivý mrazivý ráno, jak v něm jdou staré krmičky krmit prasata, jak rozpraskanýma rukama poklízejí hnůj pod dobyt看em. Představil jsem si ty chlapy s pytlí mouky na

zádech, jak jim praskají klouby, když je nosí do pater, ty myčky nádobí za zdí v tom nevětraném prostředí hotelových zákulisí a pak jsem se díval na oduševnělé tváře svých spoludiskutérů, jak žvýkají chlebiček se šunkou. Jako by nic – berou si jeden za druhým do rukou s pěstěnými nehty... a najednou ty jejich „hoch úvahy“ o „svobodě“ pro intelektuálního jedince, úvahy o lidské elitě, úvahy o nesmrtelnosti a pitomé poznámky o prostotě dělnické třídy, která není s to sama, bez elity vládnout, mi pohnuly žlučí. To se mně chtělo vstát a zakřičet na ně ústy románového dědka Kaštánka: „Děte do hajzlu, víte hovno, co je lidská práce! Co je člověk a jeho úděl.“ Svět se předělává jak prací, tak myšlením, ale to myšlení musí mít kořeny spjaté s třídností.

Remarka

Podářilo se nám zpracovat první část záznamů, které nám poslala naše elévka.

/Záznam s podzemním jeskynním halem./

Editor

Věrnej nejlepší novinářskejm tradicím zaznamenávám zde chvíle, které, když to blbě dopadne, se mohou stát posledními.

Esoterik

Tak co? Jak to vypadá, vole?

Editor

Jsme v pasti! Kordón kolem hory je neprostopnej. Nepomohla ani má novinářská legitimace, dokonce ani žádná jiná.

Esoterik

Tak to už je fakt natvrdo, když nepomůže protekce.

Editor

O čem to meleš, ty násosko?

Esoterik

Ne, že by mě nebylo líto mého života, ale docela mě blaží, že seš odepsanej spolu s náma. Ty, kterej ses vždycky dokázal ze všech pastí vymaněvovat a všechny maléry tě vykopy nahoru.

Editor

Poslouchej, ty hipická trosko. Mě do karantény? Blbost! Já nejsem o nic nemocnější, než celá společnost, koho bych tak asi mohl nakazit? Zapiš si... Teď každej vesluje svou kánoi.

Esoterik

Pleteš se, vole! Půjdeme ke dnu společně.

Editor

Co je ti po mé lodičce? Starej se o svou.

/Konec záznamu s halem. Studio./

Remarka

Vzhledem k přetížení linek další data teprve načítáme.

Krásný hlas

Z materiálů našeho reportéra vybíráme nedokončenou mikrohru Po prověrkách. Jaro roku 1969. Rozhlas České Budějovice.

Vyhozený režisér

Co ještě chceš? Ty máš tu drzost...

Xaver

Seš na mě nasranej? Chci panáka, neříkej, že tu nic nemáte.

Vyhozený

Já jedinej ti dával práci, když jsi trčel bez koruny v tom svém Slavkově a ty teď, velkej pán od Chňoupka, přijedeš, abys mě...

Xaver Mič! Přijel jsem tě zachránit, pitomče.

Vyhozený Celá ta schůze... Zbláznil ses? Pustil jsi mou práci... tu sračku, kterou jste mi vnutili... o Leninovi a o Krupský... já myslel, že to je moje kanoza, že se zachráním, když to natočím. A tys to rozcupoval... jako netřídni, jako diverzní práci!

Xaver Ty pásky беру sebou. Ztratí se... Nikdy už ti nikdo nic nedokáže.

Vyhozený K čemu ještě co dokazovat? Dostal jsem padáka.

Xaver Půjdou všichni, uvidíš! Tady nezůstane nikdo, všichni se zpronevěřili. Budeš mi děkovat, žes šel mezi prvníma. Že se zatím někde zašiješ, když se tady začne kácet les!

Vyhozený Ty ses zbláznil! Co si o sobě myslíš?

Xaver Já jsem pěst dělnický třídy! Zmizíš a nikdo po tobě ani neštěkne. Já si tě za tři roky najdu... a uvidíš. Otevřu ti svět nových možností... na mýtině, která tady zatím vznikne! Za tři roky mi toho panáka s vděčností naleješ a ještě se mi omluvíš.

Reportér Vyhozený režisér si našel jiné zaměstnání. Za tři roky za ním skutečně přijel Mráz, který tehdy šéfoval Experimentální studio Československého rozhlasu v Karlových Varech.

Xaver Tak co? Nabídl ti někdo nějakou práci v oboru, nebo jsem první?

Vyhozený Jsi první. Jak jsi říkal. Nikdo po mně ani neštěkl.

Xaver Tak pojď. Vybereš si, kde, s kým, co a za kolik budeš točit. Slíbil jsem ti, že tě zachráním.

Vyhozený Co za to? Mám se ti snad klanět?

Xaver Pár let si budeš žít jak prase v žitě.

Vyhozený Neuměj to ti vaší mladí, neuměj, co? A potom, až je naučím všechno, co dokážu, co bude se mnou?

Xaver Co by. Vyhodíme tě... ale do té doby... prachy, žrádlo, auťáky, chlast, baby... co budeš chtít.

Vyhozený Děkuji. Nechci. Nechci zpět k rozhlasu. Je to nemoc. Všechny to ničí. Rozhlas je nemoc. Mám to za sebou.

Reportér Za další dva roky byl Miroslav Mráz z experimentálního studia, které nemělo žádné výsledky, a ze služeb rozhlasu vyhozen.

Remarka Nyní aktuálně voláme Blanku pod Blaník. Slyšíš nás...

/Přímý přenos po přetížených linkách./

Elévka */řňuká/* Slyším. Ale už jsem taky v karanténě. Neměla jsem se prej

těch MP trojek vůbec dotýkat.

- Remarka To je smutné, ale naše posluchače spíše zajímá, co je nového?
- Elévka Tak... deratizátoři zahájili plošný postřik proti přemnoženým hlodavcům. Japonský a černošský diplomat ve vyjednávání neuspěli a vrátili se zpět pod kopec. Lékaři se nemohou dohodnout, zda je škodlivější virus nebo antivirus, burza reaguje poklesem kursu koruny a nezávislí ekonomové doporučují rychle prodat Blaník, tento symbol naší státnosti, i s okolím a celým problémem západním investorům. Kolem kopce klid. Jen pod dubiskem u kaple stojí náš Editor a vzpíná ruce k nebi. To je docela divný, protože o něm všichni vědí, že věčně zápasil s redakcí náboženského vysílání...
- Remarka Děkujeme, budeme situaci dál tvým prostřednictvím monitorovat. Nyní další část autentického záznamu zpod Blaníka.
- Marie Ludvo... Co s náma teď bude?
- Esoterik Chci ti, holka, poděkovat za vše, cos pro mě za ty roky udělala...
- Marie Ty jsi střízlivej? To asi bude opravdu hodně zle.
- Esoterik Musím ti říct, že jsem tě vždycky, vole miloval... A že mi je líto, že jsem tě sem zatáhl. Musím ti to říct, i když vím, že brzo všechno zapomeš, protože seš nakažená.
- Marie Bratři Toši a Donga nám tedy antivirus nedají.
- Esoterik Čekají na vnuknutí.
- Marie Ludvo... i když jsi hrozná troska... bůh chtěl, abys ty byl Repasiáš. Jsi víc než bratr Toši, víc než bratr Donga, jsi vyvolený. Přesvědč je. Možná, že v tom je smysl proroctví? Aby... aby si lidé vzpomenuli i na to zlé, čím byli. Bez toho není odpuštění. Co když právě tohle má být ten poslední soud?
- Esoterik Počkej, počkej... Ahasver ohlásí druhý příchod Krista, který bude soudit živé i mrtvé za jejich skutky... Pravda! Vzpomínky. Ty vole! Pravda je ten poslední soud.
- Marie Musíš je přesvědčit. Toši a Donga mají klíč od sedmé pečeti... Oni mohou vypustit šelmu... i beránka... poznání i odpuštění.
- /Konec podzemního halu. Studiu./*
- Remarka Konec záznamu. Další data zpracováváme. Máme informace z hydrometeorologického ústavu, že nad Blaníkem dochází k nevysvětlitelné kumulaci paranormálních jevů.
- Krásný hlas V materiálech našeho reportéra jsme ještě našli mikrohru s názvem Poslední kariéra. Rok 1975. Dramaturgie Divadla Vítězslava Nezvala Karlovy Vary.

/Akustický reál. Dokonce i obligátní rozhlasové dveře./

- Xaver */vejde/* A je to. Copak?
- Dramaturgyně Vylekal jste mě, pane kolego.
- Xaver Soudruhu řediteli!
- Dramaturgyně Už vás jmenovali? Soudruhu řediteli?
- Xaver Zatím jen pověřili... Copak, nepogratuluješ mi?
- Dramaturgyně Gratuluju.
- Xaver Neříkáš to upřímně. Já vím, myslíš si, jeho předchůdce ho vytáh ze srágor invalidního důchodu, a on se mu pěkně odměnil, co?
- Dramaturgyně Ne, to si nemyslím.
- Xaver Ne? A co si myslíš?
- Dramaturgyně Dívala jsem s okna... Bezmyšlenkovitě.
- Xaver Neměl krást, víš, neměl krást! Bojíš se mě?
- Dramaturgyně Nebojím.
- Xaver A to je dobře. Protože my teď tady tu šmíru změníme v evropský divadlo. Já mám nápady a ty mi pomůžeš. Není to támhle tvůj kluk, co jde přes rynek?
- Dramaturgyně Ano... Vrací se ze školy na herečák. Budu mu muset ohřát jídlo.
- Xaver A teď si představ, že by zpoza rohu vyjelo auto a smetlo ho.
- Dramaturgyně Co mi to říkáte?
- Xaver Auto frrr, tělo na sračky... nikdo nikoho z ničeho neusvědčí... to se klidně může stát, na to jsou příklady.
- Dramaturgyně Vy jste ... Vy jste pil!
- Xaver Jo! Pil! A pochcal jsem si hů! A napsal jsem hru! A ty mi ji opravíš! Je to hra ... o Jenny Marxové! Jak pomáhala filosofovi třídního boje... jako mě moje maminka, má žena, chápeš. Jako ženy velkejmu mužům.... Tu roli bude hrát soudružka Švorcová.
- Dramaturgyně Tady? Ve Varech?
- Xaver Myslíš, že moje hra jí nebude dost dobrá?
- Dramaturgyně To jsem neřekla, ale má spoustu důležité práce...
- Xaver Napsal jsem pro ni Jenny Marxovou! Co může být důležitější? A už

jsem taky požádal orgány, aby divadlo přejmenovaly.

- Dramaturgyně Chcete... přejmenovat divadlo?
- Xaver Se mnou přichází nová éra! Kdo si dnes vzpomene na Vítězslava Nezvala? Znáš román I hrobař zaplakal? Zdramatizujeme ho.
- Dramaturgyně A jak se to divadlo bude jmenovat. Po vás?
- Xaver Žerty stranou. Všechno o tobě vím. Samoživitelka s rodičem s pochybnými názory... ne, ty budeš poslouchat. Budeš se mnou spolupracovat. Požádal jsem soudruhy, aby se divadlo v Karlových Varech jmenovalo Divadlo Jenny Marxové!
- Reportér Nikdy k tomu nedošlo. Mráz vydržel ve funkci několik měsíců. Pak začal pracovat na své konverzi v starozákonního Žida, teatrálně vrátil stranickou legitimaci a požádal o vystěhování.
- Remarka Mezitím jsme zpracovali další část záznamu, který unikl z podzemních stájí pod Blaníkem.
- /Akustika podzemí s halem./*
- Reportér */úplně mimo/* Xavere, poslyšte... Mám něco s hlavou, ale není to nepříjemný. Nevzpomenete si, proč jsme vlastně tady?
- Xaver Ó, chlapče... Já mám paměť jako knihu. Tys mě pronásledoval.
- Reportér Já vás? Nevzpomínám si. Proč?
- Xaver Inu... z nenávisti. Chtěl jsi ze mě udělat monstrum. A z mého života... odstrašující příklad.
- Reportér To se omlouvám, to já nevím, co to do mě vjelo... Vždyť vy jste takovej milej, moudrej pán... zkušeněj rozhlasák, moh byste bejt můj táta...
- Xaver Ó já. Vždyť já jsem táta všech rozhlasáků. Já je přijímal, já je naučil tomu, čemu říkají profesionalita.
- Reportér A podobáte se trochu Werichovi a trochu Hemingwayovi.
- Xaver Říká se to o mně.
- Reportér Takže člověk vlastně ani neví, kterej vy nakonec opravdu jste.
- Xaver Opravdu jsem vždycky jen to, co právě jsem. To jsme my, herci – hrdinové okamžiku. Poštvali tě na mě, vid'.
- Reportér Nejspíš... někteří... Xavere... Je to hloupé, ale já už si skoro nic nepamatuju. Já... už sotva dám dohromady větu. Já... asi už v tomhle stavu nebudu moci dál pracovat v rozhlase, co myslíte?
- Xaver Ale naopak, synku, naopak. Teď, teď teprve jsi pro tu práci v ideální

kondici.

Reportér To jste mě opravdu uklidnil.

Xaver Něco ti prozradím. Dívej se dopředu!

Reportér Dopředu? Tam jde... kdo to je... Marie a Ludva... a ti dva cizinci... všichni čtyři v brnění...

Xaver Maškaráda! Já to myslel obrazně! Dívej se vždycky dopředu. Třeba já! Říkal jsem mnoho věcí, které si naprosto odporovaly. Ale pamatuj si. Všecko, co jsem řekl, byla vždycky svatá pravda.

Reportér Na to nezapomenu. Co jste to říkal? Proboha!

Esoterik Bratře! Přišla velká chvíle, budeš spasen a zachráněn. Povstaň!

Xaver Já?

Marie Ty nejsi náš bratr, mizero.

Reportér Ludvo... Marie... Kde jsem to...

Marie Bratři jednali a dohodli se.

Esoterik Bratři Toši a Donga dávají k dispozici protilék, které vyvinuli jejich sempervivánské kláštery. Tvá paměť, Mariina paměť, paměť celého lidstva bude zachráněna před morem zapomenutí.

Reportér Dík.

Esoterik Marie, bodni mu to ... a sobě též! Poslední soud začíná!

Xaver A... smím se zeptat... proč máte na sobě ta směšná brnění?

Esoterik Protože jsme je tu našli. Protože my jsme čtyři jezdcí Apokalypsy. Protože my čekáme, až zatroubí trubka, opona chrámová se roztrhne a my vyrazíme do této usouzené krajiny.

Xaver A já? Co já? Já půjdu s váma? Jaká bude má role? Můžu posloužit, uvidíte, mám svý zkušenosti!

Reportér Ne! Už jsem si vzpomněl. Ty ne. Skončil jsi. Skončil, rozumíš. Tebe ať spolknou tlama pekelná, nikdo z nás tě nebude litovat.

/Náraz Dies irae ve zpracování autora scénické hudby./

Remarka Voláme Blaník... Co se děje...

Elévka Je tu bouře. Slyšíte mě... Editor stoupá k nebesům... letí směrem k Praze. Zázrak. Země se chvěje. Vidím čtyři rytíře ve zbroji. Čekají, až zazní hlas trubky, čekají na signál...

Remarka Blanko, Blanko... spojení vypadává...

/Dívčí hlas Elévky pod dalšími dialogy recituje./

- Elévka
Hrůza pojme nás v tu chvíli,
Až se svět rozpadne v díly,
Dle Davida a Sibilly.
- Jak se třásti budou lidé,
Až je soudit Soudce přijde
A los na ně přísný vyjde!
- Remarka
Zbláznila se!
- Hvězdička
Já nevím... Bouře se hrne nad Prahu. Snad nevypadne vysílač.
- Krásný hlas
Já budu znít i bez vysílače!
- Elévka
Trouba divné vydá zvuky,
K trůnu Páně svými hluky
Vyzve všeho lidstva pluky.
- Krásný hlas
Krizová linka mlčí.
- Remarka
Ta vždycky zkolabuje první, když je malér. Máš tam ještě něco?
- Hvězdička
Tady... povolení k výjezdu do Izraele přes Spolkovou republiku Německo. Čtyři jednosměrné výjezdní doložky. Orazítkované... to je famózní... podívej... 24. prosince 1980! Hraniční přechod Hatě. Mráz i s rodinou... odjeli... na Štědrý den. Zaplatili státu všechny nesmyslné pohledávky... a odjeli... bez občanství...
- Elévka
Soudce na trůn až zasedne,
Všecka tajemství prohlédne,
Strachu plny hříšník zbledne.
- Remarka
A dál? Co dál?
- Hvězdička
Reportérova poznámka. „Tím končí Xaverova česká historie. Není pochyb o tom, že v Izraeli zemřel, ale nepodařilo se zjistit kdy, kde a jak. Jsou na to, jak jinak u Xavera, různé verze.“
- Xaver
/přízrak/ Kupředu levá, kupředu levá, pochcaná hůl...
- Krásný hlas
Ale co když je opravdu věčný?
- Editor
/zahřmí po bázi/ Co to tu provádíte? Co to vysíláte? Říkal jsem, šířit pohodu. Čemu jste na tom nerozuměli?
- Hvězdička
Vy? Máte být přece tam!
- Remarka
Kde jste se tu vzal?
- Editor
Stínově. Když si autor neví rady s koncem hry, nastupuje deus ex machina. Bůh na stroji. A to jsem já. Odpojte tu nešťastnou blabuňku

Blanku. Vyndejte z mašin reportérovy nahrávky. Začínáme zase pořádně pracovat. Všechno zas pojedete podle schváleného schématu. */Ohlašuje./* Vážení posluchači, omlouváme se za poruchy způsobené výjimečnou meteorologickou situací, která už také dostala jméno, říká se jí cyklón Xaver. Je to za námi a už se nemusíte ničeho bát. Vysíláme váš oblíbený pořad Trubte nám trumpety...

Remarka Ne! Trumpety ne!

Hvězdička Je to signál!

Krásný hlas A roztržena bude opona...

Editor Řekl jsem! Trubte nám trumpety! Vesele od plic, do kroku!
/Zaduní dechovková verze Dies irae./

Marie Signál. Slyšíte? Tak jdeme?

Esoterik Bratr Donga říká – jdeme. Bratr Toši říká – jdeme. Helmy nasadit.

Reportér A co já?

Esoterik Ty nejsi rytíř, vole. Nejsi semperviván. Ty o tom podáš svědectví. Reportérovo evangelium, rozumíš.

Reportér Chápu. Ještě okamžik. Něco jsme zapomněli dodělat. Samuraji, půjčíte mi meč? Děkuji. Sbohem, Xavere.

Remarka Po bázi zasviští seknutí mečem.

Xaver */v hrůze/* Ne! To ne! Nedělej to.

Marie Cos to...?

Reportér Zabil jsem ho. Umlčel jsem Xavera. Tak co? Jdeme?

Marie Milý. Ty ses rozhodnul! Můj jedinej miláčku. Jdeme.

Esoterik Bratři! Na koně! Vpřed!
/Hudba sílí až šílí. Do toho se modlí Elévka./

Elévka I rozvázání jsou ti čtyři andělé, kteříž byli připraveni k hodině a ke dni a k měsíci a k roku, aby zbili třetí díl lidí. A tak viděl jsem koně a ti, kteříž seděli na nich, měli pancěře ohnivé a hyacintové a ze síry. Hlavy pak těch koní byly jako hlavy lvové a z úst jim vycházel oheň a dým a síra.
/Vše vrcholí. Nárazem ticho. Do něj co nejprostším způsobem./

Reportér Spravedlivý Soudce viny,
Promiň všechny mé zločiny,

Soudit přijda zemské syny.

Stížena lká duše vinou,
Studem slze z očí plynou,
Tvé jen ať mne tresty minou!

Magdalenu jsi rozhřešil,
Lotru odpustil, co zhřešil,
I mně nadějí tou těšil.

Nečítej mne k zlořečeným,
Ku plamenům odsouzeným,
Povolej mne k vyvoleným.

Z prachu vzdychám pozemského,
Ze srdce zkormouceného:
Šetři, Pane, cíle mého!

Smiluj se nad námi, Pane!
Pravdu ať od lži poznáme.
Dej, Ježíši laskavý,
Duším odpočinutí! Amen.

Remarka

Gong. Konec.